

2017

ÅRSRAPPORT

Vårt markedsområde

SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

- 04 Administrerende direktørs kommentar
- 05 Hovedtall og nøkkeltall siste 5 år

FINANSIELLE RESULTATER

- 08 Styrets beretning
- 22 Resultatregnskap
- 24 Balanse
- 26 Endring i egenkapital
- 28 Kontantstrømoppstilling
- 29 Noter
- 102 Revisjonsberetning
- 107 Erklæring fra styret og administrerende direktør

LEDELSE OG MILJØ

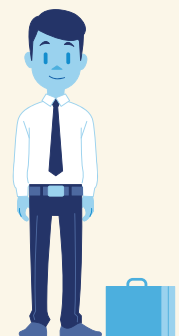
- 109 Eierstyring og selskapsledelse
- 116 SpareBank 1-alliansen

ENGASJEMENT

- 113 Lokalt engasjement

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

- 114 Tillitsvalgte i SpareBank 1 Østfold Akershus

Mer enn en vanlig bank

2017 ble nok et godt år for SpareBank 1 Østfold Akershus, hvor vi skapte solide resultater gjennom sunn bankdrift, samtidig som vi bidro til vekst og utvikling i regionen vår. Jeg vil benytte muligheten til å takke kundene for tillitten og de ansatte for innsatsen. Vi er ydmyke, og skal fortsette å jobbe hardt fremover for å bevise at vi fortjener kundenes tillitt.

Fjoråret ble et bra år for næringslivet i Østfold og søndre Akershus, og det har hatt mange positive ringvirkninger. Østfold og Akershus er blant de mest attraktive fylkene i landet. Befolkningen øker og regionen vår har utmerket seg med en boligprisutvikling i 2017 som er blant de høyeste i landet.

Vi har stor tro på å regionen, og heier på aktører i lokalmiljøene. Vi vil virkelig at de skal lykkes enten det er bedrifter, gründere, idrettsklubber eller ildsjeler.

Med mer enn 210 ansatte i bank og eiendomsmegling, er vi tilstede med kortreist kvalitet gjennom lokal ledelse, lokale rådgivere og korte beslutningsveier. Kundene har mulighet til å treffe oss der de ønsker; i digitale kanaler, på et lokalt bankkontor eller via et av våre lokale kundesentre.

Som sparebank er vi opptatt av å bidra til verdiskapning gjennom å være tett på kundene og lokalsamfunnene. Og ikke minst har vi en forretningsmodell som sørger for at en betydelig del av overskuddet banken skaper forblir lokalt i form av økonomiske gaver som forvaltes av banken og våre to dyktige eierstiftelser.

I 2017 delte vi ut over 30 millioner kroner i Østfold og søndre Akershus sammen med eierstiftelsene våre. Spredningen i prosjekter som mottok gaver var stor og variert. Det omfattet blant annet støtte til etablering av et eget Ambassadørprogram som skal bidra til å øke kunnskapen om Østfold, og et mentorprogram for bedre integrering av mindreårige flyktninger i Østfold.

Vi heier på folk som brenner for gode saker. Og vi hjelper gjerne til slik at de kan gjennomføre små og store prosjekter, og realisere drømmer, til glede for lokalsamfunnene og de som bor der.

Slik er vi mer enn en vanlig bank for kundene våre og for regionen.

Jeg tror 2018 blir et spennende år. Kampen om kundene tilspisser seg med endrede rammebetingelser. Ny konkurranse åpner for nye forretningsmodeller, nye nettverk og nye muligheter. Konkurranse er sunt, og vi er på banen og er rigget for å kapre nye markedsandeler. Vi skal være i førersetet og levere gode kundeopplevelser gjennom gode løsninger og verktøy som bidrar til en enklere bankhverdag for kundene våre.

Jeg tror ikke slaget om kundene nødvendigvis står om å være kun den mest digitale banken, men at det er bankene med de beste kundeopplevelsene, de beste kunde-relasjonene og de beste menneskene som vinner. Vårt hovedfokus fremover skal derfor være på kundene, på ansattes kompetanse, på en sunn og god organisasjonskultur, på omstilling og på lønnsom drift. Dette mener vi er de avgjørende faktorene for vår fremtidige konkurransekraft. Sammen skal vi fortsette utvikling for å sikre at vi er mer enn en vanlig bank for kundene våre.

Vi har stor tro på regionen, og heier på aktører i lokalmiljøene. Vi vil virkelig at de skal lykkes enten det er bedrifter, gründere, idrettsklubber eller ildsjeler.

Arild Bjørn Hansen
Arild Bjørn Hansen
 administrerende direktør

HOVEDTALL OG NØKKELTALL SISTE 5 ÅR

(i hele tusen kroner)

KONSERN	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat					
Netto renteinntekter	363 866	363 666	337 891	291 087	282 671
Netto provisjons- og andre inntekter	256 523	232 240	239 759	253 450	249 636
Netto avkastning på finansielle instrumenter til virkelig verdi	88 588	126 585	32 233	110 486	59 875
Sum netto inntekter	708 978	722 491	609 883	655 022	592 182
Sum driftskostnader	307 583	317 378	318 164	351 867	321 133
Driftsresultat før tap	401 394	405 113	291 719	303 156	271 049
Tap på utlån og garantier	94	966	13 544	40 426	49 043
Resultat før skatt	401 300	404 148	278 175	262 730	222 006
Skattekostnad	80 446	75 705	60 481	44 731	50 520
Årsresultat fra videreført virksomhet	320 854	328 443	217 694	218 000	171 486
Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt	0	3 597	3 294	1 850	98
Årsresultat	320 854	332 040	220 989	219 850	171 584
Resultat i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital					
Netto renteinntekter	1,78 %	1,88 %	1,82 %	1,59 %	1,57 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1,26 %	1,20 %	1,29 %	1,39 %	1,39 %
Netto avkastning på finansielle instrumenter til virkelig verdi	0,43 %	0,65 %	0,17 %	0,60 %	0,33 %
Sum netto inntekter	3,47 %	3,73 %	3,29 %	3,59 %	3,29 %
Sum driftskostnader før tap på utlån	1,51 %	1,64 %	1,72 %	1,93 %	1,78 %
Driftsresultat før tap	1,96 %	2,09 %	1,58 %	1,66 %	1,51 %
Tap på utlån og garantier	0,00 %	0,00 %	0,07 %	0,22 %	0,27 %
Resultat før skatt	1,96 %	2,09 %	1,50 %	1,44 %	1,23 %
Skattekostnad	0,39 %	0,39 %	0,33 %	0,24 %	0,28 %
Årsresultat fra videreført virksomhet	1,57 %	1,70 %	1,18 %	1,19 %	0,95 %
Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt	0,00 %	0,02 %	0,02 %	0,01 %	0,00 %
Årsresultat	1,57 %	1,71 %	1,19 %	1,20 %	0,95 %
Balansetall					
Brutto utlån til kunder	17 004 745	16 082 315	15 312 961	14 390 815	14 228 441
Brutto utlån til kunder inkl. overført til kredittforetak	25 348 731	23 878 725	22 531 690	21 088 686	20 899 793
Innskudd fra kunder	12 939 314	12 369 642	11 806 142	11 687 669	10 970 069
Innskuddsdekning	76,1 %	76,9 %	77,1 %	81,2 %	77,1 %
Utlånsvekst siste 12 måneder	5,7 %	5,0 %	6,4 %	1,1 %	1,1 %
Utlånsvekst inkl. overført til kredittforetak	6,2 %	6,0 %	6,8 %	0,9 %	7,1 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder	4,6 %	4,8 %	1,0 %	6,5 %	2,8 %
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	20 428 489	19 363 463	18 520 253	18 268 975	18 000 362
Forvaltningskapital	20 946 379	19 865 179	18 793 190	17 987 353	18 155 946
Forvaltningskapital inkl. overført til kredittforetak	29 290 364	27 661 589	26 011 919	24 685 224	24 827 298

HOVEDTALL OG NØKKELTALL SISTE 5 ÅR (forts.)

(i hele tusen kroner)

KONSERN	2017	2016	2015	2014	2013
Nøkkeltall					
Resultat av ordinær drift %	1,53 %	1,44 %	1,40 %	1,05 %	1,17 %
Kostnadsprosent ²⁾	43,4 %	43,9 %	52,2 %	53,7 %	54,2 %
Tapsprosent utlån ³⁾	0,00 %	0,01 %	0,09 %	0,28 %	0,34 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,26 %	0,35 %	0,51 %	1,09 %	1,43 %
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,15 %	0,16 %	0,11 %	0,25 %	0,66 %
Tapsprosent utlån inkl. overført til kredittforetak ³⁾	0,00 %	0,00 %	0,06 %	0,19 %	0,23 %
Misl. eng. i % av brutto utlån inkl overført til kredittforetak	0,18 %	0,24 %	0,34 %	0,75 %	0,97 %
A. tapsut.eng. i % av br. utlån inkl overført til kredittforetak	0,10 %	0,10 %	0,07 %	0,17 %	0,45 %
Egenkapitalavkastning ¹⁾	12,3 %	13,8 %	10,8 %	12,6 %	10,9 %
Kapitaldekningsprosent	19,9 %	18,2 %	17,5 %	16,5 %	19,8 %
Kjernekapitalsprosent	19,2 %	17,9 %	17,5 %	16,5 %	17,1 %
Ren kjernekapitalsprosent	17,6 %	16,3 %	16,6 %	15,6 %	13,1 %
Antall kontor	8	9	9	10	13
Antall årsverk	198,7	200,0	209,5	229,0	235,1

1) Resultat etter skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital

2) Sum kostnader i prosent av sum driftsinntekter

3) Netto tap i prosent av gjennomsnittlig brutto utlån

Finansielle resultater

Foto: Østfold fylkeskommune

Styrets beretning

(tall for 2016 i parentes)

SpareBank 1 Østfold Akershus konsernet består av mor-banken SpareBank 1 Østfold Akershus og EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS (100 %) samt flere mindre datterselskap. Banken har også betydelige eierandeler i Samarbeidende Sparebanker AS og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest I AS. SpareBank 1 Østfold Akershus har sitt hovedkontor i Moss og har til sammen 8 kontorer i Østfold og Akershus syd regionen. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester, investeringstjenester samt eiendomsmegling.

2017

Resultat før skatt for 2017 ble på 401,3 mill. kr (404,1 mill. kr). Resultatet fra den ordinære virksomheten etter tap utgjorde 312,7 mill. kr (277,6 mill. kr).

Ordinære driftsinntekter økte med 24,5 mill. kr. grunnet økt provisjon knyttet til utlån overført kredittforetak, forsikring og betaling.

Det underliggende kostnadsbildet er stabilt og noe lavere enn fjoråret når man korregerer for finansskatt på 6,0 mill. kr i år, engangspost på inntektsføring av YTP på 3,75 mill. kr i år og negative engangsposter i samme periode i fjor på 11,0 mill. kr. Finansskatten er således spart inn gjennom færre årsverk og andre kostnadsreduksjoner. Netto tap er på lave 0,1 mill. kr (1,0 mill. kr). Egenkapitalavkastningen ble på 12,3 % (13,8 %).

Netto renteinntekter og netto provisjons- og andre inntekter

Rentenettoen ble på 363,9 mill. kr (363,7 mill. kr). Rentenettoen utgjorde 1,78 % (1,88 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Nedgangen i % skyldes primært glidning i gjennomsnittlig utlånsrente.

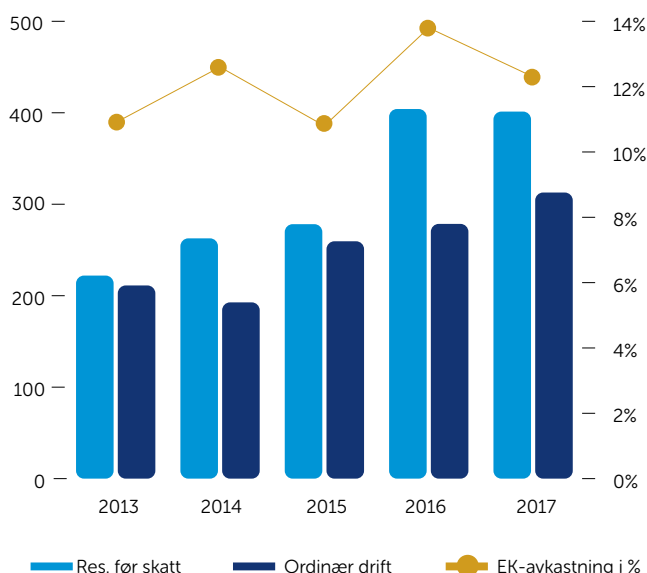
Rentenettoen påvirkes av overførsler til kredittforetak. En betydelig del av inntektene på utlån er som følge av dette flyttet fra netto renteinntekter til provisjonsinntekter. Endring i rentenetto og endring i provisjon fra kredittforetak må derfor ses i sammenheng.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter ble på 256,5 mill. kr (232,2 mill. kr). Av dette utgjorde utlån overført til kredittforetak 78,4 mill. kr (67,3 mill. kr). Samlet sett har netto inntekter knyttet til de utlån og innskudd som banken forvalter endret seg med 11,3 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor. Endringen er sammensatt av økt volum, lavere utlånsrente, relativt stabil innskuddsrente og lavere fundingkostnader.

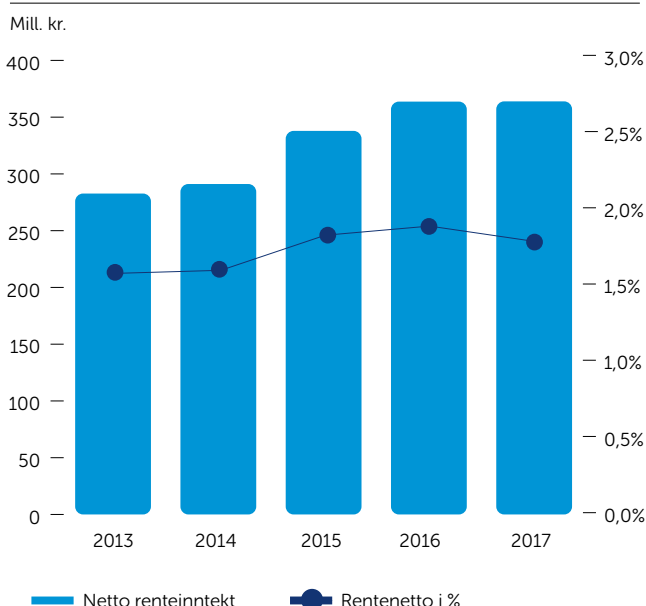
Netto avkastning på finansielle instrumenter

Netto avkastning på finansielle instrumenter, inklusive resultatandel i felleskontrollert virksomhet, viste en gevinst på 88,6 mill. kr (126,6 mill. kr) i år. Avviket mot samme periode i fjor er primært knyttet til utbytte fra Visa-transaksjonen som ble ført i andre kvartal 2016 på 19,8 mill. kr og avviklingen av Samspar Bankinvest II AS ført i tredje kvartal 2016 på 11,9 mill. kr.

Resultat og avkastning

Netto renteinntekt og rentenetto

Inntekter av eierinteresser er økt med 6,1 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor. SpareBank 1 Gruppen leverer stabilt gode resultater.

For morbanken ble det bokført et ekstraordinært utbytte fra SamSpar AS og SamSpar Bankinvest AS i andre kvartal på 45,6 mill. kr. som følge av en prinsippendring om gjennomstrømmende utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS og BN Bank ASA. Det ekstraordinære utbytte ble finansiert med egenkapitalemisjoner i de samme selskapene.

Nettogevinst på finansielle instrumenter er redusert med 25,4 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor til 14,5 mill. kr. Endringen består både av netto gevinster knyttet til aksjeporteføljen og tilbakeføring av tidligere urealisert gevinst knyttet til fastrenteutlån. Aksjeporteføljen er liten og obligasjonsporteføljen består utelukkende av høykvalitetsobligasjoner fra solide utstedere.

Andre inntekter

Kontorlokalene i Varnaveien ble solgt i løpet av første kvartal 2017 og det ble i den forbindelse bokført en gevinst på 8,3 mill. kr. Konsernet har en leieavtale på lokalene frem til utgangen av 2018.

Sum netto inntekter

Sum netto inntekter i år ble på 709,0 mill. kr (722,5 mill. kr).

Driftskostnader

Driftskostnadene i år ble på 307,6 mill. kr (317,4 mill. kr), 1,51 % (1,64 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Finansskatten øker kostnadene med ca. 6,0 mill. kr sammenlignet med samme periode i fjor.

Kostnadsprosenten i år var på 43,4 % (43,9 %). Målet for konsernet er å ha en kostnadsprosent som er konkurransedyktig med andre banker det er naturlig å sammenligne seg med. Konsernet har levert 23 kvartaler på rad uten kostnadsøkning knyttet til ordinær drift.

Kredittrisiko og porteføljeutvikling

Personmarkedsporteføljen viser en stabil gjeldsbetjeningsevne. Forventninger om fortsatt lavt rentenivå, tilfredsstillende inntektsutvikling og en stabil lav arbeidsledighet tilsier at situasjonen vil vedvare de nærmeste kvartalene. Kredittrisikoen knyttet til personmarkedet anses for å være lav.

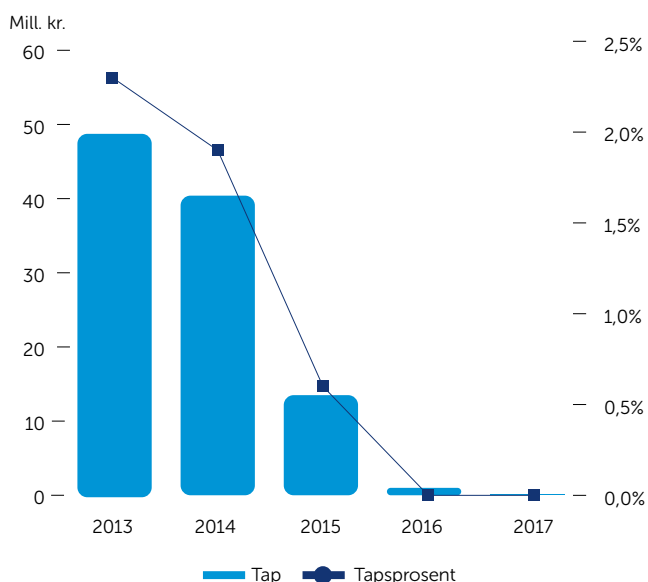
Bedriftsengasjementene følger en positiv risiko- og markedsutvikling. Banken har høyt fokus på at all vekst i bedriftssektoren skal være innenfor målsatte grenser for misligholdssannsynlighet, og skal være basert på at banken samtidig har som mål å redusere risikoen i porteføljen. Utviklingen i utlånsporteføljen følges tett opp med handlingsplaner og overvåkning av "early warning", porteføljens misligholdssannsynlighet (PD) og øvrige misligholds- og risikorapporter.

Tap og mislighold

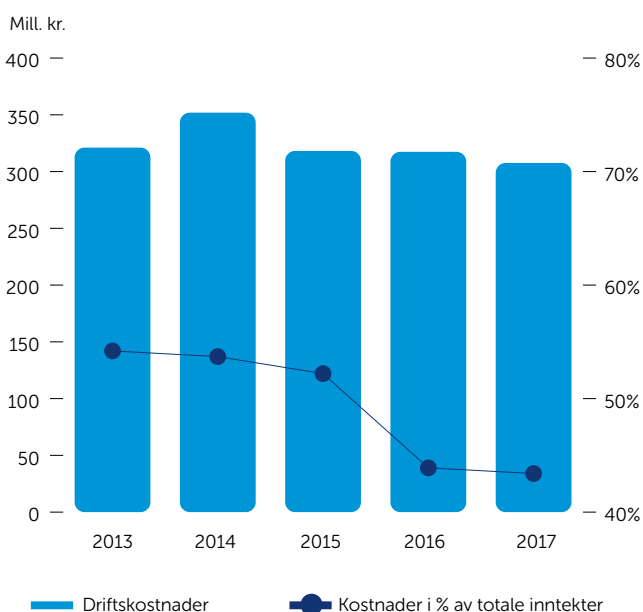
De lave tapsnivåene forsetter. Konsernet hadde netto tap på 0,1 mill. kr (1,0 mill. kr) i 2017. Netto tap utgjorde 0,00 % (0,00 %) av brutto utlån inklusiv utlån overført til kredittforetak ved utgangen av året.

Andel misligholdte og tapsutsatte engasjement var på 0,28 % (0,34 %). Individuelle nedskrivninger var på 11,7 mill. kr (10,2 mill. kr) ved utgangen av året. Gruppene nedskrivningene var på 49,4 mill. kr ved utgangen av året

Tap og tap i prosent av brutto utlån inkl. boligkreditt

Driftskostnader og kostnadsprosent

(49,4 mill. kr). Til sammen utgjorde nedskrivningene 0,24 % (0,25 %) av brutto utlån inklusiv utlån overført til kredittforetak.

IFRS 9

IFRS 9 «Finansielle instrumenter» skal erstatte dagens IAS 39 «Finansielle instrumenter, innregning og måling» fra 1.1.2018. Dette vil blant annet påvirke måten konsernet skal vurdere behovet for tapsnedskrivninger på. Etter dagens regler under IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapsehendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene derimot innregnes basert på forventet kreditttap (ECL).

Det er redegjort for implementeringseffektene knyttet til IFRS 9 i note 4.

Resultat virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

Fasett Eiendom AS og Våler Park AS var til og med fjerde kvartal 2016 klassifisert som anleggsmidler holdt for salg. Eiendomsmassen i Fasett Eiendom AS er solgt mens selskapet inntil videre vil bli beholdt i konsernets eie. Konsernet vil også beholde Våler Park AS inntil videre. Vilklårene for klassifisering som holdt for salg er dermed ikke tilstede og selskapene er i 2017 fullkonsolidert på linje med øvrige døtre.

Salg av hovedkontoret og eiendommen i Son ble gjennomført i februar 2018. Eiendommene er ved årsskiftet 2017 klassifisert til eiendeler holdt for salg. Etter gjennomføring, med virkning for første kvartal 2018, styrker transaksjonene egenkapitalen med 50,9 mill. kr for morbank og 27,4 mill. kr. for konsern.

Resultat og disponering

Konsernet fikk for 2017 et resultat for året på 320,9 mill. kr (332,0 mill. kr). Tilsvarende for morbank var 351,1 mill. kr (297,5 mill. kr). For 2017 vil styret foreslå et utbytte på kr. 9,30 pr egenkapitalbevis, totalt 115,1 mill. kr. Det tilsvarer 35,0 % av egenkapitalbeviseiernes andel av overskuddet i morbank. Det foreslås tilsvarende en utdeling av gaver på 7,9 mill. kr. Etter disponering og utdeling opprettholdes egenkapitalbrøken på samme nivå. Utbytte for 2017 er i tråd med tidligere kommuniserte målsetninger for året. Se for øvrig kommentarene i avsnittet om kapitaldekning.

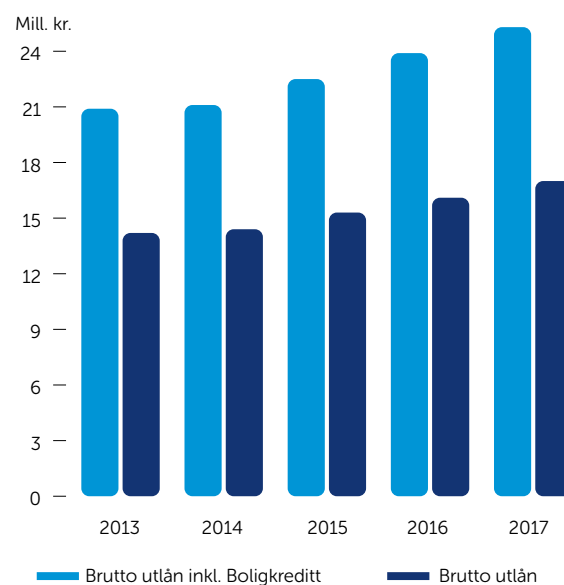
BALANSEN

Forvaltningskapitalen inklusiv utlån overført til kredittforetak utgjorde 29 288,0 mill. kr ved utgangen av 2017. En endring siste 12 måneder på 5,9 %, eller 1 626,4 mill. kr. Forvaltningskapitalen uten utlån overført til kredittforetak var 20 946,4 mill. kr.

Utlån

Brutto utlån inklusive overføring til kredittforetak utgjorde 25 348,7 mill. kr ved utgangen av 2017. Det tilsvarer en utlånsvekst i år på 1 470,0 mill. kr, tilsvarende 6,2 %. Eksklusiv lån overført til kredittforetak utgjorde brutto utlån 17 004,7 mill. kr (16 082,3 mill. kr), noe som tilsvarer en økning på 5,7 % siste 12 måneder (5,0 %).

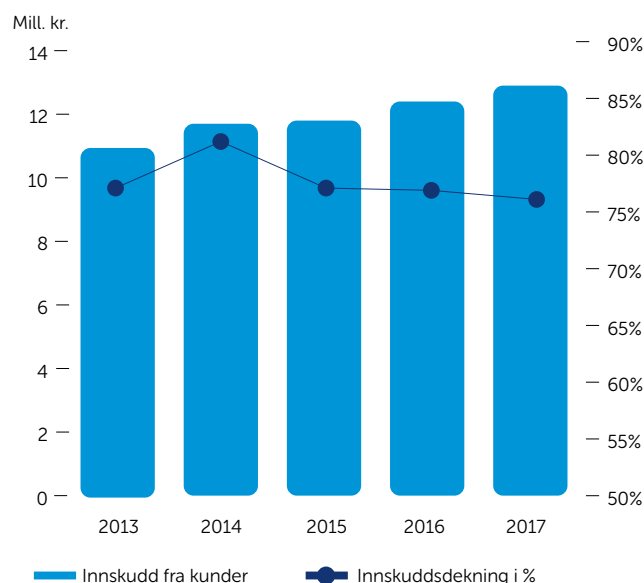
Brutto utlånsvolum

Innskudd

Konsernets innskudd har økt med 4,6 % (4,8 %) siste 12 måneder til 12 939,3 mill. kr (12 369,6 mill. kr). Innskuddsdekningen var på 76,1 % (76,9 %) ved utgangen av 2017.

Innskuddsvolum og -dekning

Personmarkedet

Utviklingen hvor flere velger å ordne de daglige bank-tjenester selv uten å oppsøke fysiske bankkontorer fortsetter. Vi ser en klar trend hvor stadig flere kunder søker om lån på nett, og at kundene tegner forsikring via nye og brukervennlige nettløsninger. I 2017 ble for eksempel 20% av alle nye forsikringer tegnet på nett. Mange kunder har også tatt valget med å starte sparing til Pensjon gjennom nettbaserte Pensjonskonto, og antall digitale kundesamfundelser til kundesentrene, via chat, mail eller sosiale kanaler, øker.

Det siste året har vi fortsatt å søke nye og enda bedre måter å betjene kundene våre på, samtidig som vi har jobbet med å utvikle organisasjonen og de ansatte med fokus på gode kundeopplevelser og behovet for ny relevant kompetanse.

I tråd med at vi skal være tilgjengelige med trygge, gode og enkle tjenester, har vi lansert mange nye digitale tjenester i 2017. Eksempler på dette er Vipps, Aksjesparekonto, Chatbot, IPS, nettmøte, Smart Bilforsikring, og ny digital lånesøknad. 2017 ble også året hvor vi tok i bruk bankens første digitale assistent, Robbie som bidrar til kortere saksbehandlingstid og frigjør ressurser gjennom automatisering av rutineprosesser.

Den positive utviklingen i vårt markedsområde har fortsatt i 2017. Arbeidsledigheten sank og både Østfold og Akershus syd har utmerket seg med en boligprisutvikling som er blant de høyeste i landet. Vi er konkurransedyktige med et bredt tjenestespekter som treffer kundene både når de ønsker personlig rådgivning, og når de ønsker å ordne hverdagsøkonomien på egenhånd. Dette har re-

sultert i nesten 2 000 nye kunder, og god låneetterspørsel med høsten som desiderte høydepunkt. Utlånsveksten innen personmarkedet var i 2017 på 5,6 % inklusiv utlån overført til kredittforetak.

Bedriftsmarkedet

SpareBank1 Østfold Akershus driver bank i en attraktiv region både for næringsliv og privatpersoner, og vi merker en økende attraktivitet og interesse fra Oslomarkedet i takt med forbedringer rundt infrastruktur og logistikk.

Banken har et kontinuerlig fokus på å være en god støttespiller for regionen og for næringslivet generelt, samt å bidra til en positiv utvikling både i forhold til å bevare og skape nye arbeidsplasser.

Sammen med Stiftelsene våre støtter vi, og har ansatte som er engasjert i en rekke spennende prosjekter som er med på å fremme regionen vår. Østfold Follo Nyskapingfond hjelper små og mellomstore teknologi- og kunnskapsbedrifter i oppstartsfasen, og vi har et mangeårig samarbeid med Ungt Entreprenørskap Østfold. I 2017 har vi også vært initiativtakere og økonomiske støttespillere til Ambassadørprogrammet som skal bidra til å øke kunnskapen om Østfold. Ambassadørprogrammet er et av flere tiltak i regi av «Mulighetsriket Østfold» som er et felles prosjekt hvor mange av de sentrale institusjonene i Østfold har forpliktet seg til å være med på å fremme regionen. Målet er å bidra til flere arbeidsplasser, et styrket næringsliv og økt kunnskap om Østfold.

SpareBank1 Østfold Akershus har som ambisjon å være banken som bryr seg, kjenner kunden og gir gode råd. Våre bedriftskunder betjenes gjennom 26 dedikerte råd-

Fra første samling med Østfold-ambassadørene hvor de bl.a. møtte ordføreren i Fredrikstad, Jon-Ivar Nygård.
Foto: Roy Freddy Andersen/Østfold fylkeskommune

givere inkludert et effektivt bedriftssenter som i siste kvartal av 2017 ble kåret til SpareBank 1-alliansen's beste kundesenter på service.

Stadig nye bedriftskunder får øynene opp for SpareBank 1 Østfold Akershus, og i 2017 fikk vi hele 240 nye bedriftskunder. I 2017 var veksten i utlån 8,5 %. For 2018 legger vi opp til en vekst på 6 %.

Kapitalanskaffelse

Markedet for pengemarkedsfinansiering var i 2017 vel fungerende. Innlån med 5 års løpetid og referansenrenten har i siste kvartal vært tilnærmet uforandret. I år har markedsfinansiering med 5 års løpetid falt med ca. 35 basispunkter mens 3 måneders NIBOR har falt med 28 basispunkter. Sammen medfører dette at bankens finansieringskostnader har falt og vil isolert sett bidra positivt til bankens rentenetto.

SpareBank 1 Østfold Akershus har emittert 1 250,0 mill. kr i pengemarkedet med en gjennomsnittlig løpetid på 5,2 år i 2017. Konsernets gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer var ved årsskiftet 4 224,7 mill. kr (4 119,8 mill. kr).

Konsernet har i tillegg ansvarlig lån på til sammen 150,3 mill. kr (150,3 mill. kr) og fondsobligasjoner på til sammen 161,7 mill. kr (163,2 mill. kr). Videre er en fondsobligasjon på 150,0 mill. kr (150,0 mill. kr) klassifisert som egenkapital.

Den vektete gjennomsnittlige løpetiden på senior obligasjonslån er nå på 2,5 år.

SpareBank 1 Østfold Akershus har god likviditetssituasjon. 432,0 mill. kr. av bankens eksterne markedsfinansiering har forfall 1. halvår 2018.

I 2017 har konsernet økt andelen lån overført til kredittforetak med 547,6 mill. kr. Ved utgangen av året er 8 344,0 mill. kr overført, hvorav 304,1 mill. kr er overført til

SpareBank 1 Næringskreditt. Dette tilsvarer 32,9 % av bankens totale brutto utlån. Det er ikke planlagt overførsler til kredittforetaket i 2018 som vil øke dette volumet.

Bankens likviditetsrisiko er redusert gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Bankens styre har vedtatt en likviditetsstrategi som blant annet inneholder beredskapsplaner og stressanalyser.

Styret vurderer likviditetssituasjonen som god samtidig som finansieringsmarkedet er velfungerende.

Rettet emisjon

I fjerde kvartal 2017 gjennomførte banken en rettet emisjon av 1 121 111 nye egenkapitalbevis, hvert pålydende kr 100, til tegningskurs kr 187. Den rettede emisjonen ble betydelig overtegnet. Bruttoproveny i den rettede emisjonen var 210 mill. kr., netto 206 mill. kr etter fradrag for emisjonskostnader.

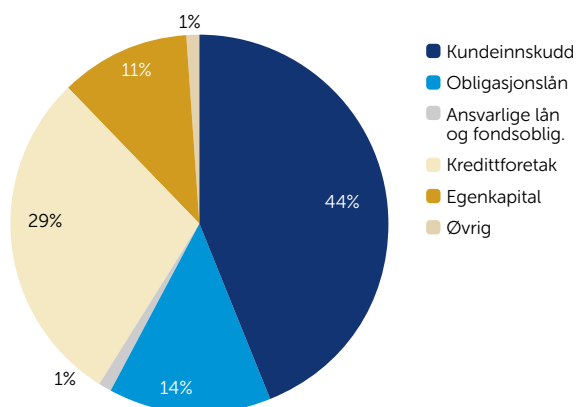
Kapitaldekning

Konsernet faller inn under størrelsesunntaket i konsolideringsforskriftens § 5, 3. ledd og det utarbeides derfor ikke kapitaldekning på konsolidert nivå. Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitaldekning. Dette innebærer isolert sett en mer konservativ måling av risiko enn tilfellet er ved bruk av interne kredittrisikomodeller.

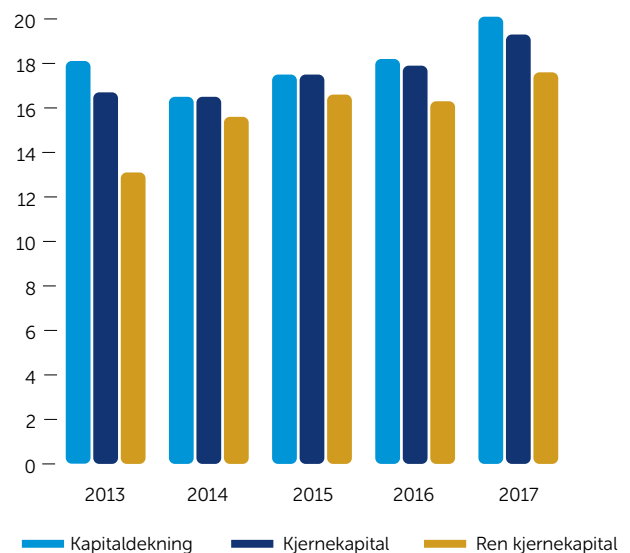
SpareBank 1 Østfold Akershus har hatt et mål om en ren kjernekapitaldekning med full CRD IV effekt på 14,5 % og et mål om en uvektet kjernekapitalandel på 6,0 % innen utgangen av 2017. Målene innfris med god margin.

Med mindre kapitalbehovet tilsier noe annet, er styrets mål at inntil 50 % av morbankens årsresultat deles ut som gaver og utbytte. Fra og med 2018 er det forventet at

Finansieringskilder

Kapitaldekning med overgangsregler

utbytte vil normaliseres og følge bankens vedtatte utbyttestrategi.

Konsernet har et mål om egenkapitalavkastning på over 10 %.

Styret foreslår et utbytte på 35 % av morbankens årsresultat for 2017. Etter avsetning til utbytte og gaver ble ren kjernekapitaldekning for 2017 på 17,6 % (16,3 %), kjernekapitaldekningen på 19,2 % (17,9 %), og kapitaldekningen på 19,9 % (18,2 %).

Ren kjernekapitaldekning med full CRD IV effekt ble ved utgangen av 2017 16,5 % (14,2 %).

Banken har mottatt foreløpig tilbakemelding på SREP gjennomgangen fra Finanstilsynet. Foreløpig pilar 2 krav er satt til 2,2 %. Banken er i dialog med Finanstilsynet og endelig krav er ennå ikke fastsatt.

Uvektet kjernekapitalandel var på 11,3 % ved utgangen av året.

DATTERSELSKAP

Konsernet SpareBank 1 Østfold Akershus består av morbanken og de heleide datterselskapene Nekor Gårdselskap AS og EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS. I tillegg er heleide Fasett Eiendom AS og Våler Park AS fullkonsolidert. Det er begrenset aktivitet i disse selskapene. Det er startet en fusjonsprosess mellom Nekor Gårdselskap AS og Fasett Eiendom AS i 2018.

Konsernets eiendom i Moss er i tredje kvartal fisjonert ut av Nekor Gårdselskap AS i et nystiftet selskap, Kongensgate 21 Moss AS. Aksjene i dette selskapet er klassifisert som «Eiendel holdt for salg».

EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS leverte et resultat etter skatt på 3,3 mill. kr (2,1 mill. kr) i år. Nekor Gårdselskap AS fikk tilsvarende et resultat etter skatt på 8,6 mill. kr (2,5 mill. kr).

SpareBank 1 Betaling (Vipps)

Høsten 2017 ble SpareBank1-alliansen sin mobilbetalings-tjeneste mCASH slått sammen med Vipps. Flere norske bankgrupperinger gikk inn på eiersiden i selskapet, og samtlige norske banker har Vipps som sin mobilbetalings-tjeneste. Bank ID og BankAxept skal fusjonere med Vipps for å ta opp kampen om de framtidige betalingsløsningene. Vipps har mål om å være Nordens ledende finans-teknologi miljø og for SpareBank 1 vil eierandel og tett samarbeid med Vipps være viktig for å holde på kunde-relasjoner etter innføringen av PSD2. Vipps vil i løpet av 2018 lansere flere tjenester som vil forenkle bankkunde-nes hverdag og med kontointegrasjon også sørge for å holde kostnadene nede.

REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernregnskapet og morbankregnskapet for 2017 er utarbeidet i samsvar med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS). Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC). Styret og daglig leder bekrefter at forutsetningene om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

RISIKOINFORMASJON

Styret har vedtatt rammebetingelser som ivaretar morbankens behandling og oppfølging av de risikoområder som er knyttet til bankens forretningsdrift. Konsernstrategi, «Strategi og policy for risiko- og kapitalstyring», og underliggende strategier for hver risikokategori og hvert forretningsområde oppdateres årlig, og er med på å sette rammer som medfører at SpareBank 1 Østfold Akershus drives med moderat til lavt risikonivå. Styret mottar og gjennomgår med administrasjonen kvartalsvis rapport over morbankens forskjellige risikoeksponeringer, samt virksomheten sett opp i mot vedtattstrategi og interne/eksterne rammer. Bankens vesentligste risikoer omtales under og er nærmere beskrevet i note 7.

Kredittrisiko og porteføljeutvikling

Kundene i personmarkedsporteføljen viser en stabil gjeldsbetjeningsevne. Forventninger om fortsatt lavt rentenivå, tilfredsstillende inntektsutvikling og en stabil lav arbeidsledighet tilsier at situasjonen vil vedvare de kommende kvartalene. 89 % av morbankens brutto utlån er til kunder i bankens primærområde, og 99 % av boliglånene er sikret innenfor 80 % av boligverdien. I sum gjør dette at kredittrisikoen knyttet til personmarkedet anses for å være lav. Bedriftsengasjementene følger en positiv risiko- og markedsutvikling. Banken ønsker vekst med noe høyere andel i bedriftsmarkedet. Veksten skal være basert på at banken samtidig har målsatt reduksjon av risiko i porteføljen. Utviklingen i utlånsporteføljen følges tett opp med handlingsplaner og overvåkning av «early warning», porteføljens misligholds-sannsynlighet (PD) og øvrige misligholdsrapporter og risikorapporter.

Likviditetsrisiko

Styret har vedtatt en strategi for likviditetsstyring. Den blir gjennomgått minimum en gang i året. Strategien inneholder konkrete rammer og styringsparametere, retningslinjer for diversifisering og retningslinjer for rapportering. Inkludert er også en beredskapsplan for likviditet. Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder og forfallstidspunkter. Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde, og innskuddsdekningen målt som innskudd i prosent av brutto utlån i konsernet 77,0% (77,1%) ved utgangen av 2017. Utviklingen i innskuddsdekningen og likviditeten følges løpende av administrasjonen, og rapporteres til styret månedlig.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedspriser som renter, valutakurser og verdipapirkurser. Markedsrisiko oppstår i konsernet hovedsakelig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften, som funding og rente- og valuta-handel. Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente og valutamarkedene. Rammene blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum en gang årlig. Risikostørrelsen overvåkes løpende og følges opp gjennom periodevis rapportering til styret. Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en endring på 1 prosentpoeng. Som et ledd i den løpende likviditetsstyringen har SpareBank 1 Østfold Akershus behov for å disponere en beholdning av verdipapirer som kan benyttes på flere måter for å regulere konsernets behov for likviditet og som grunnlag for sikkerhetsstillelse i Norges Bank. Banken har kun rammer for å eie høykvalitetsobligasjoner. Beholdningen av verdipapirer var på 1 488,9 mill kr (1 209,5 mill kr) ved utgangen av 2017 og blir bokført til virkelig verdi over resultatet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko kan defineres som risikoen for tap som følge av:

- Menneskelig svikt og utilstrekkelig kompetanse
- Svikt i IKT-systemer
- Uklar policy, strategi eller rutiner
- Kriminalitet og interne misligheter
- Andre interne årsaker

Eierrisiko

Eierrisiko er risiko for at SpareBank 1 Østfold Akershus blir påført tap av innskutt kapital eller må tilføre ny kapital i strategisk eide selskap, som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift. SpareBank 1 Østfold Akershus har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS, BN Bank ASA, samt gjennom direkte eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Betaling AS og SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS.

Kapitalstyring

Kapitalstyringen skal sikre at SpareBank 1 Østfold Akershus balanserer forholdet mellom:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte strategi.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra den valgte risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører.
- Konkurransedyktig avkastning.
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene.

- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse fremskrivningene tar hensyn til både forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag er stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser. SpareBank 1 Østfold Akershus har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser hvis de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter standardmetoden.

MEDARBEIDERE, KOMPETANSE OG ARBEIDSMILJØ

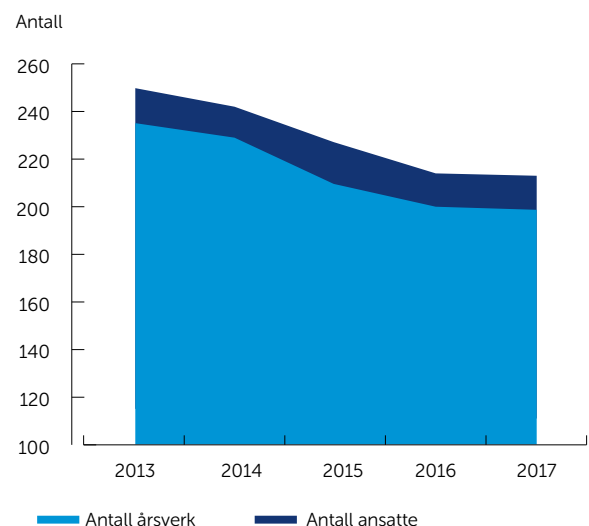
Det har de siste årene vært en reduksjon i antall ansatte. I 2017 har antall ansatte vært holdt på samme nivå som året før 213 (213). Dette utgjorde 198 årsverk (200). Det har i perioden vært tilsettinger, og banken tiltrekker dyktige medarbeidere til utlyste stillinger.

Kompetanseutvikling

Riktig kompetanse og omstillingsevne er avgjørende for vår fremtidige konkurransekraft. For å være attraktiv for privatkunder og næringslivet i regionen må vi kjennetegnes av god rådgivning og gode kundeopplevelser.

Ny teknologi gir nye måter å arbeide på i fremtidens finansforetak. Kompetanse utvikles etter hvert som behov oppstår som følge av nye oppgaver og nye måter å utføre

Ansatte og årsverk

re prosesser på. Virkemidlene er både utvikling hos dagens medarbeidere og rekruttering av medarbeidere med annen type kompetanse.

Digital kompetanse og relevant fagkompetanse kombinert med endrings- og læringsevne er i fokus. Det henger sammen med styrking av en god læringskultur med bevissthet om hva man skal lære, hvordan man lærer og systematikk for å dele kunnskap.

Våre medarbeidere skal være oppdatert og holde en høy standard innen sitt fagområde. Kompetanseutvikling ivaretas gjennom systemer og fastlagte prosesser for jevnlig oppfølging og utvikling av medarbeidere. Det benyttes ulike læringsaktiviteter som fagsamlinger, treninger, kurs, webbasert læringsportal og nanolæring. Alle våre finansielle rådgivere er autorisert gjennom den nasjonale autorisasjonsordningen (AFR) og godkjenningsordningen for forsikringsrådgivere (GOS). For å videreutvikle ledere har det i 2017 vært gjennomført samlinger, treninger og individuelt rettede lederutviklingstiltak.

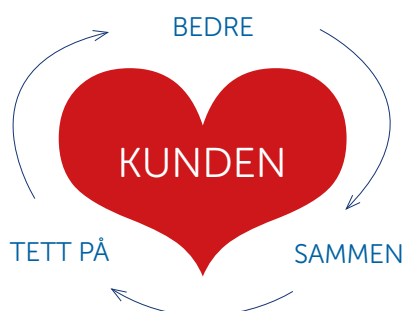
Medarbeiderskap, ledelse og organisasjonskultur

Kundenes endrede bruk av banken, og behov for å etablere mer robuste kompetansemiljø og synergi i enheter, har medført endrings-/omstillingsprosesser også i 2017. For å skape nødvendige resultater som gir gode vilkår til kunder, lokalsamfunn og eiere kreves dyktige, engasjerte medarbeidere og ledere med felles norm for fokus og handlinger.

Vår merkevarehåndbok og organisasjonskulturplattformen «bedre, sammen, tett på» identifiserer ønskelig adferd både overfor kunder og mellom medarbeidere.

Organisasjonskultur er fundamentet for å realisere strategien. Ved å ha kunden i fokus og ta kundens perspektiv utvikles banken i takt med kundebehov. Det jobbes målrettet med metodikk for kontinuerlige forbedringer som en viktig del av vår organisasjonskultur.

God ledelse er en vesentlig faktor for å virkeliggjøre strategien, bygge kultur og utvikle medarbeidere. Lederutvikling med forankring i vår leder-, organisasjonskulturplattform og strategi, skal gjennom samlinger og fokus i hverdagen bidra til å dyktiggjøre lederne. Resultatledelse tydeliggjør den enkelte leders leveranser, og utvikler lederteamenes kollektive ansvar gjennom involvering og forpliktelse for måloppnåelse sammen med sine medarbeidere.

Teammøter og individuelle utviklingssamtaler kombinert med oppfølgings- og selvledelsesverktøy bidrar til å styrke medarbeiderskap og organisasjonskultur som gir kvalitet, gode kundeopplevelser og prestasjoner.

En egen organisasjonskulturgruppe er etablert på tvers av organisasjonen og jobber aktivt med tiltak for trivsel og medarbeiderskap.

Profesjonalitet og ansvarlighet skal prege vårt arbeid så vel med kunder som internt. Medarbeidere skal være gode representanter for konsernet, og etterlevelse av etiske regler er en del av organisasjonskulturen. Konsernets etikkregler ble revidert i 2017 og det ble igangsatt nanolæringskurs for å øke bevisstheten rundt etiske problemstillinger.

HMS

En attraktiv arbeidsgiver som tiltrekker, utvikler og beholder riktig kompetanse er en suksessfaktor for banken. Et godt og utviklende arbeidsmiljø, god ledelse, meningsfulle oppgaver og en god jobbsituasjon hva gjelder autonomi og fleksibilitet er vesentlig for medarbeiderne. Det gjennomføres flere organisasjonsundersøkelser i løpet av året som følges opp i avdelingene gjennom involvering av medarbeidere.

Det har gjennom året vært flere aktiviteter som har til hensikt å bygge et godt sosialt miljø på arbeidsplassen, både avdelingsvis og som konserntiltak. Gjennom tilknytning til «Aktiv bedrift» har vi i også i 2017 hatt aktiviteter/kampanjer som skal bidra til fysisk helse og samhold.

Det arbeides godt innenfor sikkerhetsområdet ved forebygging gjennom sikkerhetsrutiner og opplæring. Det gjennomføres jevnlig informasjon og øvelser for å håndtere krise- og trusselsituasjoner. I løpet av året har det vært gjennomført varslingsøvelser i Konsernledelse og krisestab. Det har i 2017 ikke vært ulykker eller skader på arbeidsplassen.

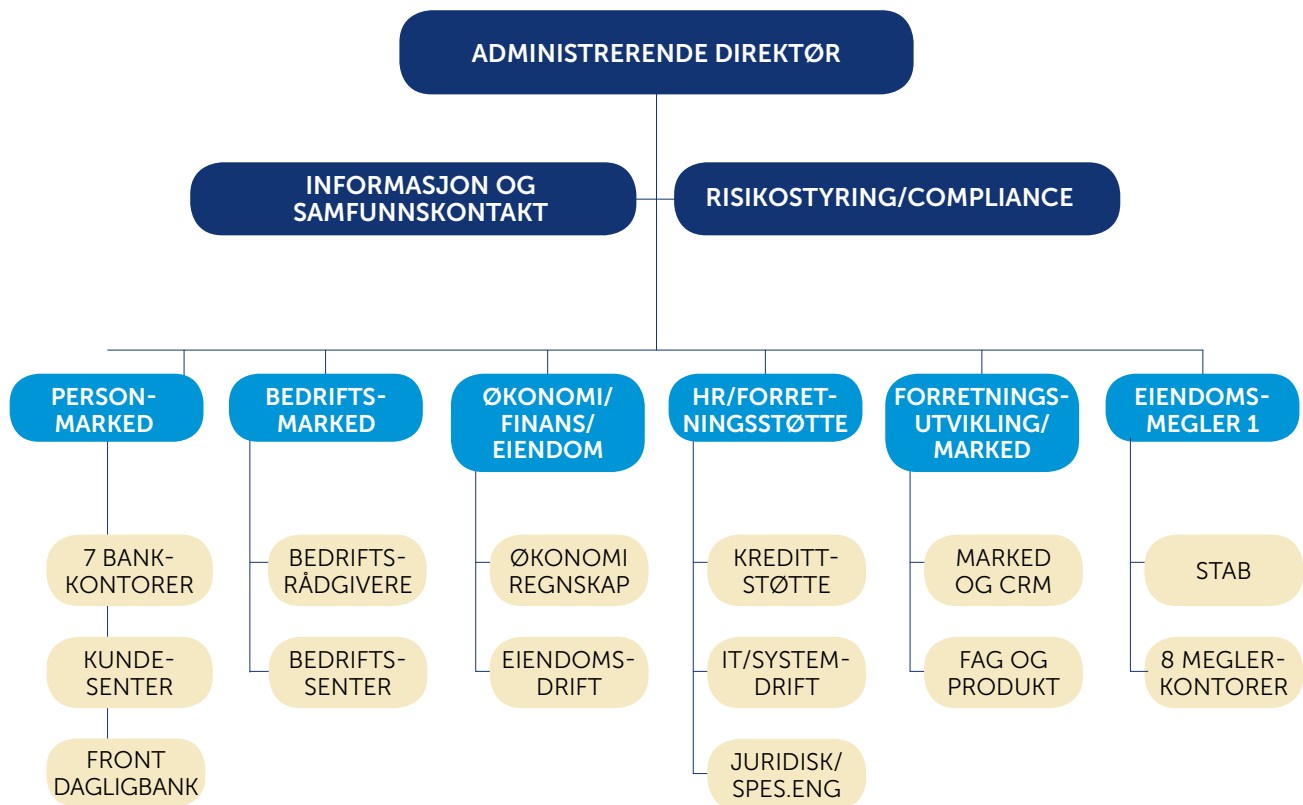
Sykefraværet viser også i år nedgang og er på 4,9% (6%). Det jobbes aktivt med forebygging, og sykemeldte følges tett opp med mulighet for tilrettelegging. Banken er tilknyttet IA-avtalen.

Det arbeides for å forhindre diskriminering som følge av nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, religion eller livssyn. Dette omfatter blant annet bevissthet og oppfølging knyttet til rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Ytre miljø

Virksomheten til Sparebank 1 Østfold Akershus påvirker i liten grad det ytre miljø. Konsernet vektlegger miljøriktige tiltak. Jordvarme/fjernvarme benyttes til oppvarming og kjøling i noen av bankens bygninger. Avfall sorteres og gjenvinnes. Den samlede bruken av papir er redusert de

Konsernets organisasjonsstruktur er som følger:

siste årene gjennom økt bruk av elektronisk kommunikasjon med kunden.

ORGANISASJON OG TILLITSVALGTE

Bankens konsernledelse består av Administrerende direktør Arild Bjørn Hansen, Viseadm. direktør/CFO Lillian E. Lundberg, PM direktør Per Skauen, BM direktør Jon Tørmoen, Direktør HR/Forretningsstøtte Jorunn Solstad, Direktør Marked/Forretningsutvikling Geir Haugan og Direktør Risikostyring/Compliance Berit Gretland.

Bankens organisasjonsnummer er NO 837 884 942 og driver bankvirksomhet med hovedkontor (p.t.) i Kongensgate 21, 1501 Moss. For adresser på øvrige kundesentra vises til oversikt på siste side.

LIKESTILLING

I bankens representantskap er det 25 medlemmer hvorav 10 kvinner og 15 menn. I bankens styre er det 8 faste medlemmer, av disse er 3 kvinner og 5 menn. Det er 3 kvinner og 4 menn i konsernets ledergruppe. Blant bankens øvrige ledere, avdelingsledere/banksjefer er det 4 kvinner og 9 menn. Av morbankens 171 ansatte er det 100 kvinner og 71 menn.

Det er et mål at begge kjønn er representert i balansert grad der beslutningene treffes og at det er mangfold i

ledergruppene. Det legges vekt på kompetanse og egnet i utvelgelsesprosesser, og det er ingen forskjeller i forhold til kvinner og menns mulighet til å søke videre utvikling og nye stillinger. Kriterier for fastsettelse av lønn er heller ikke påvirket av den ansattes kjønn. Det er fleksible ordninger som tilrettelegger for å kombinere karriere og familieliv. SpareBank1 Østfold Akershus er fleksibel i forhold til å innvilge deltidsordninger for kvinner og menn som er i en omsorgssituasjon.

Styrets oppfatning er at morbankens personalforvaltning utøves innenfor rammen av de intensjoner som likestillingsloven signaliserer.

EIERSTYRING, SELSKAPSLEDELSE OG SAMFUNNSANSVAR

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østfold Akershus omfatter de mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre kundenes, egenkapitalbeveies, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken. Konsernets prinsipper for god virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning, og gi økt trygghet for at kommuniserte mål og strategier blir nådd og realisert. SpareBank 1 Østfold Akershus følger Norsk Anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (corporate governance).

UTSIKTENE FREMOVER

2017 var et godt år for SpareBank 1 Østfold Akershus. Vi har vokst det kapitalen vår tillot og vi har vært en bidragsyter til vekst i regionalt næringsliv. Dette gjorde vi til en avkastning på 12,3 % og uten tap.

Østfold har et næringsliv og en bransjestruktur som er godt egnet for å profitere på de store samfunnsutfordringene som må løses fremover. Det gjelder innenfor blant annet matforsyning, energi, samfunnssikkerhet, klima og miljø, transport, materialer og bioøkonomi. De bedriftene som ser nødvendigheten av å omstille seg til en ny teknologisk og digital hverdag, og de markedsmulighetene som samfunnsutfordringene representerer er de som vil lykkes. Robotisering, digitalisering, innovasjon, design og utvikling av nye forretningsmodeller er verktøy som vil bidra i denne omstillingen.

Follo-regionen (i Akershus syd) er en spennende region i sterk vekst og utvikling i årene som kommer. Kommunene opplever kraftig vekst og det er store prosjekter på gang for å imøtekomme denne veksten. De seneste årene har Follo-regionen blant annet vokst frem som et svært viktig lager- og logistikkområde utenfor Oslo. Med sentral beliggenhet rett syd for Oslo og to Europaveier, har store virksomheter lokalisert sine lagre til blant annet Vestby og andre områder i Follo.

Vi har stor tro på den regionen vi opererer i. Derfor henter vi inn ny frisk egenkapital mot slutten av 2017. Dette gir oss nye muligheter til å være med på den positive utviklingen som skjer i vår region. Vi er beredt til å gripe de mulighetene som kommer i 2018.

Konkurransen om kundene har alltid vært tøff, det kommer den til å være i fremtiden også. I 2018 har vi mål om å ta en større markedsandel i vår region. Det innebærer for oss en vekst i privatmarkedet på inntil 8 % og en vekst i bedriftsmarkedet på inntil 6 %. Vi har en forretningsmodell vi tror på, vi skal fortsette med riktig risikoprising av utlån og vi skal også i fremtiden ha god kostnadskontroll. Det langsiktige målet på egenkapitalavkastning på 10 % står fast og utbytte skal normaliseres fra og med 2018.

Vi tror på kortreist kvalitet, også for bank! Vi skal jobbe for å ha tilgjengelige og enkle selvbetjente digitale løsninger for kundene og vi skal ha en offensiv, men realistisk tilnærming til «Det digitale skifte». Samtidig skal vi beholde vår lokale forankring og tilstedeværelse. Vi er nær kundene i vår region og vi er en bank som er konkurransedyktig på alle områder – sammenliknet med de som er mest lokale, og de som er mest nasjonale. Gode beslutninger er også kortreiste hos oss – de tas i regionen, så nærme kunden som mulig.

Moss, 5. mars 2018

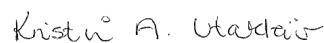
I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

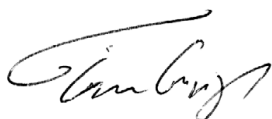
Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin Utakleiv

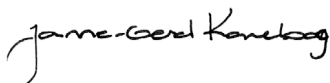
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

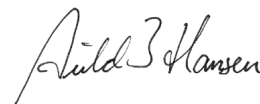
Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus

Øyvind Karlsen

FØDT 1965

Rolle i styret: Styreleder, siden april 2017

Bakgrunn: Øyvind Karlsen har flere styrelederoppdrag innen handel, industri og eiendomsselskaper i Østfold.

Med sine 10 år som bedriftsrådgiver i bank, 5 år som økonomidirektør i offshoregruppen Mjørud og 14 år som leder for Skolt-konsernet (pukkverk, eiendomsforvaltning, finans, entreprenørvirksomhet) kan han vise til solide resultater tuftet på sunn finansieringsstruktur, god drift og langsiktig forretningsutvikling.

Øyvind Karlsen er økonomiutdannet fra Høyskolen i Østfold og har supplert dette med 1. og 2. avd. juss. Han har også utdanning innen Geoteknikk fra NTNU

Øyvind Karlsen er videre deleier og aktivt arbeidende styreleder i selskapet Geoteknikk as. Geoteknikk as gjennomfører grunnundersøkelser og geoteknisk prosjektering innen tiltaksklasse 2 (off.godkjenning).

Tormod Melnæs

FØDT 1948

Rolle i styret: Nestleder og styremedlem siden 2008. I tillegg er også Melnæs leder av Revisjons- og risikoutvalget.

Bakgrunn: Mange år som administrerende direktør innen eiendomsforvaltning, og i ulike mediebedrifter, aviser og tv. 14 år som leder av Norges første business center innen næringsutvikling.

Fagutdanning innen markedsføring og organisasjon og ledelse, lederutdanning blant annet gjennom Solstrandprogrammet.

Andre verv: For tiden styreleder blant annet i et nærings-selskap, og i en stiftelse (næringsfond), i tillegg til andre styreverv.

Omfattende erfaring med styrearbeid som leder eller styremedlem i mediebedrifter, eiendomsselskaper, forsikring med mer.

I tillegg styreerfaring fra interesseorganisasjoner, og er nå også nestleder i styret for Askim Blanda Kor.

Kristin Utakleiv

FØDT 1968

Rolle i styret: Styremedlem siden 2017

Bakgrunn: Daglig leder i Moss i sentrum, tidligere salgs- og markedsdirektør ved Son spa og daglig leder Ving Moss.

Andre verv og tidligere verv: Styremedlem i Son næringsforening.

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus (forts.)

Tom Ragnar Grip

FØDT 1961

Rolle i styret: Styremedlem siden 2011 og medlem av Kompensasjonsutvalget.

Bakgrunn: Regiondirektør for Goodtech, avdeling Fredrikstad siden 2007.

Adm.dir for Cronus Anker Engineering 2002-2007.

Bedriftsøkonom fra BI (2001).

Utdannet Elektro/automasjonsingeniør fra Høyskolen i Østfold (1986).

Andre verv: Grip har tidligere vært medlem av bankens lokalstyre og Revisjons- og risikoutvalget.

Medlem av Fagutvalget for industri i Fredrikstad Næringsforening.

Elin Cathrine Hagen

FØDT 1976

Rolle i styret: Styremedlem siden 2016 og medlem av Revisjons- og risikoutvalget.

Bakgrunn: Økonomidirektør ved Institutt for Energiteknikk (IFE).

Tidligere fagleder økonomi og konstituert Økonomisjef i Halden kommune.

Siviløkonom og Master of Science in Business and Economics.

Andre verv: Styremedlem i Sparebankstiftelsen Halden og nestleder i Halden kommunale pensjonskasse.

Vidar Løfshus

FØDT 1970

Rolle i styret: Styremedlem siden 2016 og medlem av Kompensasjonsutvalget.

Bakgrunn: Landslagstrener USA og Norge, deretter landslagssjef i Norges Skiforbund.

KPMG, revisjon og rådgivning.

Mellomfag Internasjonal Politikk.

Siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bodø.

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus (forts.)

Janne-Gerd Kanebog

FØDT 1961

Rolle i styret: Ansattes representant i styret siden 2007.

Bakgrunn: Ansatt i banken siden 1980, og har bred bankfaglig erfaring og som tillitsvalgt. Er i dag leder for IT/Systemdrift og Kredittstøtte i banken, og har tidligere vært tillitsvalgt for Finansforbundet 2005-2015, hvorav 5 år som hovedtillitsvalgt.

Øystein Ulrich Larsen

FØDT 1975

Rolle i styret: Ansattes representant i styret siden 2016.

Bakgrunn: Ansatt i banken i 2008, og har siden 2009 vært engasjert på bedriftsavdelingen.

Har tidligere jobbet med større finansieringer innenfor nærings- og boligeiendom i Nordea Næringseiendom i Oslo, og med kundeoppfølging av programkunder innenfor privatmarkedet i Nordea Halden.

Siviløkonom fra NHH i Bergen i 2002.

Internasjonal økonomi på Høyskolen i Østfold.

Andre verv: Nesteleder i styret for Finansforbundet avdeling Østfold.

Varamedlem i valgkomitéen i Finansforbundet.

Konsernledelsen i SpareBank 1 Østfold Akershus

Bak fra venstre: Berit Gretland, Dir. Risikostyring/compliance, Geir A. Haugan, Dir. Forr.utvikling & Marked, Lillian E. Lundberg, Viseadm. dir Økonomi & Finans, Per Skauen, Dir. Personmarked. Foran fra venstre: Jorunn Solstad, Dir. HR & Forr.støtte, Arild Bjørn Hansen, Adm. dir., Jon Tørmoen, Dir. Bedriftsmarked
Foto: Fotograf Jan Larsen

RESULTATREGNSKAP

MORBANK			KONSERN		
Året 2016	Året 2017	(i hele tusen kroner)	Note	Året 2017	Året 2016
566 343	563 741	Renteinntekter		563 753	565 233
202 106	200 424	Rentekostnader		199 888	201 566
364 237	363 318	Netto renteinntekter	14, 18	363 866	363 666
195 349	208 721	Provisjonsinntekter		256 158	240 951
11 672	9 127	Provisjonskostnader		9 127	11 672
2 521	297	Andre driftsinntekter		9 492	2 960
186 198	199 891	Netto provisjonsinntekter og andre inntekter	19	256 523	232 240
31 850	13 173	Utbytte		13 173	31 850
33 208	103 292	Inntekter av eierinteresser		60 942	54 842
34 271	14 474	Netto resultat fra andre finansielle instrumenter		14 474	39 893
99 328	130 938	Netto inntekter på finansielle instrumenter	20, 38	88 588	126 585
649 763	694 147	Sum netto inntekter		708 978	722 491
146 984	139 210	Personalkostnader	21, 23	174 409	181 148
129 478	127 141	Andre driftskostnader	22	133 174	136 230
276 463	266 351	Sum driftskostnader før tap		307 583	317 378
373 300	427 796	Driftsresultat før tap		401 394	405 113
966	94	Tap på utlån og garantier	11	94	966
372 334	427 702	Resultat før skatt		401 300	404 148
74 795	76 634	Skattekostnad	24	80 446	75 705
297 539	351 067	Resultat fra videreført virksomhet		320 854	328 443
-	-	Resultat virksomhet holdt for salg, etter skatt		-	3 597
297 539	351 067	Periodens resultat		320 854	332 040
Pr. egenkapitalbevis			40		
24,56	26,53	Resultat / Utvannet resultat pr egenkapitalbevis		24,24	27,40

UTVIDET RESULTAT ETTER IAS 1

MORBANK		(i hele tusen kroner)	Note	KONSERN	
Året 2016	Året 2017			Året 2017	Året 2016
297 539	351 067	Periodens resultat		320 854	332 040
		<i>Poster som ikke kan bli reklassifisert over resultatet</i>			
- 9 570	- 269	Aktuarmessige gevinster og tap	23	- 269	- 9 570
-	67	Skatteeffekt på resultatposter over utvidet resultat		67	-
		<i>Poster som kan bli reklassifisert over resultatet</i>			
-	-	Andel av utvidet resultat i felleskontrollert virksomhet		1 500	2 526
- 22 472	- 268	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	30	- 268	- 22 472
- 29 650	- 470	Periodens utvidede resultat		1 030	- 27 124
267 890	350 598	Totalresultat		321 884	304 916
Pr. egenkapitalbevis					
-2,45	-0,04	Utvidet resultat / Utvannet utvidet resultat pr egenkapitalbevis		0,06	-2,24
22,11	26,49	Totalresultat / Utvannet totalresultat pr egenkapitalbevis		24,30	25,17

BALANSE

MORBANK			KONSERN		
2016	2017	(i hele tusen kroner)	Note	2017	2016
73 557	76 937	Kontanter og fordringer på sentralbanker		76 937	73 557
1 330 719	1 144 168	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	26	1 144 168	1 330 719
16 022 732	16 943 697	Netto utlån til kunder	8,10,11,12	16 943 697	16 022 732
1 209 427	1 488 829	Sertifikater og obligasjoner med fast avkast til virkelig verdi	26,28,35	1 488 829	1 209 427
16 292	12 152	Derivater	26,29	12 152	16 292
627 416	715 430	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	26,30	715 590	627 577
168 214	219 907	Investering i eierinteresser	38,39	396 109	374 952
52 192	27 026	Investering i konsernselskaper	38,39	-	-
-	13 584	Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	42	37 121	35 229
10 087	6 207	Immatrielle eiendeler	31	6 207	10 087
77 892	63 921	Varige driftsmidler	32	80 486	127 413
-	626	Utsatt skattefordel	24	2 322	-
23 771	29 573	Andre eiendeler	33	42 760	37 196
19 612 298	20 742 058	Sum eiendeler	17	20 946 379	19 865 181

Foto: Pål Engh/Østfold fylkeskommune

BALANSE (forts.)

MORBANK			KONSERN		
2016	2017	(i hele tusen kroner)	Note	2017	2016
182 143	175 338	Innskudd fra kredittinstitusjoner	26	175 338	182 143
12 392 842	12 962 994	Innskudd fra og gjeld til kunder	26,34	12 939 314	12 369 642
4 119 829	4 224 707	Gjeld stiftet ved ustedelse av verdipapirer	26,35	4 224 707	4 119 829
16 894	11 674	Derivater	25,26,29	11 674	16 894
68 874	75 691	Betalbar skatt	24	76 660	70 001
1 331	-	Utsatt skatt	24	-	7 071
104 954	103 470	Annen gjeld og pensjonsforpliktelser	36,23	110 703	115 738
150 302	150 348	Ansvarlig lånekapital	37	150 348	150 302
163 248	161 743	Fondsobligasjon	37	161 743	163 248
17 200 418	17 865 964	Sum gjeld	17	17 850 487	17 194 868
1 126 745	1 238 856	Egenkapitalbevis	40	1 238 856	1 126 745
- 2 011	- 1 079	Egenbeholdning egenkapitalbevis		- 1 079	- 2 011
152 487	246 531	Overkurs		246 531	152 487
724 553	931 297	Utjevningsfond		931 297	724 553
89 661	122 977	Avsatt utbytte og gaver		122 977	89 661
150 000	150 000	Hybridkapital		150 000	150 000
150 970	165 094	Grunnfondskapital		165 094	150 970
19 475	22 418	Fond for urealiserte gevinster		39 957	39 543
-	-	Annen egenkapital		202 259	238 365
2 411 880	2 876 094	Sum egenkapital		3 095 892	2 670 313
19 612 298	20 742 058	Sum gjeld og egenkapital		20 946 379	19 865 181

Moss, 5. mars 2018

I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

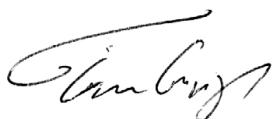
Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin A. Utakleiv

Kristin Utakleiv

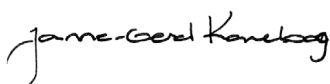
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

Elin Cathrine Hagen

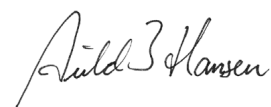
Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

EGENKAPITAL

Endring i egenkapital - Morbank

(i hele tusen kroner)

	Egen- kapital- bevis	Egne egen- kapital- bevis	Over- kurs- fond	Utjevnings- fond	Grunn- fonds- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital + fonds- obl.	Avsatt utbytte og gaver	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2015	1 126 745	- 2 350	152 487	541 974	137 214	34 050	7 804	47 254	2 045 178
Fondsobligasjon reklassifisert som EK							150 000		150 000
Utbetalt renter på fondsob. klass. som EK							- 4 272		- 4 272
Salg av egne egenkapitalbevis		339							339
Utbetalt utbytte for 2015								- 43 946	- 43 946
Utbetalt gaver for 2015								- 3 308	- 3 308
Disponert resultat				182 579	13 756	7 897	3 646	89 661	297 540
Disponert utvidet resultat						- 22 472	- 7 177		- 29 650
Egenkapital pr. 31.12.2016	1 126 745	- 2 011	152 487	724 553	150 970	19 475	150 000	89 661	2 411 880
Utbetalt renter på fondsob. klass. som EK							- 4 184		- 4 184
Rettet emisjon desember 2017	112 111		97 537						209 648
Betalte emisjonskostnader etter skatt			- 3 492						- 3 492
Salg av egne egenkapitalbevis		932					373		1 305
Utbetalt utbytte for 2016								- 83 385	- 83 385
Utbetalt gaver for 2016								- 6 276	- 6 276
Disponert resultat				206 744	14 124	3 210	4 012	122 977	351 067
Disponert utvidet resultat						- 268	- 202		- 470
Egenkapital pr. 31.12.2017	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	22 418	150 000	122 977	2 876 094

EGENKAPITAL (forts.)

Endring i egenkapital - Konsern

(i hele tusen kroner)

	Egen- kapital- bevis	Egne egen- kapital- bevis	Over- kurs- fond	Utjevnings- fond	Grunn- fonds- kapital	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital + fonds- obl.	Avsatt utbytte og gaver	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2015	1 126 745	- 2 350	152 487	541 974	137 214	53 693	188 510	47 254	2 245 527
Prinsippendring i FKV, se note 1							21 056		21 056
Fondsobligasjon reklassifisert som EK							150 000		150 000
Utbetalt renter på fondsob. klass. som EK							- 4 272		- 4 272
Salg av egne egenkapitalbevis		339							339
Utbetalt utbytte for 2015								- 43 946	- 43 946
Utbetalt gaver for 2015								- 3 308	- 3 308
Disponert resultat				182 579	13 756	8 322	37 722	89 661	332 040
Disponert utvidet resultat						- 22 472	- 4 652		- 27 124
Egenkapital pr. 31.12.2016	1 126 745	- 2 011	152 487	724 553	150 970	39 542	388 363	89 661	2 670 313
Utbetalt renter på fondsob. klass. som EK							- 4 184		- 4 184
Rettet emisjon desember 2017	112 111		97 537						209 648
Betalte emisjons- kostnader etter skatt			- 3 492						- 3 492
Salg av egne egenkapitalbevis		932					373		1 305
Utbetalt utbytte for 2016								- 83 385	- 83 385
Utbetalt gaver for 2016								- 6 276	- 6 276
EK-korreksjoner i felleskontrollert virksomhet							- 9 919		- 9 919
Disponert resultat				206 744	14 124	683	- 23 673	122 977	320 854
Disponert utvidet resultat						- 268	1 298		1 030
Egenkapital pr. 31.12.2017	1 238 856	- 1 079	246 531	931 297	165 094	39 957	352 259	122 977	3 095 892

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

MORBANK			KONSERN		
Året 2016	Året 2017	(i hele tusen kroner)	Året 2017	Året 2016	
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter					
- 734 296	- 935 630	Netto utbetaling av lån til kunder	- 935 630	- 768 454	
532 615	532 213	Renteinnbetaling på utlån til kunder	532 221	531 495	
564 138	570 151	Netto inn-/utbetaling av innskudd fra kunder	569 671	563 501	
- 96 684	- 99 129	Renteutbetaling på innskudd fra kunder	- 98 568	- 96 140	
75 449	12 203	Netto inn-/utbetaling av lån til kredittinstitusjoner	12 203	75 449	
15 020	13 719	Renteinnbetaling på lån til kredittinstitusjoner	13 719	15 020	
- 9 265	- 9 539	Andre renteutbetalinger	- 9 539	- 9 265	
797 527	312 261	Innbetaling sertifikater og obligasjoner	312 261	797 527	
- 724 105	- 586 209	Utbetaling sertifikater og obligasjoner	- 586 209	- 724 105	
18 708	17 809	Renteinnbetalinger på sertifikat og obligasjoner	17 809	18 708	
186 198	199 891	Netto provisjonsinnbetalinger	256 523	232 240	
- 315 189	- 290 672	Utbetalinger til drift	- 362 413	- 327 577	
- 52 080	- 68 874	Betalt skatt	- 69 745	- 52 919	
258 035	- 331 805	A Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	- 347 696	255 478	
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter					
- 8 940	- 3 170	Utbetaling ved investering i varige driftsmidler	- 4 730	- 10 416	
-	-	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	35 381	4 032	
- 70 398	- 81 191	Utbetaling ved kjøp av langsiktig investering i verdipapirer	- 81 191	- 70 398	
23 577	7 073	Innbetaling fra salg av langsiktige investeringer i verdipapirer	7 073	23 577	
65 058	116 465	Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer	98 536	65 058	
9 296	39 177	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktivitet	55 069	11 853	
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter					
1 160 000	1 250 000	Innbetaling ved utstedelse av verdipapirgjeld	1 250 000	1 160 000	
- 913 500	- 1 142 000	Utbetaling ved forfall verdipapirgjeld	- 1 142 000	- 913 500	
- 71 451	- 67 588	Renteutbetaling på verdipapirgjeld	- 67 588	- 71 451	
3 385	- 6 806	Netto inn-/utbetaling ved innskudd fra kredittinstitusjoner	- 6 806	3 385	
- 3 018	- 2 693	Renteutbetaling på innskudd fra kredittinstitusjonar	- 2 693	- 3 018	
- 21 688	- 21 475	Renteutbetalinger på ansvarlige lån og fondsobligasjon	- 21 475	- 21 688	
- 5 696	- 5 579	Renteutbetalinger på ansvarlige lån	- 5 579	- 5 696	
-	206 156	Emisjon knyttet til egenkapitalbevis	206 156	-	
498	1 305	Salg av egne aksjer	1 305	498	
- 47 254	- 89 661	Utbetaling av utbytte og gaver	- 89 661	- 47 254	
101 277	121 659	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet	121 659	101 277	
368 608	- 170 969	A + B + C Netto endring likvider i perioden	- 170 969	368 608	
739 819	1 108 427	Likviditetsbeholdning IB	1 108 427	739 819	
1 108 427	937 459	Likviditetsbeholdning UB	937 459	1 108 427	
Likviditetsbeholdning spesifisert:					
73 557	76 937	Kontanter og fordringer på Sentralbanken	76 937	73 557	
1 034 870	860 522	Fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid	860 522	1 034 870	
1 108 427	937 459	Likviditetsbeholdning	937 459	1 108 427	

INNHOOLDSFORTEGNELSE NOTER

NOTE GENERELL INFORMASJON

1	Generell informasjon	30
2	Regnskapsprinsipper	30
3	Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	37
4	Særskilte transaksjoner og regnskapsposter i 2016	38
5	Segmentinformasjon	44
6	Kapitaldekning	46
7	Finansiell risikostyring	48

KREDITTRISIKO

8	Utlån til og fordringer på kunder	51
9	Overføring av utlån til kredittforetak	54
10	Likviditets- og motpartsrisiko	55
11	Tap på utlån og garantier	56
12	Maks kredittrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	57
13	Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler	58

MARKEDSRISIKO

14	Markedsrisiko knyttet til renterisiko	59
15	Markedsrisiko knyttet til valutarisiko	60

LIKVIDITETSRISIKO

16	Likviditetsrisiko / Gjenværende kontraktsmessig løpetid på forpliktelser	60
17	Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	62

RESULTATREGNSKAP

18	Netto renteinntekter	64
19	Netto provisjonsinntekter	65
20	Netto inntekter fra finansielle instrumenter	66
21	Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	67
22	Andre driftskostnader	71
23	Pensjoner	72
24	Skatt	75

BALANSE

25	Klassifikasjon av finansielle instrumenter	77
26	Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	79
27	Virkelig verdi av finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost eller kostpris	81
28	Sertifikater og obligasjoner	82
29	Finansielle derivater	83
30	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	84
31	Andre immaterielle eiendeler	85
32	Eiendom, anlegg og utstyr	86
33	Andre eiendeler	88
34	Innskudd fra og gjeld til kunder	89
35	Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	90
36	Annen gjeld og forpliktelse	91
37	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	92
38	Investeringer i eierinteresser	93

ØVRIGE OPPLYSNINGER

39	Vesentlige transaksjoner med nærstående parter	95
40	Eierandelskapital- og eierstruktur	96
41	Utbytte/konsernbidrag fra datterselskaper	100
42	Eiendeler klassifisert som holdt for salg og virksomhet under avhendelse	100
43	Hendelser etter balansedagen	101

NOTE 1 GENERELL INFORMASJON

Generell informasjon

SpareBank 1 Østfold Akershus har sitt hovedkontor i Moss kommune og lokalbanker i kommunene Askim, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Moss, Rygge, Frogn og Vestby. En rekke av bankkontorene er samlokalisert med konsernets eiendomsmeglere.

Bankens organisasjonsnummer i Foretaksregistret er 837 884 942. Banken opererer i Norge og reguleres av norsk rett. SpareBank 1 Østfold Akershus er notert på Oslo Børs med ticker-kode SOAG. Regnskapet for morbank og konsern 2017 ble vedtatt av styret 5. mars 2018.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Konsernregnskapet og morbankregnskapet for 2017 er utarbeidet i samsvar med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som fastsatt av EU. Dette Omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC).

Målegrunnlaget for både konsernregnskapet og morbankregnskapet er historisk kost prinsippet med følgende modifikasjoner: finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet og investeringseiendommer som vurderes til virkelig verdi.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i høy grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger eller høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Årsregnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskapet som avlegges pr 31.12.2017.

Standarder, endringer og fortolkninger som trådte i kraft for regnskapsåret 2017

Det er gjort endringer i IAS 7 med virkning for årsregnskapet 2017. Det skal gis opplysninger som gjør det mulig for brukere av regnskapet å vurdere endringer i forpliktelser som oppstår som følge av finansieringsaktiviteter, inkludert både forandringer som følge av kontantstrømmer og ikke kontant endringer.

IFRIC 21 trådte i kraft i januar 2017 og innebærer at sikringsfondsavgiften skal periodiseres gjennom året. Dette er i tråd med den praksis SpareBank 1 Østfold Akershus har hatt tidligere og medfører således ingen endring.

Utover dette har konsernet i 2017 ikke tatt i bruk øvrige standarder, endringer eller fortolkninger som påvirker regnskapet vesentlig.

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft

Konsernet har ikke valgt tidliganvendelse av noen nye eller endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidlig anvendelse av standarden, det vil ikke SpareBank 1 Østfold Akershus benytte seg av. Det er redegjort nærmere for IFRS 9 og implementeringseffektene knyttet til denne standarden i note 4.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter er et omfattende rammeverk for inntektsføring etter IFRS som erstatter så godt som all tidligere veiledning på inntektsføring. Standarden trer i kraft 1. januar 2018. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter og ser ikke at denne vil få vesentlige konsekvenser for konsernets resultat.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler innebærer at leietaker innregner en finansiell forpliktelse på å betale leie med en tilhørende rett til å bruke den underliggende eiendel. Til tross for store endringer på leietakersiden, vil regnskapsføringen hos utleier i stor grad beholdes uforandret. Kravene til tilleggsopplysninger utvides for både leietaker og utleier. Standarden trer i kraft 1. januar 2019. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 16 Leieavtaler og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser for konsernets egenkapital, balanse eller kapitaldekning.

For øvrig er det ingen andre IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens og samtlige selskaper i konsernet sin funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i hele tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Datterselskap

I morbankregnskapet til SpareBank 1 Østfold Akershus blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres året etter regnskapsåret.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og datterselskap. Datterselskap konsolideres hvis de oppfyller kriteriene til konsolidering etter IFRS 10. IFRS 10 angir tre vilkår som må være oppfylt av banken for at det skal foreligge konsolideringsplikt. Dette er at (i) banken må ha bestemme innflytelse over virksomheten herunder kunne styre aktiviteter som i vesentlig grad har innvirkning på avkastningen i datterselskapet, (ii) banken har mulighet eller rett til å motta avkastning fra virksomheten, og (iii) banken har mulighet eller rett til å bruke sin innflytelse til å påvirke avkastningens størrelse. Datterselskap er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt slik kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg slik kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert.

Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste mellom konsernselskaper er eliminert. Regnskapsprinsipper i datterselskaper endres når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Østfold Akershus gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og til kostmetoden i selskapsregnskapet.

SpareBank1 Gruppen AS eies med 19,5 % hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN, Samarbeidende Sparebanker AS. Videre eier SpareBank 1 Østlandet 12,4 % og Landsorganisasjonen og fagforbund tilknyttet LO 9,6 %. Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. SpareBank 1 Østfold Akershus eier 15,59 % av Samarbeidende Sparebanker AS. Styringsstrukturen for Samarbeidende Sparebanker er også regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstiller felleskontrollert virksomhet. SpareBank 1 Østfold Akershus klassifiserer sin deltakelse i Samarbeidende Sparebanker AS som en investering i felleskontrollert foretak.

SpareBank 1 Østfold Akershus eier også 12,62 % i Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS, som eier 20 % i BNbank ASA. Styringsstrukturen for Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS er regulert i en avtale som tilfredsstiller kravene til felles kontroll.

Virksomhetssammenslutninger

Ved overtagelse av virksomhet anvendes overtagelsesmetoden. Vederlaget måles til virkelig verdi. Direkte overtagelsesutgifter kostnadsføres når de oppstår, med unntak av emisjons- og låneopptaksutgifter. Overtatte eiendeler og forpliktelser blir vurdert til virkelig verdi på tidspunkt for overtagelsen. Dersom vederlaget overstiger verdien av identifiserte eiendeler og forpliktelser, regnskapsføres differansen som goodwill. Dersom anskaffelseskost er lavere enn identifiserte eiendeler og forpliktelser, resultatføres differansen på transaksjonstidspunktet. Ved trinnvise oppkjøp av datterselskaper vil konsernet måle tidligere eierandeler i selskapet til virkelig verdi umiddelbart før kontrollovergang, og eventuelle gevinster eller tap resultatføres. Betingede vederlag vurderes til virkelig verdi uavhengig av sannsynligheten for at vederlaget vil bli betalt. Justering av betingede vederlaget i etterfølgende perioder regnskapsføres i henhold til relevante standarder.

Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

Konsernet klassifiserer virksomhet som holdt for salg når balanseført verdi i hovedsak vil bli gjenvunnet ved en salgstransaksjon. Klassifisering som holdt for salg skjer fra

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

det tidspunktet ledelsen har vedtatt en konkret plan for avhendelse av virksomheten i sin nåværende form og det vurderes som svært sannsynlig at salget blir gjennomført i løpet av kort tid. Datterselskaper som er ervervet med tanke på videresalg, herunder selskaper overtatt som ledd i restrukturering av utlån, klassifiseres som holdt for salg umiddelbart dersom konsernet forventer å avhende selskapet. Virksomhet holdt for salg vurderes til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrullet salgsutgifter. Overtatt virksomhet som umiddelbart klassifiseres som holdt for salg balanseføres ved førstegangsinnregning til virkelig verdi fratrullet salgsutgifter. Resultat etter skatt fra slik virksomhet presenteres separat på linjen «Resultat virksomhet og anleggsmidler holdt for salg, etter skatt» i konsernregnskapet. Totale eiendeler og total gjeld fra slik virksomhet presenteres hver for seg på linjene «Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg» og «Virksomhet holdt for salg» i konsernets balanseopstilling dersom verdiene er vesentlige. Se for øvrig note 42.

Kontanter

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt fordring på sentralbanken. Likviditetsbeholdningen i kontantstrømoppstillingen inkluderer i tillegg netto utlån og fordringer på andre kredittinstitusjoner. Ingen del av likviditetsbeholdningen har bindingstid.

Utlån og tap på utlån

Utlån til flytende rente måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Amortisert kost er anskaffelseskost minus tilbakebetalinger på hovedstolen, pluss eller minus kumulativ amortisering som følger av en effektiv rentemetode, og fratrullet eventuelle beløp for verdifall eller tapsutsatthet. Den effektive renten er den renten som nøyaktig diskonterer estimerte framtidige kontante inn- eller utbetalinger over det finansielle instrumentets forventede levetid. Opptjent rente regnskapsføres som utlån i balansen.

Fastrenteutlån til kunder øremerkes ved første gangs innregning som vurdert til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet i henhold til IAS 39.9. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi bokføres over resultatregnskapet som verdiendring. Opptjent rente regnskapsføres som utlån i balansen og som rente i resultatregnskapet. Renterisikoen i fastrenteutlån styres med renteswapper som bokføres til virkelig verdi. Virkelig verdi er valgt fordi denne metoden for verdsettelse eliminerer eller i vesentlig grad reduserer inkonsistent måling og innregning som ellers ville oppstå ved måling av eiendeler eller innregning av gevinster/tap på ulikt grunnlag. Dette medfører at ef-

fekten av verdiendringer på finansielle investeringer som styres samlet vil reflekteres samtidig i regnskapet. Resultat-effekten av dette fremkommer i note 20 til regnskapet og balanseførte verdier fremkommer i note 29 og note 13.

Vurdering av verdifall på finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderes om det eksisterer objektive bevis på at verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert.

Verditap på individuelle finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- Mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- Banken innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntakers økonomiske situasjon
- Sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- På grunn av finansielle problemer opphører de aktive markedene for den finansielle eiendelen, eller
- Observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke kan fullt ut identifiseres til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert:
 - ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen eller
 - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen

Det vurderes først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisiko karakteristikk. Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Verdifallet på grupper av finansielle eiendeler måles ved utvikling i rating på grupper av finansielle eiendeler. Dette måles ved å måle migrering i negativ retning og endring i forventet tap. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn på verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon. Migreringen av kunder utarbeides ved løpende å kredittvurdere hver enkelt kunde i bankens kredittvurderingssystemer. Kundene er anonymisert grunnet personopplysningsloven. Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusive fremtidig kreditttap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en avsetningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet. Fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktsmessige kontantstrømmene for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittrisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunkt for de historiske tapene samt justerte effekter av tidligere forhold som ikke eksisterer i dag.

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt, og tas med i konsernets oversikter over misligholdte engasjementer, når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at konsernet vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere individuelle nedskrivninger føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i nedskrivningene, samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres.

Verdipapirer

Verdipapirer består av aksjer, andeler, sertifikater og obligasjoner. Aksjer og andeler klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg mot egenkapitalen. Aksjer og andeler til virkelig verdi over resultatet er holdt for handelsformål. Sertifikater og obli-

gasjoner klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet eller som fordring. Kurs på handelsdato benyttes ved første gangs innregning av verdipapirer.

Alle finansielle investeringer som er klassifisert til virkelig verdi over resultat, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra andre finansielle instrumenter.

Virkelig verdiopsjonen er benyttet på fastrenteobligasjoner og på obligasjoner i utenlandsk valuta. Virkelig verdi er valgt fordi denne metoden for verdsettelse eliminerer eller i vesentlig grad reduserer inkonsistent måling og innregning som ellers ville oppstå ved måling av eiendeler eller innregning av gevinster/tap på ulikt grunnlag. Tilhørende derivater bokføres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette medfører at effekten av verdiendringer på finansielle investeringer som styres samlet vil reflekteres samtidig i regnskapet. Resultat-effekten av dette fremkommer i note 20 til regnskapet og balanseførte verdier fremkommer i note 29.

Aksjer og andeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg, måles også til virkelig verdi, men endringen i verdi fra inngående balanse føres mot egenkapitalen. Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris som tilnærming til virkelig verdi etter IAS 39.46.

Derivater og sikring

Derivater består av valuta og renteinstrumenter. Derivater regnes alltid som til virkelig verdi over resultatet, med mindre de er øremerket som sikringsinstrument. Renter bokføres som rentekostnad/renteinntekt, verdiendringer inngår i posten «netto resultat fra valuta og andre finansielle instrumenter».

Derivater benyttes i sikringsøyemed for å minimere renterisiko på fastrenteinstrumenter. Bruk av virkelig verdiopsjonen på fastrenteobligasjonsgjeld fases ut og erstattes av sikringsbokføring. Ved bruk av sikringsbokføring sikrer konsernet seg mot bevegelser i markedrenten. Endringer i kredittspread mot markedrenten er ikke en del av sikret risiko og påvirker derfor ikke effektiviteten i sikringsbokføringen. Det forventes at denne endringen vil gi mindre svingninger i resultatene fremover enn det som har vært tilfelle tidligere.

Endringer i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiserer for sikring av virkelig verdi og som er effektive, resultatføres sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Sikring av virkelig verdi benyttes kun til sikring av fastrenteinnlån.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består av kunderelasjoner og utsatt skattefordel. Kunderelasjonen tilfredsstiller kravet til kontraktsmessige rettigheter for identifikasjon som immateriell eiendel. Verdien i en kunderelasjon ligger i fordelene ved å få overført en kundeportefølje ved en transaksjon i motsetning til å måtte gå ut i markedet for selv å skaffe nye kunder ved ordinær drift. Andre immaterielle eiendeler vil innregnes når kravene til balanseføring er tilstede. Kunderelasjonen avskrives over forventet utnyttbar levetid.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr, med unntak av investerings-eiendommer og eierbenyttet eiendom, førstegangsinregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Eierbenyttet eiendom er etter definisjonen i IAS 40 eiendommer som i hovedsak benyttes av morbanken eller dens datterselskap til sin egen virksomhet. Banken benyttet seg av muligheten i regelverket som tillot virkelig verdi som ny kostpris ved overgangen til IFRS. Eierbenyttet eiendom regnskapsføres etter kostmetoden, i samsvar med IAS 16.

Tomter og kunst avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	20-50 år
Påkostninger leide bygg	3- 12,5 år
Maskiner	3-5 år
Kjøretøy	4-5 år
Inventar	3-10 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det. Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Oppdaterte takster på eiendomsmassen innhentes hvert tredje år. I mellomperiodene vurderes takstene mot markedsutvikling. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investeringseiendommer presenteres særskilt i note 32. På investeringseiendommer blir verdiendring fra inngående balanse resultatført under andre driftskostnader.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tillegg eller fradrag i tap på utlån.

Langsiktige lån

Lån førstegangsinregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån til flytende rente måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. For lån til fastrente ble opsjonen om virkelig verdivurdering med verdiendring over resultatet benyttet inntil høsten 2009. Resultateffekten av dette fremkommer i note 20 til regnskapet og balanseførte verdier fremkommer i note 29 og note 35.

Pensjoner

Konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon.

YTELSESBASERT PENSJONSORDNING

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene føres over utvidet resultat.

Endringer i pensjonsplanens ytelser kostnadsføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret yttelse lineært over opptjeningsperioden.

Konsernet hadde frem til desember 2016 fem lukkede pensjonsordninger som skriver seg fra henholdsvis Halden Sparebank, Rygge-Vaaler Sparebank, EiendomsMegler 1 Sarpsborg AS, EiendomsMegler 1 Østfold AS og EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS. Fra og med desember 2016 er disse pensjonsordningene avviklet ved utstedelse av fripoliser. Alle ansatte er flyttet over på innskuddsbasert pensjonsordning.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

INNSKUDDSBASERT PENSJONSORDNING

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes kollektive pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

AVTALEFESTET FØRTIDSPENSJON

Banken har inngått avtale om avtalefestet pensjon. AFP er en livsvarig ytelse som er frikoblet arbeidsinntekter som samtidig oppebæres. Det skjer derfor ingen avkortning i AFP-pensjonen om man på samme tid mottar lønn. Ny ordning lar seg foreløpig ikke aktuarberegne og inngår derfor ikke i pensjonsforpliktelsen. Inntil videre vil denne bli behandlet som en innskuddsbasert ordning og kostnadsført direkte.

ØVRIGE ORDNINGER

Tidligere administrerende direktører i banken har individuelle tilleggsavtaler som garanterer en viss ytelse. Alle avtalene er aktuarberegnet.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige. Avsetning for tap på finansielle garantier fremkommer under annen gjeld og pensjonsforpliktelser i balansen.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån klassifiseres som ansvarlig lånekapital i balansen. Flytende ansvarlig lån måles etter amortisert kost slik som andre langsiktige lån med flytende rente. Ansvarlig lån med fastrente tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring. Sikringens effektivitet måles løpende og nettoeffekten blir resultatført. Se note 20 og note 37.

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men konsernet har ingen plikt til å betale ut renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, det vil si rentene akkumuleres ikke. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonen skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom Konsernets kjernekapitaldekning faller

under 5 % eller samlet kapitaldekning faller under 8 %. Nedskrevede beløp på fondsobligasjonen skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til egenkapitalbeviserne eller egenkapitalen skrives opp.

Fondsobligasjonene klassifiseres som gjeld i balansen dersom de tilfredsstiller definisjonen av finansiell forpliktelse i henhold til IAS 32. Renter på fondsobligasjoner klassifiseres som gjeld resultatføres. Fondsobligasjoner som ikke tilfredsstiller betingelsene klassifiseres som egenkapital (posten hybridkapital). Renter på slike fondsobligasjoner presenteres ikke som rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i egenkapitalen.

Fondsobligasjonene tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring, sikringens effektivitet måles løpende og nettoeffekten er resultatført. Se note 20 og note 37.

Motregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser skal motregnes og presenteres netto i balansen når det er en motregningsrett som kan håndheves og en har til hensikt å gjøre opp netto eller realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen samtidig.

Utbytte og konsernbidrag

Hensyntatt bankens egenkapitalutvikling og soliditet, tar banken sikte på at opptil 50 % av årets overskudd kan benyttes til utbyttemidler (kontantutbytte og gaver til allmenntilfelle formål). Det er en målsetting for banken å likebehandle bankens to eiergrupperinger i tråd med intensjonene i gjeldende lovgivning. Dette medfører at banken vil søke å unngå uønskede inn- og utvanningseffekter som følge av ulik behandling av de to eiergrupperingene. Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen og av oppstilling over endring i egenkapital. Foreslått utbytte klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av bankens representantskap. Konsernbidrag bokføres regnskapsmessig året etter regnskapsåret.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle instrumenter, mens renteelementet klassifiseres som renteinntekt.

NOTE 2 REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Provisjonsinntekter knyttet til lån overført til kredittforetak inngår her. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Garantiprovisjoner blir beregnet som et fastbeløp per garanti utstedt og inntektsføres fortløpende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle investeringer, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

Transaksjoner og balanseposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kursen på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av balanseposter i valuta på balansedagen resultatføres. Gevinst og tap knyttet til omregning av andre poster enn pengeposter, innregnes på samme måte som den tilhørende balansepost.

Leieavtaler

Leieavtaler der hele risikoen hovedsakelig påhviler utleier er klassifisert som operasjonelle. Leiebetalinger for disse regnskapsføres lineært som driftskostnader i regnskapet over leieperioden. Banken har ingen finansielle leieavtaler.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er derfor ført som driftskostnad.

Renter på fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital er presentert som permanent forskjell og inngår i grunnlaget for betalbar skatt.

Segmentrapportering

Konsernets virksomhet er inndelt i primærsegmentene privatmarked, bedriftsmarked, eiendomsmegling og eiendomsdrift, dette er i henhold til konsernets interne rapportering. Det er i note 5 til regnskapet gitt informasjon om fordelingene.

Overføring av låneporteføljer

SpareBank 1 Østfold Akershus har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Det vises til beskrivelse i note 9.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Alternative resultatomål (APM)

I kvartals- og årsrapporten presenteres det alternative resultatomål i tillegg til måltall som reguleres av IFRS. Dette vil kunne hjelpe brukere til å forstå virksomheten bedre og gi mer tydelig informasjon om hvordan konsernet har prestert eller forventer å prestere. For en nærmere beskrivelse av de alternative resultatomålene som benyttes henvises det til bankens hjemmeside: <https://www.sparebank1.no/nb/ostfold-akershus/om-oss/investor.html>.

NOTE 3 KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

Tap på utlån og garantier

Morbanken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen kvartalsvis. Lån til privatpersoner gjennomgås også kvartalsvis med utgangspunkt i at de er misligholdt mer en 65 dager eller dersom de har en særlig dårlig betalingshistorikk. Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Banken foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Objektiv hendelse vil kunne være mislighold, konkurs, likviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuelle nedskrivninger. For lån med flytende renter tas det hensyn til senere renteendringer.

Gruppenedskrivninger beregnes på grupperinger av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å innhente informasjon eller analysere enkeltengasjement. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering, sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje eller grupper av debitors betalingssevne. Betydningen av endringer blir analysert ved hjelp av analyseverktøy, statistiske metoder som inkluderer historisk erfaringsmateriale om misligholdssannsynligheter, samt forventede konjunkturrendringer. Vurdering av gruppenedskrivninger vil alltid baseres på betydelig grad av skjønn. Benyttelse av historiske data til å predikere fremtiden vil inneholde usikkerhet, samtidig som fremtidsanalyser endres relativt raskt og vil dermed ha sin usikkerhet.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet. Tilsvarende vil markedsverdier for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være

estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet. Med unntak for noen få aksjer er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. Eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg, blir også vurdert til virkelig verdi med føring mot totalresultatet. Markedsverdiene vil i hovedsak være basert på verddivurderinger eller siste kjente omsetning av aksjen. De aksjene som ikke lar seg verddivurdere med rimelig stor sikkerhet blir vurdert til kostpris.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kredittrisiko. I den utstrekning markedspriser innhentes med utgangspunkt i transaksjoner med lavere kredittrisiko, vil dette bli tatt hensyn til ved at den opprinnelige prisdifferansen målt mot slike transaksjoner med lavere kredittrisiko amortiseres over løpetiden.

Immaterielle eiendeler

Nedskrivningstester av immaterielle eiendeler er i hovedsak basert på neddiskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer. Det vil alltid være betydelig usikkerhet knyttet til kontantstrømestimater, og i noen tilfeller vil også metoden for tilordning av kontantstrømmene til ulike eiendeler være beheftet med usikkerhet.

Investerings eiendommer

Eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investerings eiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40. Oppdaterte takster på eiendomsmassen innhentes hvert tredje år, senest høsten 2016. I mellomperiodene vurderes takstene mot markedsutviklingen.

Oppkjøp

Oppkjøp av et annet selskap regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Ved oppkjøpsmetoden skal det foretas en fullstendig merverdiallokering, hvor kjøpesum allokteres til identifiserte eiendeler og forpliktelser i det oppkjøpte sel-

NOTE 3 KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER (forts.)

skapet. Merverdier utover de som er allokert til identifiserte eiendeler og forpliktelser, regnskapsføres som goodwill. Eventuelle mindreverdier skal, etter grundig vurdering, innberegnes i resultatregnskapet i oppkjøpsåret (badwill).

Analysene inneholder både konkrete beregninger og bruk av beste skjønn for å komme frem til en mest mulig riktig virkelig verdi av de oppkjøpte selskapene på oppkjøpstidspunktet. Det er alltid knyttet noe usikkerhet til skjønnsmessige poster, men disse er etter beste evne underbygget av

beregninger om forventede kontantstrømmer, sammenlignbare transaksjoner tidligere perioder mv.

Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

SpareBank 1 Østfold Akershus sin strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Det jobbes kontinuerlig med salg av selskapene, og regnskapsmessig klassifiseres disse som holdt for salg ved enlinjes konsolidering.

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidlig anvendelse av standarden. Det vil ikke SpareBank1 Østfold Akershus benytte seg av.

I 2015 satte SpareBank1 Alliansen sammen et tverrfaglig implementeringsteam med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som forbereder gjennomføring og implementering av IFRS 9 («Prosjektet»). Prosjektet har en styringsgruppe, og følgende undergrupper:

1. MODELLER OG METODIKK

Utvikling av beregningsløsning og modeller for å etablere forventningsrette fremad skuende estimater for forventet tap

2. STRATEGI, ORGANISERING OG PROSESSER

Definere opp hvordan organiseringen av det løpende arbeidet med regnskapsføring etter IFRS 9 skal organiseres mellom de samarbeidende bankene

3. REGNSKAP OG RAPPORTERING

Konkretisere selve regnskapsføringen og noter inklusiv prinsippnote og notemaler

4. KLASSIFISERING OG MÅLING

Kartlegge gruppens finansielle instrumenter og klassifisere instrumenter i ulike kategorier

Samtidig har SpareBank1 Østfold Akershus opprettet et lokalt prosjekt for å løse de tekniske tilpasningene av nytt regelverk samt å drøfte og beslutte tilpasninger og effekter av nytt regelverk.

En beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard følger under. Videre følger en beskrivelse av hvilke valg SpareBank1 Østfold Akershus har tatt og status i implementeringsprosjektet.

Overgangsregler

IFRS 9 skal anvendes retrospektivt, med unntak for sikringsbokføring. Retrospektiv anvendelse innebærer at SpareBank1 Østfold Akershus skal lage åpningsbalansen 1.1.18 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Som tillatt i overgangsbestemmelsene til IFRS 9 vil SpareBank1 Østfold Akershus ikke vise sammenligningstall for tidligere perioder ved implementering av standarden 01.01.2018. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 føres mot egenkapitalen.

SpareBank1 Østfold Akershus har valgt å innføre sikringsbokføring etter IFRS 9. Dette innebærer at sikringsbokføring skal gjennomføres etter prinsippene i IFRS 9 prospektivt fra dato for overgang til IFRS 9.

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Klassifisering og måling

FINANSIELLE EIENDELER

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

FINANSIELLE EIENDELER SOM ER GJELDSINSTRUMENTER

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene. Dette har medført at hele PM porteføljen med unntak av fastrenteutlån etter IFRS 9 reklassifiseres til målt til virkelig verdi over OCI.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Vurdering av fastrenteutlån til amortisert kost, vil medføre et regnskapsmessig misforhold og SpareBank1 Østfold

Akershus har valgt å måle disse til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi.. SpareBank1 Østfold Akershus har utpekt alle egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. Som hovedregel skal finansielle forpliktelser fortsatt måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi, finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, men etter IAS 39 måtte sikringseffektiviteten vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt. SpareBank1 Østfold Akershus har valgt å videreføre sikringsbokføringen i samme utstrekning som tidligere år.

Tapsnedskrivning utlån

Etter reglene under IAS 39 skulle nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt ve-

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

sentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning, skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, det vil si forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt kreditttap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kreditttap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas. Metodikken i IFRS 9 standarden innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere enn ved dagens praksis. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangs-konjunktur.

Nærmere beskrivelse av bankens fremtidige nedskrivningsmodell

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kunde-data for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

TRINN 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders

forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

TRINN 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig (150 % økning fra innregningstidpunktet) og kredittrisikoen ikke anses som lav på rapporteringsdagen (<0,6 pd).

TRINN 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under gjeldende regelverk defineres som misligholdte og nedskrevne.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført

Effekt på regnskapsrapportering

Implementeringseffekten ved innføring av IFRS 9 er beregnet til 0,9 mill. kr og vil føres mot egenkapitalen ved overgang til IFRS 9 1.1.2018. Foreløpig gjennomgang av

fremtidige notekrav viser at det vil bli en del endringer i notekrav knyttet til tapsnedskrivninger, men liten effekt knyttet til noter relatert til finansielle instrumenter.

Innføringen av IFRS 9 har resultert i følgende prinsippendringer og effekter

Det følger i det videre en beskrivelse av de ulike finansielle instrumentene og hvordan de er klassifisert etter IAS 39 og IFRS 9 med tilhørende beskrivelse av hvilke vurderinger som er lagt til grunn i klassifiseringen.

Detaljert beskrivelse av implementeringseffekter etter IFRS 9 følger i tabellene på de neste sidene.

Foto: Morten Brunslid/Østfold fylkeskommune

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Følgende tabell viser effekter ved implementering av IFRS 9

KONSERN	Balanseført beløp etter IAS 39 31. desember 2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9 1. januar 2018
Finansielle eiendeler				
Amortisert kost				
Kontanter og fordringer på sentralbanker				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				
Utlån til kunder	15 769 201	-11 354 083	12 806	4 427 924
Sertifikater og obligasjoner	-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler	-	-	-	-
Sum amortisert kost	16 990 306	11 354 083	12 806	5 649 029
Virkelig verdi over resultatet				
Utlån til kunder	1 174 496	-	-	1 174 496
Sertifikater og obligasjoner	1 488 829	-	0	1 488 829
Finansielle derivater	12 152	-	0	12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	715 590	0	715 590
Sum virkelig verdi over resultatet	2 675 477	715 590	0	3 391 068
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering				
Utlån til kunder	-	11 354 083	- 9 811	11 344 272
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	715 590	- 715 590	-	-
Sum virkelig verdi over OCI- med resirkulering	715 590	10 638 492	-9 811	11 344 272
Virkelig verdi over OCI- uten resirkulering (egenkapitalinstrumenter)				
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	-	-	-
Sum virkelig verdi over OCI- uten resirkulering	-	-	-	-
Sum finansielle eiendeler	19 665 783	-	2 995	20 384 368
Finansielle forpliktelser				
Amortisert kost				
Gjeld til kredittinstitusjoner	175 338	-	-	175 338
Innskudd fra kunder	12 939 314	-	-	12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 224 707	-	-	4 224 707
Ansvarlig lånekapital	150 348	-	-	150 348
Fondsobligasjon	161 743	-	-	161 743
Sum effekt amortisert kost	17 651 450	-	-	17 651 450
Virkelig verdi over resultatet				
Finansielle derivater	11 674	-	-	11 674
Sum effekt virkelig verdi over resultatet	11 674	-	-	11 674
Finansielle garantikontrakter og ubenyttet kreditt	-	-	2 094	2 094
Sum finansielle forpliktelser	17 663 123	-	2 094	17 665 217

Det vises ikke balansetall for morbank. Endringene vil bli de samme for morbank.

NOTE 4 IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Endring tapsavsetninger	Tapsavsetning etter IAS 39 31.desember 2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 1.januar 2018
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9	61 048	- 18 524	- 12 806	29 718
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9	61 048	- 18 524	- 12 806	29 718
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til virkelig verdi over OCI under IFRS 9		18 524	17 256	35 780
Sum instrumenter målt til virkelig verdi over OCI under IFRS 9	-	18 524	17 256	35 780
Finansielle garantikontrakter			809	809
Ubenyttet kreditt			1 285	1 285
Lånetilsagn			-	-
Sum finansielle garantier, ubenyttet kreditt og lånetilsagn	-	-	2 094	2 094
Sum endringer i forhold til klassifiseringsregler	61 048	-	6 544	67 592

NOTE 5 SEGMENTINFORMASJON

Segmentinformasjon er definert som virksomhetsområder eller geografiske markeder. Det vurderes ikke å foreligge vesentlige forskjeller i risiko og avkastning på produkter og tjenester i markedene som er definert som bankens hovedmarkeder.

Konsernet har 4 virksomhetsområder. Bankvirksomheten er delt i personmarked (PM) og bedriftsmarked (BM). Videre driver konsernet eiendomsmegling gjennom dat-

terselskapet EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS og utleie av eiendom via andre datterselskap.

Segment PM og segment BM er definert som kunder håndtert av henholdsvis PM og BM avdelingene. Det vil være kunder med BM sektor som behandles av PM avdelingene, og motsatt. Segmentinformasjonen vil derfor ikke samsvar med sektorinndelingen i øvrige noter.

(i hele tusen kroner)	2017					Konsern
	PM	BM	Eiendoms- megling	Eiendoms- utleie	Ufordelt	
Resultatregnskap						
Netto renteinntekter	220 663	146 936	554	- 6	- 4 281	363 866
Netto provisjonsinntekter	171 651	29 598	47 470		- 1 687	247 031
Andre driftsinntekter	61 325	521		14 935	- 67 288	9 492
Netto avkastning på finansielle investeringer					88 588	88 588
Driftskostnader	- 86 349	- 26 568	- 43 702	- 3 655	- 147 308	- 307 583
Driftsresultat før tap pr segment	367 289	150 487	4 321	11 274	- 131 976	401 394
Tap på utlån og garantier	196	- 536			246	- 94
Resultat før skatt pr segment	367 485	149 951	4 321	11 274	- 131 730	401 300
Balanse						
Brutto Utlån til kunder	12 649 601	4 040 651			314 492	17 004 745
Individuell nedskrivning utlån	- 4 170	- 7 525				- 11 696
Gruppenedskrivning	- 11 671	- 37 681				- 49 352
Andre eiendeler			33 665	25 675	3 943 341	4 002 681
Sum eiendeler per segment	12 633 760	3 995 445	33 665	25 675	4 257 833	20 946 378
Innskudd fra og gjeld til kunder	9 041 434	3 811 884			85 995	12 939 314
Annen gjeld			11 841		4 899 332	4 911 173
Sum gjeld pr segment	9 041 434	3 811 884	11 841		4 985 327	17 850 487
Egenkapital			21 824	22 551	3 051 517	3 095 892
Sum gjeld og egenkapital pr segment	9 041 434	3 811 884	33 665	22 551	8 036 844	20 946 378

NOTE 5 SEGMENTINFORMASJON (forts.)

	2016					
(i hele tusen kroner)	PM	BM	Eiendoms- megling	Eiendoms- utleie	Ufordelt	Konsern
Resultatregnskap						
Netto renteinntekter	227 512	142 747	550	- 35	- 7 107	363 666
Netto provisjonsinntekter	159 752	25 575	45 603		- 1 650	229 280
Andre driftsinntekter	945	4		11 369	- 9 358	2 960
Netto avkastning på finansielle investeringer					126 585	126 585
Driftskostnader	- 101 070	- 32 734	- 43 393	- 7 953	- 132 228	- 317 378
Driftsresultat før tap pr segment	287 140	135 591	2 760	3 381	- 23 758	405 113
Tap på utlån og garantier	1 927	- 2 943			50	- 966
Resultat før skatt pr segment	289 067	132 648	2 760	3 381	- 23 708	404 148
Balanse						
Brutto Utlån til kunder	11 774 643	3 996 429			311 244	16 082 315
Individuell nedskrivning utlån	- 4 483	- 5 748				- 10 231
Gruppenedskrivning	- 11 671	- 37 681				- 49 352
Andre eiendeler			34 763	31 719	3 775 965	3 842 447
Sum eiendeler per segment	11 758 489	3 953 000	34 763	31 719	4 087 209	19 865 179
Innskudd fra og gjeld til kunder	8 681 558	3 602 614			85 470	12 369 642
Annen gjeld			10 617	4 565	4 810 045	4 825 227
Sum gjeld pr segment	8 681 558	3 602 614	10 617	4 565	4 895 515	17 194 869
Egenkapital			24 146	28 036	2 618 128	2 670 310
Sum gjeld og egenkapital pr segment	8 681 558	3 602 614	34 763	32 601	7 513 643	19 865 179

NOTE 6 KAPITALDEKNING

Bankens investering i datterselskap faller inn under størrelsesunntaket i konsolideringsforskriftens § 5, 3. ledd og det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

SpareBank 1 Østfold Akershus benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

(i hele tusen kroner)	Morbank	
	2017	2016
Egenkapitalbevis	1 237 777	1 124 734
Overkursfond	246 531	152 487
Utjevningsfond	931 297	724 553
Grunnfondskapital	165 094	150 970
Fond for urealiserte gevinster	22 418	19 475
Sum balanseført egenkapital ex. hybridkapital	2 603 117	2 172 219
Andre immatrielle eiendeler	- 4 656	- 7 576
Justering i ren kjernekapital knyttet til regulatoriske filtre	- 3 409	- 3 493
Fradrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor 1)	- 551 326	- 357 036
Sum ren kjernekapital	2 043 727	1 804 114
Hybridkapital	153 625	153 625
Fradrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor	- 60 201	- 92 304
Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsregler	95 000	114 000
Sum kjernekapital	2 232 150	1 979 435
Tilleggskapital	149 963	149 873
Fradrag for ikke vesentlig eierandel i finansiell sektor	- 65 275	- 109 530
Overskytende fradrag i tilleggskapital		
Sum ansvarlig kapital	2 316 839	2 019 778
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Kreditt- motparts,- og forringelsesrisiko	10 536 217	10 045 423
Operasjonell risiko	1 100 631	1 015 984
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	3 929	9 096
Beregningsgrunnlag	11 640 776	11 070 503

NOTE 6 KAPITALDEKNING (forts.)

	Morbank	
<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
Ren kjernekapitaldekning	17,6 %	16,3 %
Kjernekapitalprosent	19,2 %	17,9 %
Kapitaldekningsprosent	19,9 %	18,2 %
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	11,7 %	10,9 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,5%)	291 019	276 763
Motsyklisk buffer (2,0%/1,5%)	232 816	166 058
Systemrisikobuffer (3,0%)	349 223	332 115
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	873 058	774 935
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,5%)	523 835	498 173
Tilgjengelig ren kjernekapital utover bufferkrav	646 833	531 007

- 1) I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner,
- oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i
- selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende proSENTsats:
- i 2016: 60 prosent
- i 2017: 80 prosent

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING

Kjernevirksomheten i banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider med å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis. SpareBank 1 Østfold Akershus har de siste årene investert betydelige ressurser på å videreutvikle og ta i bruk risikostyringssystemer og prosesser i tråd med beste praksis for sammenlignbare banker i Norge.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 Østfold Akershus skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatte forretningsstrategi.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Struktur for risikostyring

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Østfold Akershus på.

- Strategisk målbylde
- Organisering og bredriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Risikoidentifikasjon og risikoanalyse

Proessen for risikoidentifikasjon tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbylde, er fremoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder. For de områder hvor effekten av de etablerte kontroll- og styringstiltakene ikke vurderes som tilfredsstillende, implementeres det forbedringstiltak.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og behov for risikojustert kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap og risikojustert kapital beregnes for alle hovedgrupper av risiko fordelt på forretningsområder. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for

å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige forventede tap. Det er lagt til grunn både statistiske og ikke statistiske metoder for beregning av risikojustert kapital, og beregningen forutsetter i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

Finansiell framskrivning: På grunnlag av det strategiske målbylde, risikoprofil og forventet makroøkonomisk utvikling, utarbeides det en framskrivning av forventet finansiell utvikling for de neste 3 årene. Formålet med framskrivningene er å beregne hvordan den finansielle utviklingen i aktiviteter og makroøkonomi påvirker konsernets finansielle utvikling, herunder blant annet egenkapitalavkastning, fundingsituasjon og kapitaldekning. I tillegg gjennomføres det en 3 års framskrivning av en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag i økonomien. For å vurdere konsekvensene av et alvorlig økonomisk tilbakeslag for SpareBank 1 Østfold Akershus fokuserer konsernet i betydelig grad på de områder av økonomien som påvirker den finansielle utviklingen. Dette er først og fremst utvikling i kredittetterspørsel, aksjemarkedet, rentemarkedet og utvikling i kredittrisikoen. I tillegg til å ha konsekvenser for avkastningen på de underliggende eiendeler vil et alvorlig økonomisk tilbakeslag også ha konsekvenser for kundenes spreadferd.

Evaluering og tiltak: Analysene har som formål å gi administrasjonen og styret tilstrekkelig risikoforståelse slik at de kan vurdere om konsernet har en akseptabel risikoprofil og om konsernet er tilstrekkelig kapitalisert ut fra risikoprofil og strategiske mål. På bakgrunn av analysene utarbeides det kapitalplaner for å oppnå en langsiktig og effektiv kapitalstyring og sikre at konsernet har en forsvarlig kapitaldekning ut fra risikoeksponering og strategisk målbylde. Konsernet har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner for i størst mulig grad å kunne håndtere kriser hvis de likevel skulle oppstå.

Rapportering og oppfølging: Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom kvartalsvise risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdelingen Risikostyring/Compliance som er organisert uavhengige av forretningsenhetene.

Organisering og organisasjonskultur: SpareBank 1 Østfold Akershus er opptatt av å ha en sterk og sunn organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi og menneskene i organisasjonen med deres indi-

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING (forts.)

viduelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En usunn organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Østfold Akershus har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Risikoeksponering

SpareBank 1 Østfold Akershus er eksponert for en rekke ulike typer risikoer, og de viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg i henhold til skrevne avtaler, og mottatte sikkerheter ikke dekker utstående krav. Kredittrisikoen styres gjennom konsernets kredittstrategi, retningslinjer/policy for kreditt og bevilgningsreglement. Kredittstrategien fastsettes årlig av styret. Konsernets kredittstrategi fokuserer på risikosensitive måltall og rammer, som er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte styrer konsernets risikoprofil på kredittområdet. Dette gjøres i første rekke ved å knytte måltall og rammer opp til henholdsvis misligholdssannsynlighet (PD), risikjustert kapital og forventet tap. I tillegg setter kredittstrategien begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljenivå, bransjer og enkeltkunder.

Kredittrisiko er kapitalbehovsvurdert med utgangspunkt i SpareBank 1-alliansens modell for beregning av misligholdssannsynlighet (PD), forventet tap (EL), tap gitt mislighold (LGD) og uventet tap (UL).

Konsernet bruker aktivt risikoklassifiseringssystem, risikoprisingsmodell og et porteføljestyringssystem for å styre utlånsporteføljen i tråd med de kredittstrategiske rammene, de kredittpolitiske retningslinjene og kredittfullmaktsreglementet. Dette setter sammen med kredittbehandlingsrutinene klare krav til kredittbehandlingsprosessen og risikovurderingene. De ovennevnte risikostyringssystemene dekker både kunder i bedrifts- og personmarkedsområdet. Risikomodellene som ligger til grunn for risikostyringssystemene tar utgangspunkt i statistiske beregninger. Modellene valideres minst årlig og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg på tre hovedkomponenter:

1. Sannsynlighet for mislighold. Kundene blir klassifisert i risikoklasse ut fra sannsynligheten for at kunden skal misligholde sine forpliktelser i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynligheten for mislighold beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall, samt ikke finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kun-

dene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni risikoklasser (A – I). I tillegg benyttes 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

2. Forventet eksponering ved mislighold: Dette er en beregnet størrelse over hvor stor den forventede eksponeringen er hvis en kunde går i mislighold.

3. Tap ved mislighold: Dette er en vurdering av hvor mye konsernet vil tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Disse størrelsene fastsettes på bakgrunn av erfaringer over tid. Det benyttes syv klasser (1 – 7) for klassifisering etter tapsgrad ved mislighold.

De tre overnevnte komponentene danner også grunnlaget for konsernets porteføljeklassifisering og statistisk baserte beregninger av forventet tap og behovet for risikjustert kapital. Porteføljeklassifiseringen har som formål å gi informasjon om nivået og utviklingen i den samlede kredittrisikoen i totalporteføljen, og porteføljen er derfor delt inn i fem risikogrupper - henholdsvis laveste, lav, middels, høy og høyeste risiko. Inndelingen i risikogrupper foretas på grunnlag av statistisk beregning av hvert

NOTE 7 FINANSIELL RISIKOSTYRING (forts.)

enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. Konsernet tilstreber å prise engasjementene ut fra risikoeksponeringen slik at engasjementer med høyest risiko får høyest pris.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedspriser som renter. Risikoen for endringer i generelle kredittpriser blir også regnet som markedsrisiko.

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften som funding og rentehandel.

Styringen av markedsrisiko skjer gjennom detaljerte rammer for blant annet investeringer i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente markedene. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av negative markedsbevegelser. Konsernets markedsrisikoeksponering er lav.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank 1 Østfold Akershus er valutaagent, vil valutarisikoen bestå av valutaeksponering i utenlandske sedler. Sett i forhold til bankens størrelse er denne beholdningen ubetydelig og følgelig blir bankens valutarisiko marginal.

Likviditets- og oppgjørskrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene, og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.

Styring av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets lave risikoprofil. Som en del av likviditetsstrategien inngår beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder.

Konsernets økonomi/finansavdeling har ansvaret for likviditetsstyringen og rapporterer utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien, mens Risikostyring/Compliance overvåker og rapporterer utnyttelsen av rammer i henhold til likviditetsstrategien. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. For å redusere likviditetsrisikoen ytterligere, holdes en reserve i form av kommiterte trekkrettigheter.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko omhandler risiko for tap som følge av:

- Mennesker: Brudd på rutiner/retningslinjer, manglende kompetanse, uklar policy, strategi eller rutiner, interne misligheter
- Systemer: Svikt i IKT og andre systemer
- Eksterne årsaker: Kriminalitet, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgings-systemer. Et systematisk arbeid med risikovurderinger og styringstiltak bidrar til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet.

Konsernet har en egen database for registrering av uønskede hendelser. Operasjonelle hendelser som medfører tap blir registrert slik at forbedringstiltak kan vurderes og igangsettes der dette finnes hensiktsmessig. Risikostyring/Compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Konsernet benytter basismetoden ved beregning av kapitalbehov for operasjonell risiko.

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER

Tabellene i noten spesifiserer tall for både morbank og konsern. Morbank har ikke utlån til konsernselskap i 2017 og 2016.

Konsern (i hele tusen kroner)	Utlån	
	2017	2016
Utlån fordelt på fordringstype		
Kasse-/drifts- og brukskreditter	1 608 107	1 760 251
Byggelån	390 474	264 877
Nedbetalingslån	15 006 164	14 057 187
Brutto utlån	17 004 745	16 082 315
Fordelt på geografiske områder		
Østfold	11 709 667	10 962 283
Akershus	3 045 334	2 909 740
Landet for øvrig	2 182 482	2 162 260
Utlandet	67 263	48 032
Brutto utlån	17 004 745	16 082 315
Fordelt på sektor		
Personmarkedet	12 477 900	11 652 181
Bedriftsmarkedet	4 416 927	3 403 732
Offentlig	109 918	1 026 403
Brutto utlån	17 004 745	16 082 315
Brutto utlån	17 004 745	16 082 315
Nedskrivninger	- 61 048	- 59 583
Netto utlån og fordringer på kunder	16 943 697	16 022 732

Konsern – fordelt på risikogruppe	Totalt engasjement		Brutto utlån		Individuelle nedskrivninger		Gruppe-nedskrivninger		Usikret eksponering	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Laveste risiko	11 794 325	11 177 510	10 940 636	10 360 120	0	0	3 004	2 601	15,8 %	17,1 %
Lav risiko	3 011 407	2 700 382	2 791 279	2 471 451	0	0	4 121	3 269	25,6 %	24,9 %
Middels risiko	2 807 789	2 545 295	2 380 868	2 290 098	0	0	22 101	14 301	35,2 %	28,1 %
Høy risiko	458 869	517 896	432 599	462 977	0	0	5 364	7 119	17,9 %	28,4 %
Høyeste risiko	402 562	413 046	389 317	403 083	0	0	9 310	11 068	18,0 %	21,5 %
Misligholdte og nedskrevne	71 106	95 852	70 047	94 586	11 696	10 231	5 452	10 995	26,5 %	44,1 %
Sum	18 546 058	17 449 981	17 004 745	16 082 315	11 696	10 231	49 352	49 352	20,3 %	20,5 %

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER (forts.)

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jmf note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement.

Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Misligholdssannsynligheten benyttes deretter til å klassifisere kundene i ulike risikogrupper. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

Banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen på innvilgelsestidspunktet. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd. Misligholdssannsynligheten benyttes som grunnlag for risikoklassifisering av kunden. Kundene re-scores månedlig i bankens porteføljesystem.

Engasjementsoppfølging gjøres ut i fra engasjementets størrelse, risiko og migrering. Risiko-prising av næringslivsengasjement gjøres med bakgrunn i forventet tap og nødvendig økonomisk kapital for det enkelte engasjement. Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er beregnet for de neste 12 måneder. Beregning av nedskrivninger på gruppenivå er knyttet til vekst i utlånsvolum, konjunktursituasjon og porteføljesammensetning næring

Kredittkvaliteten måles og håndteres ved et kredittratingsystem utviklet for og med interne retningslinjer for SpareBank 1 – alliansen. SpareBank 1 Østfold Akershus fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. Den konservative vurderingen innebærer at faktisk oppnådd realisasjonsverdi kan bli høyere enn estimert realisasjonsverdi.

Foto: Sten Helberg/Østfold fylkeskommune

NOTE 8 UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER (forts.)

Konsern – fordelt på sektor og næring	Totalt engasjement		Utlån		Individuelle nedskrivninger		Gruppe- nedskrivninger	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Annen tjenesteyting	116 818	93 089	109 918	85 447	692	1 490	931	616
Bergverksdrift og utvinning	4 187	4 614	667	1 002	0	0	4	7
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 097 572	1 259 932	906 685	916 449	405	0	7 524	7 883
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	50 000	53 677	52 400	56 260	0	0	442	406
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	175 348	165 430	146 512	139 609	2 967	4 258	1 289	954
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	30 592	33 135	30 056	32 558	0	0	255	238
Forretningsmessig tjenesteyting	90 385	56 279	77 449	50 216	0	0	643	332
Helse- og sosialtjenester	53 370	52 118	44 996	44 695	0	0	385	344
Industri	120 301	129 355	70 071	83 517	0	0	658	590
Informasjon og kommunikasjon	24 599	24 396	3 182	12 888	0	0	71	88
Internasjonale organisasjoner og organer	0	0	0	0	0	0	0	0
Jordbruk, skogbruk og fiske	448 793	450 815	440 256	400 034	0	0	3 398	2 785
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	66 271	63 360	64 896	60 666	0	0	554	445
Lønnet arbeid i private husholdninger	7 580	6 503	7 894	6 791	0	0	67	49
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	0	0	0	0	0	0	0	0
Omsetning og drift av fast eiendom	2 621 196	2 308 546	2 310 573	2 248 266	2 967	0	19 243	16 406
Overnattings- og serveringsvirksomhet	36 961	39 415	34 238	33 349	0	0	296	243
Transport og lagring	70 704	86 490	40 299	57 400	0	0	355	405
Undervisning	23 001	26 092	23 295	24 961	0	0	170	175
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	19 724	17 787	8 606	1 233	0	0	53	9
Varehandel, reparasjon av motorvogner	290 135	285 780	154 854	174 794	494	0	1 344	1 233
Sum næring	5 347 537	5 156 812	4 526 845	4 430 135	7 525	5 748	37 681	33 208
Lønnstakere o.l.	13 198 521	12 293 169	12 477 900	11 652 181	4 170	4 483	11 671	12 957
Sum brutto	18 546 058	17 449 981	17 004 745	16 082 315	11 696	10 231	49 352	46 165

NOTE 9 OVERFØRING AV UTLÅN TIL KREDITTFORETAK

SpareBank 1 Østfold Akershus har avtaler om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår SpareBank 1 Østfold Akershus forvaltning av utlånene og opprettholder kunde-kontakten. SpareBank 1 Østfold Akershus mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. SpareBank 1 Østfold Akershus har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. SpareBank 1 Østfold Akershus innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetakene får tap på overtatte lån har de en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. SpareBank 1 Østfold Akershus sin maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av SpareBank 1 Østfold Akershus, samtidig som SpareBank 1 Østfold Akershus sin rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom SpareBank 1 Østfold Akershus ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan SpareBank 1 Østfold Akershus ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

Eierandel i kredittforetak fremgår av note 30.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 70 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Østfold Akershus har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lå-

nene. SpareBank 1 Østfold Akershus forestår forvaltningen av de solgte utlånene og SpareBank 1 Østfold Akershus mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene SpareBank 1 Østfold Akershus har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt for 8,0 mrd kroner ved utgangen av regnskapsåret.

SpareBank 1 Østfold Akershus har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at SpareBank 1 Østfold Akershus kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for SpareBank 1 Østfold Akershus. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av SpareBank 1 Østfold Akershus ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at SpareBank 1 Østfold Akershus vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt har SpareBank 1 Østfold Akershus også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt til enhver tid har en kjernekapital-dekning på minimum 9 %. Aksjonærene skal tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk og ikke solidarisk, og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). OMF utstedt av SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aaa rating fra Moody's. Foretaket er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Boligkreditt AS i Stavanger. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av næringseiendom til konkurranse-dyktige priser. SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant

i næringseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og SpareBank 1 Østfold Akershus har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østfold Akershus forestår forvaltningen

av de solgte utlånene og SpareBank 1 Østfold Akershus mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene SpareBank 1 Østfold Akershus har solgt og kostnadene i selskapet.

Ved utgangen av desember 2017 er bokført verdi av solgte utlån til SpareBank 1 Næringskreditt AS 304,1 mill. kr.

NOTE 10 ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVET UTLÅN

De misligholdte engasjementene uten nedskrivning, anses å ha underliggende verdier som dekker engasjementet. Engasjementene er gjennomgått gjennom året og sist per balansedato. Ved vurdering av underliggende verdier legges nedskrevne takster til grunn. Dersom takster ikke foreligger baseres verdiestimatet på saksbehandlers verdivurdering.

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/inskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

MORBANK/KONSERN (i hele tusen kroner)	2017				
	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	916	270	125	871	2 182
Bedriftsmarked	81	0	0	0	81
Sum	997	270	125	871	2 263

MORBANK/KONSERN (i hele tusen kroner)	2016				
	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					
Privatmarked	1 731	298	136	2 010	4 175
Bedriftsmarked	285	21	0	572	878
Sum	2 016	319	136	2 582	5 053

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V.

Tabellene under spesifiserer både morbank og konsern da beløpene er like.

MORBANK/KONSERN (i hele tusen kroner)						
	2017			2016		
Periodens tap på utlån, garantier m.v	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	- 300	1 523	1 223	- 2 500	- 8 531	- 11 031
Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	0	0	- 1 286	4 473	3 187
Periodens endring i amortiseringseffekter	- 174	- 345	- 519		33	33
Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	0	301	301	1 508	8 681	10 189
Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	855	125	980	2 132	447	2 579
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	- 1 284	- 607	- 1 892	- 2 876	- 1 115	- 3 991
Sum tap på utlån, garantier m.v.	- 903	997	94	- 3 022	3 988	966
Bruttobeløp på lån som er individuelt vurdert for nedskrivning, før fradrag for tapsavsetning	60 440	20 942	81 382	60 440	20 942	81 382
Individuelle nedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	7 153	3 078	10 231	9 653	11 447	21 100
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	0	- 301	- 301	- 1 508	- 8 681	- 10 189
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	- 300	- 2 085	- 2 385	- 1 517	- 3 975	- 5 492
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	0	3 910	3 910	525	0	525
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	4 125	4 125
+/- Amortiseringseffekter	0	241	241		162	162
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 31.12.	6 853	4 843	11 696	7 153	3 078	10 231
Gruppenedskrivninger	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Gruppenedskrivninger for deknig av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	11 671	37 681	49 352	12 957	33 208	46 165
+ Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier, m.v.	0	0	0	- 1 286	4 473	3 187
= Gruppenedskrivning for deknig av tap på utlån, garantier, m.v. per 31.12.	11 671	37 681	49 352	11 671	37 681	49 352
Tap fordelt på sektor og næring	PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
Annen tjenesteyting	0	3 018	3 018			0
Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	0	59	59			0
Industri og bergverk	0	- 306	- 306		107	107
Bygg og anlegg, kraft og vannforsyning	0	1 290	1 290		- 1	- 1
Varehandel, hotell- og restaurantdrift	0	463	463			0
Transport og annen tjenesteytende virksomhet	0	- 927	- 927			0
Finansiering, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting	0	- 2 254	- 2 254		- 625	- 625
Personmarked	- 729	0	- 729	- 1 736	0	- 1 736
Gruppenedskrivning næring	0	0	0		4 473	4 473
Gruppenedskrivning person	0	0	0	- 1 286		- 1 286
Øvrig (amortiseringseffekter)	- 174	- 345	- 519	0	33	33
= Tap på utlån til kunder	- 903	997	94	- 3 022	3 988	966

NOTE 11 TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V. (forts.)

Misligholdte og tapsutsatte engasjement for morbank	2017	2016	2015	2014	2013
Misligholdte engasjement	44 928	56 415	77 710	157 184	202 893
Individuelle nedskrivninger	- 1 610	0	- 10 475	- 22 446	- 27 790
Netto misligholdte engasjement	43 318	56 415	67 235	134 739	175 103
Tapsutsatte engasjement	25 300	24 967	16 795	35 454	93 976
Individuelle nedskrivninger	- 10 200	- 10 200	- 10 600	- 16 525	- 33 505
Netto tapsutsatte engasjement	15 100	14 767	6 195	18 929	60 471

NOTE 12 MAKS KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTSTILLELSER

Kredittrisiko representerer det største risikoområdet for bankkonsernet og vedrører alle fordringer på kunder, i hovedsak utlån. Ansvar i henhold til andre utstedte kreditter, garantier, rentebærende verdipapirer, innvilgede, ikke trukne kreditter samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter, innebærer også kredittrisiko. Oppgjørskrisiko, som oppstår i forbindelse med betalingsformidling som et resultat av at ikke alle transaksjonene skjer i realtid, medfører også motpartsrisiko.

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre. Se note 8.

Kredittrisikoeksponering (i hele tusen kroner)	2017	2016
Eiendeler på balansen		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 144 168	1 330 719
Netto utlån til og fordringer på kunder	16 943 697	16 022 732
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1 488 829	1 209 427
Finansielle derivater	12 152	16 292
Sum eiendeler på balansen	19 588 846	18 579 170
Forpliktelser ikke balanseført		
Betingede forpliktelser	447 733	426 251
Ubenyttede kreditter	1 255 458	1 106 360
Lånetilsagn	606 700	363 110
Sum finansielle garantistillelser	2 309 891	1 895 721
Sum kredittrisikoeksponering	21 898 738	20 474 890
Kreditteksponering fordelt på geografisk område (i hele tusen kroner)	2017	2016
Østfold	13 013 627	12 123 044
Akershus	3 360 559	3 227 872
Landet for øvrig	5 450 603	5 067 400
Utlandet	73 949	56 575
Sum kredittrisikoeksponering	21 898 738	20 474 890

NOTE 13 KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER

Kredittesponering mot norske finansinstitusjoner er vurdert med lav risiko og mot utenlandske finansinstitusjoner med middels risiko. Norske kraftselskaper er vurdert til lav risiko. Kredittesponering mot eiendomsselskaper og eiendomsfond som investerer i norsk eiendom er vurdert med middels risiko, likeså konsernets industriobligasjoner.

Kredittkvaliteten på utlån og fordringer på kunder er basert på en modell utarbeidet av SpareBank 1 -alliansen.

Tabellene nedenfor viser kredittkvaliteten per klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem

Tabellene spesifiserer kun konserntall da avviket mellom morbank og konsern er ubetydelig og består utelukkende av utlån til døtre. Disse tilhører riskogruppe «Laveste risiko» og «Bedriftsmarked». Lånene er ikke misligholdt eller tapsutsatt.

Konsern – fordelt på risikogruppe

	Utlån til kredittinstitusjoner		Brutto utlån PM		Brutto utlån BM		Noterte obligasjoner		Unoterte obligasjoner		TOTALT	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Laveste risiko	0	0	9 720 519	9 100 485	1 204 627	1 092 361	0	0	0	0	10 925 145	10 192 846
Lav risiko	1 144 168	1 330 719	1 645 214	1 487 571	1 151 923	1 040 401	1 199 041	880 140	15 992	111 845	5 156 338	4 850 676
Middels risiko	0	0	569 366	568 825	1 819 319	1 806 675	250 817	194 517	22 979	22 924	2 662 481	2 592 941
Høy risiko	0	0	215 129	193 762	218 513	283 267	0	0	0	0	433 642	477 029
Høyeste risiko	0	0	282 539	229 911	107 415	182 908	0	0	0	0	389 954	412 819
Misligholdte og nedskrevne	0	0	45 133	71 627	25 047	24 523	0	0	0	0	70 181	96 150
Sum	1 144 168	1 330 719	12 477 900	11 652 181	4 526 845	4 430 135	1 449 858	1 074 658	38 971	134 769	19 637 742	18 622 461

NOTE 14 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i fire elementer:

- basisrisiko
- administrativ renterisiko
- rentekurverisiko
- spreadrisiko

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebinding, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor ved at renterisiko er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven

forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og åtte uker ved rentereduksjon på innskudd.

Banken måler renterisiko som resultateffekten ved parallelt skift i rentekurven.

Konsernets og morbankens renterisiko er lik. Konsernet har kun renterisiko knyttet til norske kroner.

Renterisiko knyttet til konsernets fastrenteprodukter fremkommer som følger:

Basisrisiko konsern (i hele tusen kroner)	Renterisiko, 1 % endring	
	2017	2016
Obligasjoner og sertifikater	- 2 201	- 1 888
Fastrenteutlån	- 7 022	- 6 845
Fastrenteinnskudd	1 976	1 351
Sertifikatlån	0	0
Obligasjonslån	7 993	9 482
Lån fra kredittinstitusjoner	185	206
Derivater	- 2 684	- 4 295
Total renterisiko	- 1 754	- 1 989
Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	- 1 316	- 1 492

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Sum renterisiko utgjør negativt kr. 1,3 mill. Dvs. at banken vil tape på en renteoppgang. Det er imidlertid ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rente-

kurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Rentekurverisiko konsern (i hele tusen kroner)	Renterisiko, 1 % endring	
	2017	2016
0 - 1 mnd	0	0
1 - 3 mndr	5 976	7 738
3 - 6 mndr	- 7 022	- 6 845
6 - 12 mndr	1 976	1 351
1 - 2 år	- 2 684	0
2 - 3 år	0	- 4 233
3 - 4 år	0	0
4 - 5 år	0	0
5 - 7 år	0	0
7 - 10 år	0	0
Total renterisiko	- 1 754	- 1 989
Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	- 1 316	- 1 492

NOTE 15 MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

SpareBank 1 Østfold Akershus tilbyr kunder valutalån. Valutalån skal fortrinnsvis tilbys bedrifter med formål å redusere valutarisikoen. Unntak kan gjøres, men da kun til bedrifter med god soliditet og meget god likviditet. Valutalån skal kun gis med sikkerhet i fast eiendom. Valutalån skal alltid gis som konvertible lån, slik at lånet enkelt kan konverteres til NOK. SpareBank 1 SMN er kundens kontraktsmotpart. SpareBank 1 Østfold Akershus har avgitt en garanti til SMN

I november 2015 inngikk Visa Inc. avtale om kjøp av Visa Europe. I den forbindelse vil banken motta vederlag for sin indirekte andel av Visa Europe gjennom sin deltakelse i Visa Norge. Utbetaling av tilleggsvederlag og overføring av råderett til vederlagsaksjer skjer på et senere tidspunkt. Disse postene er verdsatt til 883 000 EUR og er ikke valutasikret.

NOTE 16 LIKVIDITETSRISIKO / GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FORPLIKTELSER

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet misligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån. Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere metoder.

Styringen av likviditetsrisikoen tar utgangspunkt i likviditetsstrategien samt "Rammer for likviditet og markedsrisiko" som årlig vedtas av styret. Disse dokumenter setter rammer for størrelsen på likviditetsreserven samt netto likviditetsbehov for ulike løpetider. Det er vedtatt at størrelsen på likviditetsreserven til enhver tid skal være slik at banken i en ordinær driftssituasjon er uavhengig av ekstern finansiering i 12 måneder. I tillegg skal banken i et scenario med høy stress i både markedet og i banken kunne opprettholde sin drift i minimum 3 måneder.

Basert på forutsetningene som er lagt til grunn for en normalsituasjon i bank og marked overlever banken pr. 31.12.17 i mer enn 24 måneder (modellen er ikke utarbe-

det for lengere enn 24 måneder). Basert på forutsetningene som er lagt til grunn for stor krise i bank og marked overlever banken pr. 31.12.17 i mer enn 9 måneder.

Likviditetsreserven består av kontanter, deponerte papirer i Norges Bank som gir låneadgang, ikke benyttede kommitterte trekkrettigheter samt lån som er klargjort for salg til kredittforetak.

Tabellen nedenfor viser en analyse av når finansiell gjeld har sitt kontraktsmessige forfallstidspunkt. I tabellen er lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger pr. 31.12. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Det er ikke medtatt renter på gjeld som ikke har kontraktsmessig forfall, dvs. på forespørsel. Forfall på ansvarlige lån og fondsobligasjon er forutsatt til call-tidspunktet.

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre.

NOTE 16 LIKVIDITETSRISIKO / GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FORPLIKTELSER

Konsern

Per 31.12.2017 (i hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSER							
Avdrag/forfall gjeld til kredittinstitusjoner	338	0	0	175 000	0	0	175 338
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	0	612	1 868	2 772	0	0	5 252
Innskudd fra og gjeld til kunder (bindingsprofil)	12 502 020	156 700	268 403	12 191	0	0	12 939 314
Renter på innskudd til kunder	0	1 554	1 938	1	0	0	3 493
Avdrag gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	132 000	625 000	1 550 000	1 910 000	0	4 217 000
Renter på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	15 329	44 921	104 470	12 636	0	177 356
Derivater	0	3 276	678	926	- 133	0	4 746
Ansvarlig lånekapital	0	0	150 000	0	0	0	150 000
Renter på ansvarlig lån	0	1 036	690	0	0	0	1 726
Fondsobligasjon	0	0	0	155 000	0	0	155 000
Renter på fondsobligasjon	0	2 998	9 162	21 022	0	0	33 182
Sum kontantstrøm forpliktelser	12 502 358	313 504	1 102 660	2 021 382	1 922 503	0	17 862 406

Per 31.12.2016 (i hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Totalt
KONTANTSTRØMMER KNYTTET TIL FORPLIKTELSER							
Avdrag/forfall gjeld til kredittinstitusjoner	7 143	0	0	175 000	0	0	182 143
Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	0	728	2 224	3 292	0	0	6 245
Innskudd fra og gjeld til kunder (bindingsprofil)	12 144 715	33 902	186 111	4 915	0	0	12 369 642
Renter på innskudd til kunder	0	830	1 384	0	0	0	2 214
Avdrag gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	150 000	574 000	2 075 000	1 310 000	0	4 109 000
Renter på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	18 977	50 094	106 434	6 540	0	182 044
Derivater	0	3 696	760	4 663	- 41	0	9 079
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	150 000	0	0	150 000
Renter på ansvarlig lån	0	1 154	3 526	1 923	0	0	6 603
Fondsobligasjon	0	0	0	155 000	0	0	155 000
Renter på fondsobligasjon	0	3 040	9 290	21 384	0	0	33 715
Sum kontantstrøm forpliktelser	12 151 859	212 327	827 389	2 697 612	1 316 499	0	17 205 686

NOTE 17 FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Kasse-, drifts- og brukskreditter (inkludert flexilån) og opptjente renter er inkludert i intervallet «På forespørsel». mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre. Se note 8.

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen

Konsern								
Per 31.12.2017 (i hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-3 år	3-5 år	over 5 år	Uten restløpetid	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	76 937	0	0	0	0	0	0	76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	860 522	52 505	151 542	79 599	0	0	0	1 144 168
Brutto utlån til og fordringer på kunder	2 026 758	373 060	856 669	1 811 203	1 569 483	10 367 572	0	17 004 745
Individuelle nedskrivninger	- 11 696	0	0	0	0	0	0	- 11 696
Nedskrivninger på grupper av utlån	- 49 352	0	0	0	0	0	0	- 49 352
Netto utlån til og fordringer på kunder	1 965 711	373 060	856 669	1 811 203	1 569 483	10 367 572	0	16 943 697
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	121 178	38 141	206 583	659 125	463 803	0	1 488 829
Finansielle derivater	0	0	0	11 394	758	0	0	12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	0	0	715 590	715 590
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	0	0	396 109	396 109
Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	0	37 121	0	0	0	0	0	37 121
Immatrielle eiendeler	0	0	0	0	0	0	6 207	6 207
Varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	80 486	80 486
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	2 322	2 322
Andre eiendeler	0	0	0	0	0	0	42 760	42 760
Sum eiendeler	2 903 169	583 864	1 046 352	2 108 779	2 229 365	10 831 375	1 243 474	20 946 379
Gjeld								
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	338	0	0	175 000	0	0	0	175 338
Innskudd fra og gjeld til kunder	11 606 637	53 213	72 488	1 103 256	103 719	0	0	12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	139 707	625 000	1 550 000	1 610 000	300 000	0	4 224 707
Finansielle derivater	0	0	4 273	7 401	0	0	0	11 674
Betalbar skatt	0	76 660	0	0	0	0	0	76 660
Utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	14 863	27 153	49 208	14 531	2 474	2 474	0	110 703
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	150 348	0	0	0	150 348
Fondsobligasjon	0	0	0	161 743	0	0	0	161 743
Sum gjeld	11 621 838	296 733	750 969	3 162 279	1 716 193	302 474	0	17 850 489

NOTE 17 FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE

(forts.)

Konsern

Per 31.12.2016

(i hele tusen kroner)

	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 3 år	3 - 5 år	over 5 år	Uten restløpetid	Totalt
Eiendeler								
Kontanter og fordringer på sentralbanker	73 557	0	0	0	0	0	0	73 557
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 040 195	67 531	139 880	83 113	0	0	0	1 330 719
Brutto utlån til og fordringer på kunder	2 086 423	307 769	750 254	1 757 442	1 490 822	9 689 606	0	16 082 315
Individuelle nedskrivninger	- 10 231	0	0	0	0	0	0	- 10 231
Nedskrivninger på grupper av utlån	- 49 352	0	0	0	0	0	0	- 49 352
Netto utlån til og fordringer på kunder	2 026 839	307 769	750 254	1 757 442	1 490 822	9 689 606	0	16 022 732
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	80 623	20 081	374 861	609 886	123 975	0	1 209 427
Finansielle derivater	0	0	0	14 705	1 587	0	0	16 292
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	0	0	627 577	627 577
Investering i eierinteresser	0	0	0	0	0	0	374 952	374 952
Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	0	0	0	0	0	0	35 229	35 229
Immatrielle eiendeler	0	0	0	0	0	0	10 101	10 101
Varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0	127 399	127 399
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	0	0	0	0	0	37 196	37 196
Sum eiendeler	3 140 592	455 923	910 215	2 230 120	2 102 295	9 813 582	1 212 453	19 865 179
Gjeld								
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7 143	0	0	175 000	0	0	0	182 143
Innskudd fra og gjeld til kunder	11 036 966	53 213	72 488	1 103 256	103 719	0	0	12 369 642
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	160 088	574 078	2 076 488	1 309 175	0	0	4 119 829
Finansielle derivater	0	53	447	14 490	1 904	0	0	16 894
Betalbar skatt	0	70 001	0	0	0	0	0	70 001
Utsatt skatt	0	0	0	0	0	0	7 071	7 071
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	8 820	79 684	13 617	2 340	1 560	9 717	0	115 738
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	150 302	0	0	0	150 302
Fondsobligasjon	0	0	0	163 248	0	0	0	163 248
Sum gjeld	11 052 930	363 038	660 630	3 685 124	1 416 359	9 717	7 071	17 194 871

NOTE 18 NETTO RENTEINNTEKTER

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
Renteinntekter				
15 020	13 719	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13 719	15 027
532 615	532 213	Renter av utlån til og fordringer på kunder	532 221	531 495
8 320	3 960	Renter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	3 960	8 320
10 387	13 850	Renter av OMF vurdert til amortisert kost.	13 850	10 387
0	0	Andre renteinntekter	4	4
566 343	563 741	Sum renteinntekter	563 753	565 233
Rentekostnader				
3 018	2 693	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	2 706	3 017
96 684	99 129	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	98 568	96 140
71 451	67 588	Renter på utstedte verdipapirer vurdert til amortisert kost	67 588	71 451
0	0	Renter på utstedte verdipapirer vurdert til virkelig verdi	0	0
4 763	4 550	Renter på ansvarlig lånekapital	4 550	4 763
16 925	16 925	Renter på fondsobligasjon	16 925	16 925
9 265	9 539	Avgifter til bankenes sikringsfond	9 539	9 265
0	0	Andre rentekostnader og lignende kostnader	12	5
202 106	200 424	Sum rentekostnader	199 888	201 566
364 237	363 318	Netto renteinntekter	363 866	363 666

NOTE 19 NETTO PROVISJONSINNTEKTER

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
Provisjonsinntekter				
67 350	78 360	Provisjon knyttet til utlån overført til kredittforetak	78 360	67 350
62 921	62 305	Betalingsformidling	62 305	62 921
36 275	38 932	Forsikringstjenester	38 932	36 275
0	0	Eiendomsmegling	47 437	45 603
4 670	5 373	Verdipapiromsetning	5 373	4 670
3 049	3 208	Garantiprovisjon	3 208	3 049
1 482	1 345	Interbankprovisjon	1 345	1 482
19 527	19 199	Andre provisjonsinntekter	19 199	19 527
195 274	208 721	Sum provisjonsinntekter	256 158	240 877
Provisjonskostnader				
6 363	2 738	Betalingsformidling	2 738	6 363
1 350	1 149	Interbankgebyrer	1 149	1 350
3 959	5 241	Andre provisjonskostnader	5 241	3 959
11 672	9 127	Sum provisjonskostnader	9 127	11 672
Andre driftsinntekter				
0	0	Driftsinntekter faste eiendommer	2 099	1 998
311	- 482	Gevinst/tap Anleggsmidler	7 791	1 078
2 284	779	Andre driftsinntekter	- 398	- 40
2 595	297	Sum andre driftsinntekter	9 492	3 035
186 198	199 891	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	256 523	232 240

Foto: Østfold fylkeskommune

NOTE 20 NETTO INNTEKTER FRA FINANSIELLE INSTRUMENTER

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
16 504	22 460	Netto verdiendring på aksjer og andre verdipapirer	22 460	22 126
900	- 13 200	Verdiendring på fastrenteutlån	- 13 200	900
- 49	- 72	Verdiendring på fin eiendeler og gjeld til virkelig verdi	- 72	- 49
851	- 13 272	Sum netto verdiending på finansielle eiendeler til virkelig verdi	- 13 272	851
31 850	13 173	Utbytte fra egenkapitalinstrumenter	13 173	31 850
31 850	13 173	Sum netto inntekt fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	13 173	31 850
0	17 929	- døtre	0	0
33 208	85 363	- felleskontrollert virksomhet	60 942	54 842
33 208	103 292	Sum inntekter av eierinteresser	60 942	54 842
3 510	3 733	Netto inntekter fra valuta	3 733	3 510
13 405	1 553	Netto verdiendringer fra finansielle derivater til virkelig verdi	1 553	13 405
16 915	5 285	Sum netto verdiendringer fra valuta og fin. derivater vurdert til virkelig verdi	5 285	16 915
99 328	130 938	Sum netto inntekter fra andre finansielle instrumenter	88 588	126 585

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE

Morbank		Personalkostnader (i hele tusen kroner)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
106 034	100 335	Lønn	129 085	133 869
		Pensjonskostnader		
7 643	11 783	- tilskuddsplaner (inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt)	13 846	8 495
9 901	320	- ytelsesplaner (inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt)	320	10 379
		Sosiale kostnader		
17 425	21 567	- arbeidsgiveravgift og finansskatt	25 595	21 993
2 959	2 855	- personalforsikring	2 855	2 959
3 022	2 349	- øvrige sosiale kostnader	2 707	3 453
146 984	139 210	Sum personalkostnader	174 409	181 148
		Antall ansatte/årsverk		
177	172	Gjennomsnittlig antall ansatte	213	218
163	162	Antall årsverk pr 31.12	199	200
171	171	Antall ansatte pr 31.12	213	213

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret:

Godtgjørelse til administrerende direktør

Administrerende direktørs lønn og overskuddsdeling skal fastsettes på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor hovedvekten legges på følgende forhold: finansielt resultat, kundetilfredshet, medarbeidertilfredshet og konsernets omdømme. Administrerende direktør er omfattet av SpareBank 1 Østfold Akershus sin innskuddspensjon og har også en avtale om tilleggspensjon med en årlig sparing på 25% av lønn ut over 12 G, samt en uførepensjon der forsikringsbeløpet utgjør en årlig utbetaling på 70% utover 12 G til 67 år. Videre er det tegnet en livsforsikring for administrerende direktørs to barn med barna som begunstiget. Kombinert med avtaler om barnepensjon utgjør dette ca 33 % av uførepensjonen frem til barna fyller 22 år. Tilsammen er det innbetalt 376.005,- på disse forsikringene i 2017 (inkludert i lønn for beskatning). Administrerende direktør kan i tillegg til overskuddsdeling gis naturalytelser som bilordning, aviser/tidsskrifter, fri privattelefon og fri mobil. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med adm. direktørs funksjon i konsernet eller være i tråd med markedsmessig praksis og bør ikke være vesentlig i forhold til adm. banksjefs grunnlønn.

Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte

Adm. Direktør fastsetter godtgjørelse til ledende ansatte. Lønnen bør fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike områdene. Lønnen bør gjøre konsernet konkurransedyktig i det aktuelle arbeidsmarkedet og skal fremme konsernets lønnsomhet (herunder ønsket inntekts- og kostnadsutvikling). Lønnen bør sikre at konsernet trekker til seg og beholder ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Naturalytelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en saklig sammenheng med den ansattes funksjon i konsernet eller er i tråd med markedsmessig praksis. Ytelsene bør ikke være vesentlige i forhold til den ansattes grunnlønn.

Overskuddsdeling til ledende ansatte fastsettes på lik linje med øvrige ansatte.

Pensjonsordning og eventuell avtale om sluttvederlag og lignende skal sees i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser.

I henhold til konsernets ordning for alle ansatte skal rettigheter til pensjon ikke inntre før fylte 70 år og bør ikke overstige 70 prosent av lønn.

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

Etterlønsordninger bør normalt ikke gis. Ingen ledende ansatte har avtale om etterlønn.

Lønn og annen godtgjørelse er i tillegg grunnlag for arbeidsgiveravgift på 14,1 % og finansavgift på 5,0 %.

Når det gjelder lån, garantier og antall egenkapitalbevis inkluderer dette nærstående parter i følge IAS 24, dvs ektefelle/samboer, barn og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse, jfr. Aksjelovens §1-5.

Alle tall er i hele tusen kroner.

Godtgjørelse til ledende ansatte og tillitsvalgte:

(i hele tusen kroner)

	2017	2016
Godtgjørelse til ledelsen	10 939	13 206
Godtgjørelse til styret (inkl. ledere lokalstyrer)	1 107	1 027
Godtgjørelse til kontrollkomite (avviklet 16.3.16)	0	190
Godtgjørelse til representantskapet	194	372

Ytelser til konsernledelsen 2017

Navn	Tittel	Lønn	Andre ytelser	Pensjonspremie	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Arild B Hansen *	Administrerende direktør	2 911	184	169	3 264	141	0	2 226
Lillian E. Lundberg	Viseadministrerende direktør	1 383	174	171	1 728	3 993	0	1 376
Jorunn Solstad	Direktør HR / Forretningsstøtte	952	124	121	1 197	3 493	1 493	476
Geir A. Haugan	Direktør Forretningsutvikling / Marked	856	161	89	1 106	1 679	0	393
Per Skauen	Direktør Personmarkedet	954	143	116	1 213	1 999	0	461
Jon Tørmoe	Direktør Bedriftsmarkedet	1 034	144	140	1 318	1 378	0	676
Inger Berit Gretland	Direktør Risikostyring/ compliance	886	130	97	1 113	0	0	3 383
Totalt ledende ansatte		8 976	1 060	903	10 939	12 683	1 493	8 991

* I samlet godtgjørelse er inkludert skattepliktig del pensjonsordning og tilhørende lønnkompensasjon for skatt med kr 720'. Denne ytelser er derfor ikke inkl. i oppgitt pensjonspremie.

Ytelser til konsernledelsen 2016

Navn	Tittel	Lønn	Andre ytelser	Pensjonspremie	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egenkapitalbevis
Arild B Hansen *	Administrerende direktør	2 874	208	91	3 173	0	0	1 446
Lillian E. Lundberg	Viseadministrerende direktør	1 430	188	417	2 035	4 233	0	1 246
Jorunn Solstad	Direktør HR / Forretningsstøtte	979	138	75	1 192	3 582	1 531	412
Geir A. Haugan	Direktør Forretningsutvikling / Marked	921	163	199	1 283	1 832	0	308
Per Skauen	Direktør Personmarkedet	1 029	145	245	1 419	1 999	0	331
Jon Tørmoe	Direktør Bedriftsmarkedet	1 061	144	83	1 288	1 452	0	546
Inger Berit Gretland	Direktør Risikostyring/ compliance	968	142	305	1 415	0	0	3 253
Håkon Fossvik	Daglig leder EiendomsMegler1 AS	1 207	137	58	1 401	2 269	0	46
Totalt ledende ansatte		10 469	1 265	1 473	13 206	15 367	1 531	7 588

* I samlet godtgjørelse er inkludert skattepliktig del pensjonsordning og tilhørende lønnkompensasjon for skatt med kr 661'. Denne ytelser er derfor ikke inkl. i oppgitt pensjonspremie.

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

Ytelser til styret 2017

Styrets medlemmer:		Honorar ¹⁾	Honorar Revisjons- utvalg	Andre godt- gjørrelser	Sum	Lån/ forskudd pr 31.12.	Garantier/ kausjon pr 31.12	Antall egen- kapital- bevis
Øyvind Karlsen (f.o.m. 20.4.17)	Styrets leder	0	0	0	0	0	0	0
Per A. Lilleng (t.o.m. 20.4.17)	Styrets leder tom 20.4.17	250	0	0	250	0	150	3 945
Tormod Melnæs	Nestleder	125	35	0	160	0	1 243	0
Kristin Utaleiv (f.o.m. 20.4.17)		0	0	0	0	1 316	0	0
Thorleif Hersleth (t.o.m. 20.4.17)		90	30	90	210	4 025	0	5 300
Tom Ragnar Grip		90	0	0	90	2 485	0	600
Vidar Løfshus		90	0	0	90	1 653	0	176
Elin Cathrine Hagen		90	30	4	124	0	0	87
Janne-Gerd Kanebog	Ansattes repr.	90	0	0	90	1 524	0	676
Øystein Ulrich Larsen	Ansattes repr.	90	0	0	90	1 901	0	0
Utbetalt til varamedlemmer		3	0	0	3			
Totalt styrets medlemmer		918	95	94	1 107	12 904	1 393	10 784

1) Honorar, inkludert styrehonorar i datterselskaper med mer.

Ytelser til styret 2016

Styrets medlemmer:		Honorar ¹⁾	Honorar Revisjons- utvalg	Andre godt- gjørrelser	Sum	Lån/ forskudd pr 31.12.	Garantier/ kausjon pr 31.12	Antall egen- kapital- bevis
Per A. Lilleng	Styrets leder	213	0	1	214	0	0	3 856
Tormod Melnæs	Nestleder	81	33	1	115	0	1284	0
Thorleif Hersleth		81	28	0	109	4 575	120	6 200
Tom Ragnar Grip		81	28	1	110	2 658	0	600
Vidar Løfshus (f.o.m. 13.4.16)		0	0	0	0	1 797	0	46
Elin Cathrine Hagen (f.o.m. 13.4.16)		0	0	0	0	0	0	23
Håkon Magne Knudsen (t.o.m. 13.4.16)		109	0	0	109	960	0	0
Einar Andreas Brevig (t.o.m. 13.4.16)		81	0	1	82	0	0	240
Tove Mangård (t.o.m. 13.4.16)		81	0	0	81	2 171	0	0
Cathrine Krogs vold (t.o.m. 13.4.16)		81	0	0	81	0	0	285
Janne-Gerd Kanebog	Ansattes repr.	81	0	0	81	1 068	0	546
Øystein Ulrich Larsen	Ansattes repr.	0	0	0	0	1 858	0	0
Utbetalt til varamedlemmer		45	0	0	45			
Totalt styrets medlemmer		934	89	4	1 027	15 087	1 404	11 796

1) Honorar, inkludert styrehonorar i datterselskaper med mer.

NOTE 21 PERSONALKOSTNADER OG YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE (forts.)

Ytelser til kontrollkomiteen 2016 (kontrollkomiteen ble avviket 16. mars 2016 som følge av endringer i ny lov om finansforetak)

Kontrollkomiteens medlemmer:		Honorar	Andre godt-gjørelser	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egen-kapital-bevis
Øivind Paulshus	Kontrollkomiteens leder	61	0	61	0	0	0
Geir Hovland		49	0	49	0	0	0
Jon Heli Gudbrandsen		38	0	38	0	0	0
Arne Bergmål		38	0	38	0	0	0
Varamedlemmer		4	0	4	5 604	0	5 000
Totalt kontrollkomiteens medlemmer		190	0	190	5 604	0	5 000

Ytelser til representantskapet 2017

Representantskapets medlemmer		Honorar	Andre godt-gjørelser	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egen-kapital-bevis
Tollef Myrvang Jensen	Repretantskapets leder	75	0	75	0	0	5 200
Øvrige medlemmer		119	0	119	31 580	5 742	21 091
Totalt representantskapets medlemmer		194	0	194	31 580	5 742	26 291

Ytelser til representantskapet 2016

Representantskapets medlemmer		Honorar	Andre godt-gjørelser	Sum	Lån/forskudd pr 31.12.	Garantier/kausjon pr 31.12	Antall egen-kapital-bevis
Tollef Myrvang Jensen	Repretantskapets leder	74	0	74	0	0	5 200
Øvrige medlemmer		298	0	298	50 243	5 845	31 506
Totalt representantskapets medlemmer		372	0	372	50 243	5 845	36 706

NOTE 22 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
10 130	9 978	Avskrivninger/nedskrivninger	11 703	12 614
18 327	15 864	Lokaler	14 516	16 087
49 894	47 658	IKT	48 815	51 165
12 988	14 611	Markedskostnader	15 935	14 800
2 696	2 515	Reiser, transportmidler, gaver, mv.	3 540	3 815
5 664	8 347	Kjøpte tjenester	8 392	6 067
30 439	28 169	Andre kostnader	30 274	32 342
130 138	127 141	Sum andre driftskostnader	133 174	136 890

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
		Godtgjørelse til revisor		
745	617	Lovpålagt revisjon	781	955
0	0	Andre attestasjonsoppgaver	0	0
0	0	Granskningstjenester	0	0
0	68	Skatt. og avgiftsrådgiving	94	0
0	0	Andre tjenester	73	52
745	685	Sum godtgjørelse til revisor	947	1 007

Godtgjørelse til revisor er inklusive merverdiavgift.

Foto: Sieste Film/Østfold fylkeskommune

NOTE 23 PENSJONER

Innskuddsbasert pensjonsordning

SpareBank 1 Østfold Akershus hadde frem til desember 2016 en felles innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte som ikke har ytelsespensjon, denne har følgende betingelser:

- Totalt årlig innskudd er 5 % av lønn mellom 1 og 6 G.
- Totalt årlig innskudd er 8 % av lønn mellom 6 og 12 G

Fra januar 2017 er ytelsespensjonsordningen avviklet og alle ansatte er inkludert i felles innskuddsbasert pensjonsordning, denne har følgende betingelser:

- Totalt årlig innskudd er 7 % av lønn mellom 0 og 7,1 G.
- Totalt årlig innskudd er 22 % av lønn mellom 7,1 og 12 G

Innskuddspensjonen inkluderer en uførepensjon som sammen med ny uførepensjon fra folketrygd gir en snittytelse på 74,5% av grunnlaget. Ordningen inkluderer også en ektefelle og barnpensjon ved arbeidstakers død tilsvarende sparesaldoen, men garantert minst en årlig pensjon på 1 G til hvert barn under 21 år.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Morbanken hadde frem til desember 2016 to lukkede pensjonsordninger som skriver seg fra henholdsvis tidligere Halden Sparebank og Rygge-Vaaler Sparebank. Disse

ordningene ble i desember 2016 avviklet gjennom utstedelse av fripoliser. For detaljer rundt ordningene henvises til årsregnskapet for 2015.

Øvrige ordninger

I tillegg har morbanken usikrede pensjonsforpliktelser i form av avtalefestet førtids-pensjon (AFP) for ansatte fra fylte 62 år. Ordningen lar seg foreløpig ikke aktuarberegne og behandles som en innskuddsbasert ordning.

Tidligere administrerende direktører i banken har individuelle tilleggsavtaler som garanterer en viss ytelse. Alle avtalene er aktuarberegnet i 2016 og justert ift. endringer i parametre i 2017.

For administrerende direktør er det for lønn over 12 G i tillegg tegnet en «Pensjonskonto» i SpareBank 1 Livsforsikring. Avtalen inkluderer i tillegg uføre og barnpensjon. Avtalen innberettes som skattepliktig inntekt.

Forutsetninger ved beregning av pensjonsforpliktelsene

Ved aktuarberegning er det lagt til grunn en OmF-kurve basert på gjenstående løpetid, en lønnskurve basert på alder samt levetidstabellen GAP07.

Økonomiske forutsetninger	2017*	2016
Diskonteringsrente ¹⁾	2,30 %	2,51 %
Forventet avkastning på midlene ¹⁾	-	2,51 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling ²⁾	-	2,90 %
Forventet G-regulering	2,90 %	2,90 %
Forventet pensjonsregulering	0,50 %	0,50 %
Forventet frivillig avgang	-	1%-15%

1) Det er benyttet OmF-kurve. Her fremgår 10-års rente på kurven.

2) Det er benyttet lønnskurve. Her fremgår forventet lønnsvekst for 40-åringer.

*) Fra og med 2017 har konsern kun innskuddsordninger samt to lukkede individuelle avtaler.

NOTE 23 PENSJONER (forts.)

Morbank		Pensjonskostnad sikret ordning	Konsern	
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
3 290	-	Pensjon opptjent i perioden	-	3 641
464	-	Arbeidsgiveravgift og finansskatt	-	513
4 216	-	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	-	4 480
- 4 809	-	Forventet avkastning på pensjonsmidler	-	- 5 122
1 861	-	Administrasjonskostnader	-	1 987
4 879	-	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	-	4 879
9 901	-	Periodens pensjonskostnad sikret ordning	-	10 379

Pensjonskostnad usikret ordning				
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
0	0	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	0	0
55	320	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	320	55
55	320	Periodens pensjonskostnad usikret ordning	320	55

Pensjonskostnad, sikret og usikret ordning				
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
3 290	0	Pensjon opptjent i perioden	0	3 641
464	0	Arbeidsgiveravgift	0	513
4 271	320	Rentekostnad påløpt pensjonsforpliktelse	320	4 535
- 4 809	0	Forventet avkastning på pensjonsmidler	0	- 5 122
1 861	0	Administrasjonskostnader	0	1 987
4 824	0	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	0	4 824
9 901	320	Netto pensjonskostnad ytelsespensjon	320	10 379
6 699	9 894	Resultatført innskuddspensjon, AFP og gavepensjon	11 702	8 062
944	1 890	Arbeidsgiveravgift og finansskatt	2 145	1 137
7 643	11 783	Netto pensjonskostnad innskuddspensjon	13 846	9 199
17 544	12 103	Periodens pensjonskostnad sikret og usikret ordning	14 166	19 577

Morbank		Pensjonsforpliktelse usikret ordning	Konsern	
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
14 387	13 739	Nåverdi pensjonsforpliktelse	13 739	14 387
-	-	Virkelig verdi av pensjonsmidler	-	-
-	-	Ikke innregnet netto overfinansiering	-	-
14 387	13 739	Netto pensjonsforpliktelse i balansen inklusive arbeidsgiveravgift	13 739	14 387

Endring i pensjonsforpliktelse				
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
- 3 722	- 14 387	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 1.1	- 14 387	- 3 375
- 9 901	- 320	Netto resultatført pensjonskostnad	- 320	- 10 379
-	-	Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	-	-
- 8 712	- 269	Estimatavvik over utvidet resultat	- 269	- 8 712
7 948	1 237	Pensjonspremie ytelsesbaserte ordninger / utbetalt usikret	1 237	8 079
- 14 387	- 13 739	Netto pensjonsforpliktelse i balansen 31.12	- 13 739	- 14 387

NOTE 23 PENSJONER (forts.)

Medlemmer lukket ordning:

2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
2	2	Antall personer som er med i ytelsespensjonsordningen	2	2

Netto pensjonsforpliktelse i balansen

(i hele tusen kroner)

Konsern

	2017	2016	2015	2014	2013
Nåverdi pensjonsforpliktelse	13 739	14 387	178 131	185 377	149 799
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-	-	- 206 573	- 193 655	- 164 948
Underskudd/ - overskudd	13 739	14 387	- 28 442	- 8 278	- 15 149
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	269	4 253	600	1 272	- 44 200
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-	6 523	12 590	10 376	2 829

Netto pensjonsforpliktelse i balansen

(i hele tusen kroner)

Morbank

	2017	2016	2015	2014	2013
Nåverdi pensjonsforpliktelse	13 739	14 387	166 739	174 646	142 466
Virkelig verdi av pensjonsmidler	-	-	- 194 086	- 182 205	- 156 383
Underskudd/ - overskudd	13 739	14 387	- 27 347	- 7 559	- 13 917
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	269	4 046	641	657	- 43 448
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	-	6 193	11 661	9 364	1 898

Morbank

Sammensetning av pensjonsmidler

Konsern

2016	2017		2017	2016
-	-	Aksjer	-	-
-	-	Eiendom	-	-
-	-	Obligasjoner	-	-
-	-	Annet	-	-
-	-	Annet	-	-

Morbank

Konsern

2016	2017	Faktisk avkastning på pensjonsmidler	2017	2016
- 1 383	-	Faktisk avkastning på pensjonsmidler	-	- 1 401

NOTE 24 SKATT

Morbank		Sammensetning av resultatført skatt	Konsern	
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
372 334	427 702	Resultat før skattekostnad	401 300	404 148
- 70 445	- 128 110	+/-permanente forskjeller	- 89 957	- 96 597
- 650	- 650	Forskjeller som ikke skal inngå i grunnlag for utsatt skatt	- 650	- 650
- 9 570	- 269	- aktuarielle gevinster og tap ført over utvidet resultat	- 269	0
0	269	+/- korleksjon direkte balanseførte forskjeller i år	269	0
0	0	+/- korleksjon direkte balanseførte forskjeller over utvidet resultat	0	0
- 10 476	8 480	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	8 421	- 11 630
281 193	307 421	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	319 114	285 700
- 5 696	- 4 656	- Emisjonskostnader	- 4 656	- 5 696
275 498	302 765	Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	314 458	280 005
68 874	75 691	Herav betalbar skatt i balansen	76 660	70 001
		Herav betalbar skatt klassifisert som eiendel holdt for salg	1 838	0
70 298	76 855	Betalbar skatt av årets skattegrunnlag	79 662	71 425
165	504	For (mye)/lite avsatt skatt forrige år	520	- 380
70 463	77 359	Årets endring i betalbar skatt i resultatet	80 182	71 045
0	0	+/- endring i utsatt skatt som følge av endret skattesats	546	40
515	- 2 120	+/- endring i utsatt skatt	- 2 106	804
1 424	1 327	+/- skatt på direkte balanseførte forskjeller	1 758	1 424
72 402	76 567	Årets skattekostnad, herav:	80 379	73 312
74 795	76 634	Årets skattekostnad i ordinært resultat	80 446	75 705
- 2 392	- 67	Årets skattekostnad i utvidet resultat	- 67	- 2 392

Morbank		Endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	Konsern	
2016	2017	<i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
2 908	- 2 053	Resultatført utsatt skatt	- 1 493	3 361
- 2 392	- 67	Utsatt skatt ført mot egenkapital eller over utvidet resultat	- 67	- 2 393
515	- 2 120	Sum endring i netto forpliktelse ved utsatt skatt	- 1 561	968

Morbank		Sammensetning av balanseført utsatt skatt:	Konsern	
2016	2017	Midlertidige forskjeller på: <i>(i hele tusen kroner)</i>	2017	2016
10 686	6 974	- Driftsmidler	26 414	33 691
- 2 312	- 1 850	- Gevinst og tapskonto	- 5 138	- 2 312
19 600	6 400	- Utlån og tap	6 400	19 600
- 14 397	- 13 739	- Netto pensjonsforpliktelse	- 13 739	- 14 397
- 5 538	2 001	- Verdipapirer og sikringsinstrumenter	2 001	- 5 538
- 2 714	- 2 291	- Andre midlertidige forskjeller	- 2 291	- 2 916
0	0	- Konsernbidrag mv.	0	0
5 325	- 2 505	Sum midlertidige forskjeller som inngår i utsatt skatt	13 647	28 128
1 331	- 626	Utsatt skatt	3 089	7 071

NOTE 24 SKATT (forts.)

Morbank		Sammensetning av resultatført utsatt skatt (i hele tusen kroner)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Endring i midlertidige forskjeller på:		
- 4 684	- 3 712	- Driftsmidler	- 7 277	- 3 018
2 489	462	- Gevinst og tapskonto	- 2 826	2 489
900	- 13 200	- Utlån og tap	- 13 200	900
- 10 675	658	- Netto pensjonsforpliktelse	658	- 10 675
20 666	7 539	- Verdipapirer	7 539	20 666
1 779	423	- Andre midlertidige forskjeller	625	1 768
- 8 414	0	- Konsernbidrag	0	- 8 414
2 062	- 7 830	Sum endring midlertidige forskjeller	- 14 482	3 717
0	0	- Korreksjon utsatt skatt forrige år	0	0
0	- 650	- Korreksjon for direkte balanseførte forskjeller	650	0
0		- Korreksjon for eiendel holdt for salg	5 411	0
2 062	- 8 480	Sum endring midlertidige forskjeller som inngår i utsatt skatt	- 8 421	3 717
515	- 2 120	Endring i utsatt skatt resultatført	- 2 106	968

Morbank		Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt (i hele tusen kroner)	Konsern	
2016	2017		2017	2016
93 084	106 925	25% av resultat før skatt	100 325	101 037
- 18 290	- 32 028	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller)	- 22 176	- 24 828
- 163	- 163	Forskjeller som ikke inngår i grunnlag for utsatt skattefordel	- 163	- 163
0	0	Endring i utsatt skatt grunnet endret skattesats	546	40
	67	Årets skattekostnad i utvidet resultat	67	
	1 327	+/- skatt på direkte balanseførte forskjeller	1 327	
165	504	For mye/lite avsatt skatt tidligere år og øvrige korreksjon	520	- 380
74 795	76 634	Resultatført periodeskatt	80 446	75 705

Formuesskatt blir etter IFRS regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad og inngår derfor ikke.

NOTE 25 KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre. Se note 8.

Konsern 2017

(i hele tusen kroner)

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, trading	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings- instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost ¹⁾	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker				76 937		76 937
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1 144 168		1 144 168
Netto utlån til kunder		1 174 496		15 769 201		16 943 697
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende		1 488 829				1 488 829
Finansielle derivater			12 152			12 152
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					715 590	715 590
Sum finansielle instrumenter eiendeler	0	2 663 325	12 152	16 990 306	715 590	20 381 373
Gjeld til kredittinstitusjoner				175 338		175 338
Innskudd fra og gjeld til kunder				12 939 314		12 939 314
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				4 224 707		4 224 707
Finansielle derivater		8 234	3 440			11 674
Ansvarlig lånekapital				150 348		150 348
Fondsobligasjon				161 743		161 743
Sum finansielle instrumenter gjeld	0	8 234	3 440	17 651 450	0	17 663 123

¹⁾ Inkluderer sikret gjeld

NOTE 25 KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Konsern 2016*(i hele tusen kroner)*

	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, trading	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings- instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost ¹⁾	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker				73 557		73 557
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1 330 719		1 330 719
Netto utlån til kunder		1 350 999		14 671 733		16 022 732
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende		1 209 427				1 209 427
Finansielle derivater		500	15 792			16 292
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser					627 577	627 577
Sum finansielle instrumenter eiendeler	0	2 590 117	15 792	16 046 818	627 577	19 280 304
Gjeld til kredittinstitusjoner				182 143		182 143
Innskudd fra og gjeld til kunder				12 369 642		12 369 642
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				4 119 829		4 119 829
Finansielle derivater		10 704	6 190			16 894
Ansvarlig lånekapital				150 302		150 302
Fondsobligasjon				163 248		163 248
Sum finansielle instrumenter gjeld	0	10 704	6 190	16 985 165	0	17 002 059

¹⁾ Inkluderer sikret gjeld

NOTE 26 VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi.

Konsern/morbank	2017				2016			
(i hele tusen kroner)	Nivå 1 Verd- settelse etter priser i aktivt marked	Nivå 2 Verd- settelse etter observer- bare markeds- data	Nivå 3 Verd- settelse etter annet enn observer- bare markeds- data	Totalt	Nivå 1 Verd- settelse etter priser i aktivt marked	Nivå 2 Verd- settelse etter observer- bare markeds- data	Nivå 3 Verd- settelse etter annet enn observer- bare markeds- data	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
- Derivater				0		229		229
- Obligasjoner og sertifikater		1 488 593		1 488 593		1 206 502		1 206 502
- Egenkapitalinstrumenter				0				
- Fastrentelån			1 174 496	1 174 496			1 350 999	1 350 999
Finansielle instrumenter som sikringsinstrument								
Derivater		12 152		12 152		16 063		16 063
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg								
- Egenkapitalinstrumenter	1 472		713 958	715 430	2 022		625 394	627 416
Sum eiendeler	1 472	1 500 745	1 888 454	3 390 671	2 022	1 222 794	1 976 393	3 201 209
				0				
Finansiell gjeld til virkelig verdi over resultatet								
Finansielle derivater forpliktelser		8 233		8 233		10 704		10 704
Finansielle instrumenter som sikringsinstrument								
Derivater		3 440		3 440		6 190		6 190
Sum forpliktelser		11 674		11 674		16 894		16 894

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på

konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3. Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3.

NOTE 26 VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER (forts.)

Konsern/Morbank

(i hele tusen kroner)

	2017		2016	
	Fastrentelån	Egenkapital-instrumenter	Fastrentelån	Egenkapital-instrumenter
Inngående balanse	1 350 999	625 394	1 377 765	585 125
Tilgang	87 159	81 191	202 113	57 414
Avgang	- 250 462	- 6 523	- 229 779	- 7 577
Verdiendring og utdelinger ført i resultatet	- 13 200	14 164	900	10 379
Verdiendring og utdelinger ført i utvidet resultat	0	- 268	0	- 19 947
Utgående balanse	1 174 496	713 958	1 350 999	625 394
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	0	0	0	0

Foto: Øystein Radich (Visit Østfold) / Østfold fylkeskommune

NOTE 27 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST ELLER KOSTPRIS

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre, se note 8.

Konsern

(i hele tusen kroner)

	2017		2016	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	76 937	76 937	73 557	73 557
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 144 168	1 144 168	1 330 719	1 330 719
Netto utlån til kunder	16 943 697	16 943 697	16 022 732	16 022 732
Sum finansielle eiendeler	18 164 802	18 164 802	17 427 008	17 427 008
FORPLIKTELSE				
Gjeld til kredittinstitusjoner	175 338	175 338	182 143	182 143
Innskudd fra og gjeld til kunder	12 939 314	12 939 314	12 369 642	12 369 642
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 224 707	4 240 233	4 119 829	4 118 700
Ansvarlig lånekapital	150 348	150 720	150 302	150 645
Fondsobligasjoner	161 743	172 736	163 248	176 674
Sum finansielle forpliktelser	17 651 450	17 678 340	16 985 165	16 997 804

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi på finansielle instrumenter:

Utlån

Fastrente utlån er etter IFRS bokført til neddiskontert nå-verdi av kontantstrøm, og bokført verdi er derav lik virkelig verdi. Flytende utlån er bokført til amortisert kost. Utlån er videre korrigert for individuelle og gruppevis nedskrivninger, samt tillagt påløpte renter. Dette anses som beste tilnærming til virkelig verdi.

Verdipapirer

Verdipapirene er i utgangspunktet verdsatt til virkelig verdi. Som virkelig verdi på beholdning av obligasjoner og sertifikater er benyttet markedskurser pr. 31.12 tillagt påløpt rente. Sertifikater og obligasjoner er bestemt bokført til virkelig verdi over resultatet.

Derivater

Derivater består av renteswapper, valutaterminkontrakter og instrumenter forbundet med strukturerte produkter. Derivatene er i sin helhet bokført til virkelig verdi over resultatet basert på kurser fastsatt av uavhengig part.

Innskudd

For innskudd med kort rentebinding er bokført verdi tilnærmet lik virkelig verdi. Innskudd med avkastningskrav er balanseført til virkelig verdi med utgangspunkt i renteswappen på det strukturerte produktet.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer

Fastrente obligasjonslån og ansvarlig lånekapital er bokført til virkelig verdi basert på markedskurser pr. 31.12 tillagt påløpt rente.

Obligasjonslån med flytende renter bokført i balansen til amortisert kost. I balansen er påløpte rentekostnader på gjeld bokført til amortisert kost klassifisert sammen med obligasjonsgjelden. Obligasjonslån ved flytende rente er i oppstillingen ovenfor vurdert til virkelig verdi fastsatt av uavhengig part.

NOTE 28 SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

Konsern/morbank	2017	2016
Stat		
- pålydende	90 000	65 000
- virkelig verdi	90 311	64 363
Annen offentlig utsteder		
- pålydende	80 000	70 000
- virkelig verdi	79 923	69 951
Finansielle foretak		
- pålydende	1 317 749	1 070 328
- virkelig verdi	1 316 644	1 072 188
Ikke-finansielle foretak		
- pålydende	0	0
- virkelig verdi	0	0
Påløpte renter	1 951	2 925
Sum rentepapirer, pålydende verdi	1 487 749	1 205 328
Sum rentepapirer, bokført verdi	1 488 829	1 209 427

Foto: Visit Moss/Østfold fylkeskommune

NOTE 29 FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse:

Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Dersom «dirty price» på derivatet viser en nettogevinst blir derivatet ført som eiendel og tilsvarende. Dersom «dirty price» på derivatet viser netto tap blir derivatet ført som gjeld.

Banken skal opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring ihht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge ihht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. Mot finansielle institusjoner vil banken fremover inngå standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. Grunnet liten eksponering har ikke banken inngått tilleggsavtale om sikkerhetsstillelse (CSA) mot motparter, men dette kan bli aktuelt dersom kontraktsvolumet øker.

Alle beløp er like for morbank og konsern.

Konsern/ morbank	(i hele tusen kroner)			(i hele tusen kroner)		
Til virkelig verdi over resultatet	2017			2016		
	Virkelig verdi			Virkelig verdi		
Renteinstrumenter	Kontrakts- sum	Eiendeler	Forpliktelser	Kontrakts- sum	Eiendeler	Forpliktelser
Renteswapper fastrente utlån				29 250	229	
Renteswapper fastrente utlån	1 050 000	783	4 924	1 075 750	1 926	7 581
Renteswapper fastrente obl. lån						
Valutarenteswap obligasjoner	10 198		481	10 198		1 101
Påløpte renter på rente- og valutaswapper		4 432	2 829		4 360	2 023
Sum renteinstrumenter		5 214	8 233		6 515	10 704
Renteinstrumenter sikring						
Renteswapper, nettoeffekt	155 000	6 938	3 440	155 000	9 777	6 190
Sum renteinstrumenter sikring		6 938	3 440		9 777	6 190
Sum alle renteinstrumenter		12 152	11 674		16 292	16 894

Konsernet har gjennomført en verdisikring av fastrente-innlån (fondsobligasjon) med en balanseverdi på kr. 155 mill. Innlånene sikres 1:1 gjennom eksterne kontrakter hvor det er samsvar mellom løpetid og fastrenten i sikringsobjektet og sikringsforretningen.

Banken utarbeider kvartalsvis dokumentasjon på at sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sikringseffektivt. Totalt er 2 lån sikringsbokført pr. 31.12.2017. Det forventes at sikringen vil være effektiv også i fremtiden.

NOTE 30 AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

Aksjer og andeler

2016	2017	Morbank/konsern (tall i hele tusen)	2017	2016
		Til virkelig verdi over resultat		
0	0	- Børsnoterte	0	0
0	0	- Unoterte	0	0
		Tilgjengelig for salg		
3 052	78 934	- Børsnoterte	78 934	3 052
624 364	636 496	- Unoterte	636 656	624 525
627 416	715 430	Sum aksjer og andeler	715 590	627 577

Morbank og Konsern

Spesifikasjon av aksjer og andeler:	Prinsipp *)	Eierandel %	Vår beholdning (antall)	Anskaffelseskost	Markedsverdi	Bokført verdi
Børsnoterte selskaper:						
Visa Inc.	TFS	0,00 %	4 507	2 062	2 921	2 921
SpareBank 1 Østlandet	TFS	0,78 %	839 930	53 588	76 014	76 014
Unoterte selskaper:						
SpareBank 1 Boligkreditt AS	TFS	4,45 %	3 070 463	462 663	462 663	462 663
SpareBank 1 Næringskreditt AS	TFS	3,82 %	557 906	69 877	69 877	69 877
SpareBank 1 Kredittkort AS	TFS	5,31 %	153 394	47 514	47 514	47 514
SpareBank 1 Betaling AS	TFS	2,86 %	237	6 823	6 823	6 823
SpareBank 1 Markets AS	TFS	1,47 %	46 644	9 311	9 311	9 311
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	TFS	4,70 %	2 512	32 568	32 568	32 568
Øvrige aksjer	TFS			7 739	7 739	7 739
Sum aksjer i morbank				692 145	715 430	715 430
Øvrige aksjer	TFS			160	160	160
Sum aksjer i konsern				692 306	715 590	715 590

*) FVO (Fair Value Option) - til virkelig verdi over resultatet, TFS - Tilgjengelig for salg til virkelig verdi ført over utvidet resultat. Aksjer som ikke kan måles pålitelig vurderes til kostpris som tilnærming til virkelig verdi etter IAS 39.46

Konsern/Morbank

(i hele tusen kroner)

	2017	2016
Inngående balanse	627 577	587 228
Investeringer i perioden	81 191	70 398
Salg i perioden (til bokført verdi)	-7 073	-23 577
Verdiendring ført over resultat	14 164	16 000
Verdiendring ført over utvidet resultat	-268	-22 472
Utgående balanse	715 590	627 577

NOTE 31 ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER

Morbank/Konsern

(i hele tusen kroner)

	2017	2016
Anskaffelsekost 01.01	30 178	30 178
Tilgang/avgang		
Anskaffelsekost 31.12	30 178	30 178
Akkumulerte avskrivninger 01.01	20 077	16 184
Avgang akkumulerte avskrivninger		
Årets avskrivninger	3 894	3 893
Akkumulerte avskrivninger 31.12	23 971	20 077
Andre immaterielle eiendeler 31.12	6 207	10 101

Andre immaterielle eiendeler består av kjøpte kunderettigheter i forbindelse fusjon med Halden Sparebank og avskrives over 8 år.

Foto: Erik Sandersen/Østfold fylkeskommune

NOTE 32 EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

Morbank 2017				(i hele tusen kroner)	Konsern 2017			
Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt		Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt
91 180	35 878	74 141	201 199	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 1.1.	156 510	52 764	84 571	293 846
0	117	2 808	2 925	Tilgang	0	117	4 368	4 485
-28 967	-8 011	-56 592	-93 569	Avgang*	-55 366	-42 478	-64 692	-162 536
0	0	0	0	Verdiregulering	-3 086	0	0	-3 086
62 213	27 750	14 741	104 704	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 31.12.	98 058	36 948	25 452	160 458
-32 795	-28 287	-62 224	-123 306	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.	-64 825	-28 298	-73 310	-166 433
-1 879	-2 645	-1 560	-6 084	Årets avskrivning	-1 792	-3 561	-2 456	-7 809
0	0	0	0	Årets nedskrivning	0	0	0	0
20 651	10 805	57 151	88 607	Akkumulert avskrivning årets avgang*	24 845	8 524	60 901	94 270
-14 022	-20 128	-6 633	-40 783	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	-41 771	-23 335	-14 866	-79 972
48 191	7 622	8 108	63 921	Balanseført verdi pr 31.12.	56 286	13 613	10 587	80 486
48 191				Balanseført verdi ved historisk kost	48 191			
0				Verdireguleringsreserve pr 31.12.	0			
48 191				Virkelig verdi pr. 31.12.	48 191			

* Avgang inkluderer flytting av anleggsmiddel til holdt for salg

Morbank 2016				(i hele tusen kroner)	Konsern 2016			
Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt		Bygning og annen fast eiendom	Påkostning leide bygninger	Maskiner, inventar og transp midl	Totalt
90 950	32 087	71 707	194 744	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 1.1.	157 840	52 316	79 647	289 802
855	3 791	4 294	8 940	Tilgang	963	3 791	5 661	10 416
- 625	0	-1 860	-2 485	Avgang	-2 576	-3 343	- 736	-6 656
0	0	0	0	Verdiregulering	283	0	0	283
91 180	35 878	74 141	201 199	Anskaffelseskost/regulert verdi pr 31.12.	156 510	52 764	84 571	293 846
-30 111	-26 402	-60 557	-117 069	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.	-60 511	-26 413	-71 353	-158 277
-2 684	-1 885	-1 667	-6 237	Årets avskrivning	-4 314	-1 885	-1 957	-8 156
0	0	0	0	Årets nedskrivning	0	0	0	0
0	0	0	0	Akkumulert avskrivning årets avgang	0	0	0	0
-32 795	-28 287	-62 224	-123 306	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.	-64 825	-28 298	-73 310	-166 433
58 385	7 590	11 903	77 892	Balanseført verdi per 31.12.	91 685	24 467	11 247	127 399
56 343				Balanseført verdi ved historisk kost	76 435			
2 042				Verdireguleringsreserve pr 31.12.	15 250			
118 400				Virkelig verdi pr. 31.12.	134 900			

NOTE 32 EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR (forts.)

Merknad: Virkelig verdi egne bygg er basert på verdivurdering ved utgangen av regnskapsåret. I noen tilfeller er markedsverdi antatt lavere enn bruksverdi, i disse tilfellene er bokført verdi lagt til grunn basert på forutsetning om fortsatt bruk.

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk

Bruttoverdien av anleggsmidler som er fullt ut avskrevet og fortsatt i bruk anses å være uvesentlig.

Utnyttede driftsmidler

Alle driftsmidler benyttes av konsernet.

Omvurderinger

Det er foretatt verdivurdering av samtlige bygninger pr. 31.12. Banken foretar ikke løpende omvurderinger av anleggsmidler som benyttes i egen virksomhet. Investerings eiendom verdireguleres løpende og avskrives ikke, men endringer i markedsverdien føres over resultatet. Prosentsats for ordinære avskrivninger er 10-33 prosent for maskiner, inventar og transportmidler, og 2-4 prosent for bankbygg og annen fast eiendom.

Forpliktelser

I 2016 inngikk SpareBank 1 Østfold Akershus avtale om bygging av nytt hovedkontor, estimert totalkostnad er ca kr 150 mill.

Investerings eiendommer konsern

2017 (i hele tusen kroner)	Inngående balanse 1.1.2016	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering i 2016	Akkumulert verdi- regulering	Utgående balanse 31.12.2016	Anskaffelses- kost	Leie- inntekter	Drifts- kost- nader	Utleid andel pr 31.12.
Kongensgt. 21, utleid andel*	24 300	- 24 300					1 716	412	
Midtveien, utleid andel**	1 611	- 1 611					21	6	
Sum	25 911	25 911	0	0	0	0	1 636	327	

* Inkluderer også adressene Svaebakken 2 og Svaebakken 4 da disse benyttes samlet med Kongensgt. 21. Eiendommen er ved utgangen av 2017 klassifisert som eiendel holdt for salg.

** Eiendommen ble solgt i første kvartal 2017.

2016 (i hele tusen kroner)	Inngående balanse 1.1.2016	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering i 2016	Akkumulert verdi- regulering	Utgående balanse 31.12.2016	Anskaffelses- kost	Leie- inntekter	Drifts- kost- nader	Utleid andel pr 31.12.
Kongensgt. 21, utleid andel*	24 300	0	350	14 167	22 050	7 883	1 628	326	100 %
Midtveien, utleid andel	1 611	0	644	1 375	2 417	1 041	97	17	100 %
Sum	25 911	0	994	15 542	24 467	8 924	1 725	343	

* Inkluderer også adressene Svaebakken 2 og Svaebakken 4 da disse benyttes samlet med Kongensgt. 21.

NOTE 33 ANDRE EIENDELER

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
1 500	1 500	Opptjente ikke mottatte inntekter	1 500	1 500
0	0	Netto klientmidler og utlegg	19 111	12 477
5 035	7 495	Boligkreditt / Næringskreditt	7 495	5 035
5 250	5 250	Medlemsinnskudd KFS	5 250	5 250
1 448	5 029	Øvrige debitorer	5 029	1 448
8 360	10 300	Annet	4 375	8 076
23 771	29 573	Sum andre eiendeler	42 760	37 196

NOTE 34 INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av innskudd fra døtre. Disse tilhører sektor «Omsetning/drift eiendommer».

Følgende innskudd fra døtre som er eliminert i konsern:
2017: 23 680
2016: 23 200

Innskudd fra og gjeld til kunder	2017	2016
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	12 025 988	11 710 445
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	913 325	659 198
Sum innskudd fra og gjeld til kunder	12 939 314	12 369 642
Gjennomsnittlig amortisert rente	0,77 %	0,79 %
Andel fastrenteinnskudd av totale innskudd	3,38 %	1,83 %
Innskudd fordelt på sektor og næring	2017	2016
Annen tjenesteyting	403 470	431 269
Bergverksdrift og utvinning	2 586	3 509
Bygge- og anleggsvirksomhet	398 167	346 019
Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	11 797	8 485
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	257 912	280 557
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	254 052	286 424
Forretningsmessig tjenesteyting	101 686	103 191
Helse- og sosialtjenester	209 411	237 920
Industri	88 743	137 032
Informasjon og kommunikasjon	103 121	183 593
Internasjonale organisasjoner og organer	4	4
Jordbruk, skogbruk og fiske	186 787	142 363
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	155 572	147 700
Lønnet arbeid i private husholdninger	4 571	7 386
Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	692 873	563 842
Omsetning og drift av fast eiendom	680 345	513 267
Overnattings- og serveringsvirksomhet	42 530	42 850
Transport og lagring	149 392	128 806
Undervisning	37 594	34 629
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	20 192	27 281
Varehandel, reparasjon av motorvogner	338 155	297 477
Sum næring	4 138 959	3 923 603
Lønnstakere o.l.*	8 800 354	8 446 040
Sum innskudd	12 939 314	12 369 642

*Utland er lagt under lønnstakere o.l. i oppstillingen over.

Innskudd fordelt på geografiske områder	2017	2016
Østfold	10 061 634	9 704 299
Akershus	1 839 045	1 710 417
Landet for øvrig	803 660	737 687
Utlandet	234 975	217 240
Sum innskudd fordelt på geografiske områder	12 939 314	12 369 642

NOTE 35 GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER

Morbank og konsern (i hele tusen kroner)	2017	2016
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak, nominell verdi	0	0
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	4 217 000	4 109 000
Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, pålydende verdi	4 217 000	4 109 000
Virkelig verdi justering	- 585	711
Påløpte renter	8 292	10 118
Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi inkludert påløpte renter	4 224 707	4 119 829
Gjennomsnittlig rente sertifikater		
Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	1,67 %	1,80 %
Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2017	2016
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2017		724 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2018	757 000	1 075 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2019	1 000 000	1 000 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2020	550 000	550 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2021	760 000	760 000
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2022	850 000	
Obligasjonsgjeld med forfall i løpet av 2023	300 000	
Sum verdipapirgjeld, pålydende verdi	4 217 000	4 109 000

Morbank og konsern	31.12.2017	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2016
Endring i verdipapirgjeld					
Obligasjonsgjeld, pålydende verdi	4 217 000	1 250 000	-1 142 000	0	4 109 000
Verdijusteringer	- 585	0	0	- 1 297	711
Opptjente renter	8 292	0	0	- 1 825	10 118
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4 224 707	1 250 000	-1 142 000	- 3 122	4 119 829

NOTE 36 ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSE

Morbank			Konsern		
2016	2017	Annen gjeld og balanseført forpliktelse (i hele tusen kroner)	2017	2016	
14 387	13 739	Pensjonsforpliktelser (note 23)	13 739	14 387	
0	570	Garantiavsetninger	570	0	
20 233	16 754	Andre avsetninger	20 233	20 233	
19 584	18 662	Påløpte feriepenge/Margintrekk/Skattetrekk	18 662	24 572	
18 426	22 471	Leverandørgjeld	22 471	18 426	
32 325	31 274	Annet	35 029	38 121	
104 954	103 470	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	110 703	115 738	
Avsetninger gavekonto					
16 845	15 137	Avsetning per 1.1	15 137	16 845	
- 1 708	- 3 797	Brukt i løpet av året	- 3 797	- 1 708	
0	6 282	Avsatt i løpet av året	6 282	0	
15 137	17 622	Sum avsetninger gavekonto	17 622	15 137	
Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)					
309 877	323 374	Betalingsgarantier	322 712	308 368	
94 598	100 429	Kontraktsgarantier	100 429	94 598	
23 284	23 929	Annet garantiansvar	23 929	23 284	
427 760	447 733	Sum stilte garantier	447 070	426 251	
Andre forpliktelser ikke balanseført					
1 106 360	1 255 458	Ubenyttede kreditter	1 255 458	1 106 360	
363 110	606 700	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	606 700	363 110	
1 469 470	1 862 159	Sum andre forpliktelser	1 862 159	1 469 470	
2 017 321	2 430 983	Totale forpliktelser	2 437 554	2 026 592	
Pantstillelser					
0	0	Pantstillelse Verdipapirer	0	0	
0	0	Tilhørende forpliktelse pantsatte verdipapirer	0	0	

Forpliktende avtaler om anskaffelser av eiendom, anlegg og utstyr

I 2016 inngikk SpareBank 1 Østfold Akershus avtale om bygging av nytt hovedkontor, estimert totalkostnad er ca kr 150 mill.

Pågående rettsvister

Per 31.12.2017 er konsernet ikke involvert i pågående rettsvister.

Operasjonelle leasingbetalinger

Morbank			Konsern		
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016	
577	329	Innen 1 år	357	606	
941	35	Mellom 1 - 5 år	56	962	
0	0	Etter 5 år	0	0	
1 518	364	Sum minimum leasingbetaling	414	1 568	

NOTE 37 ANSVARLIG LÅNEKAPITAL OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

Konsern/morbank

(i hele tusen kroner)

	2017	2016
Tidsbegrenset ansvarlig lån:		
FRN ansvarlig obligasjonslån 2013/2023 med innløsningsrett for utsteder.	150 000	150 000
Påløpt renter	385	429
Over-/underkurs/markedsverdi	- 36	- 127
Sum tidsbegrenset	150 349	150 302
Fondsobligasjonslån*:		
**FRN evigvarende fondsobligasjon med innløsningsrett for utsteder		
Fastrente 11% (swappet til 3 mnd Nibor + 6,50). Call opsjon 2019	130 000	130 000
Fastrente 10,5% (swappet til 3 mnd Nibor + 6,6%) Call opsjon 2019	25 000	25 000
Påløpte renter	3 118	4 623
Over-/underkurs/markedsverdi	3 625	3 625
Sum fondsobligasjonslån	161 743	163 248
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	312 092	313 550
Gj.sn rente tidsbegrenset ansv. lånekapital 150 mill	2,94 %	3,18 %
Gjennomsnittlig rente fondsobligasjon 150 mill	4,85 %	4,80 %
Gjennomsnittlig rente fondsobligasjon 130 mill	7,94 %	8,16 %
Gjennomsnittlig rente fondsobligasjon 25 mill	7,60 %	7,82 %

* Fondsobligasjon og ansvarlig lån med fast rente er gjort om til flytende rente ved bruk av rentebytteavtale.

** SpareBank 1 Østfold Akershus har fra og med første kvartal 2016 klassifisert ovennevnte fondsobligasjon pålydende 150 mill fra gjeld til egenkapital. (Evigvarende fondsobligasjon 150 millioner kroner, utstedt 2013, med rentebetingelse 3M Nibor + 3,65 %. Lånet har innløsningsrett (call) 17.10.2018).

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2017	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2016
Ordinær ansvarlig lånekapital, nominell verdi	150 000	0	0	0	150 000
**Fondsobligasjonslån, nominell verdi	155 000	0	0	0	155 000
Verdijusteringer	3 589	0	0	91	3 498
Påløpte renter	3 503	0	0	- 1 549	5 052
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	312 092	0	0	- 1 458	313 550

Morbank og konsern

Endringer i ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	31.12.2016	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.2015
Ordinær ansvarlig lånekapital, nominell verdi	150 000	0	0	0	150 000
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	155 000	0	0	- 150 000	305 000
Verdijusteringer	3 498	0	0	90	3 408
Påløpte renter	5 052	0	0	- 1 463	6 515
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonslån	313 550	0	0	- 151 373	464 923

SpareBank 1 Østfold Akershus emitterte i 2009 130 mill. kr i fondsobligasjon med ubegrenset løpetid og innløsningsrett for utsteder. I 2011 ble fondsobligasjon pålydende 25 mill. kr kjøpt. I 2013 emitterte SpareBank 1 Østfold Akershus 150 mill. kr i ansvarlig lån og 150 mill. kr i fondsobligasjon.

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER

Morbankens aksjer i datterselskaper

(i hele tusen kroner)

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
2017						
EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS	Rygge	217 700	100 %	2 177	29 071	24 493
Nekor Gårdselskap AS	Moss	838 225	100 %	838 225	1 174	1 174
Kongensgate 21 Moss AS (Eiendel holdt for salg)	Moss	2 161 775	100 %	2 161 775	3 026	0
Fasett Eiendom AS	Moss	1 200 000	100 %	600	23 535	1 360
Sum aksjer i datterselskaper					56 806	27 026

(i hele tusen kroner)

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
2016						
EiendomsMegler 1 Østfold Akershus AS	Rygge	217 700	100 %	2 177	29 071	24 493
Nekor Gårdselskap AS	Moss	300 000	100 %	3 000	4 200	4 200
Fasett Eiendom AS (Virksomhet holdt for salg)	Moss	1 200 000	100 %	600	58 035	23 500
Sum aksjer i datterselskaper					67 806	28 693

Morbankens aksjer i felleskontrollert virksomhet 2017

(i hele tusen kroner)

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Samarbeidende Sparebanker AS	Oslo	337 356	15,59 %	138 274	193 319	193 319
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Oslo	9 197	12,61 %	1 366	22 992	22 992
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	Oslo	-	15,44 %	-	3 596	3 596
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet					219 907	219 907

Morbankens aksjer i felleskontrollert virksomhet 2016

(i hele tusen kroner)

	Forretnings- kontor	Selskapets aksjekapital	Eiendeler i prosent	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi
Samarbeidende Sparebanker AS	Oslo	337 356	15,59 %	138 274	148 500	148 500
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Oslo	9 197	12,61 %	1 366	16 118	16 118
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	Oslo	-	15,44 %	-	3 596	3 596
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet					168 214	168 214

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER (forts.)

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet 2017

(i hele tusen kroner)

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat
Samarbeidende Sparebanker AS	320 235	4 833	59 378	3 555	55 824
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	87 947	10 836	5 170	52	5 118
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	3 596	0	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	411 778	15 669	64 549	3 607	60 942

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet 2016

(i hele tusen kroner)

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat
Samarbeidende Sparebanker AS	301 489	9 100	52 043	3 775	48 268
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	92 180	13 214	6 611	36	6 574
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	3 596	0	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	397 265	22 314	58 654	3 812	54 842

Felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden. Konsernet har goodwill ved kjøp av aksjer i Samarbeidende Sparebanker AS som utgjør 100,1 mill.

Balanseført verdi i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
168 214	168 214	Per 01.01.	374 952	329 735
0	51 693	Tilgang	51 693	0
0	0	Avgang	0	0
0	0	Ek-endringer	- 6 116	23 582
0	0	Resultatandel	60 942	54 842
0	0	Utbetalt utbytte	-85 362	- 33 208
168 214	219 907	Balanseført verdi 31.12	396 109	374 952

Inntekter fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2016	2017	(i hele tusen kroner)	2017	2016
0	0	Res.andel fra Sam.arb Sparebanker AS	55 824	48 268
0	0	Res.andel fra Sam.arb Sparebanker Bankinvest AS	5 118	6 574
26 549	70 956	Utbytte fra Sam.arb Sparebanker AS	0	0
6 659	14 407	Utbytte fra Sam.arb Sparebanker Bankinvest AS	0	0
33 208	85 363	Sum inntekter	60 942	54 842

NOTE 38 INVESTERINGER I EIERINTERESSER (forts.)

Spesifikasjon av årets endring på konsern

(i hele tusen kroner)

	Tilgang	Avgang	EK-endring	Utbetalt utbytte
Samarbeidende Sparebanker AS	44 819	0	45 579	- 115 775
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	6 875	0	0	- 21 282
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	0	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	51 693	0	45 579	- 137 056

Fordringer og gjeld til felleskontrollerte virksomheter

(i hele tusen kroner)

	Lån	Innskudd	Ansvarlig lån
Samarbeidende Sparebanker AS	0	0	5 325
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	10 730	0	0
Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA	0	0	0
Sum aksjer i felleskontrollert virksomhet	10 730	0	5 325

NOTE 39 VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 9 og 13.

	Datterselskaper		TS, FKV og andre nærstående	
Lån (i hele tusen kroner)	2017	2016	2017	2016
Lån utestående pr 1.1.	0	34 159	16 055	69 827
Eiendeler klassifisert som holdt for salg (lån)	0	0	0	0
Lån innvilget i perioden / Innfusjonert	0	0	0	0
Tilbakebetaling	0	34 159	5 325	53 772
Utestående lån per 31.12.	0	0	10 730	16 055
Innskudd (i hele tusen kroner)				
Innskudd per 1.1.	23 200	22 563	0	0
Netto endring	- 247	637	0	0
Innskudd per 31.12.	22 953	23 200	0	0
Renteinntekter	0	37	221	1 280
Tap ved utlån	0	0	0	0
Nedskrivning aksjer i datterselskap	0	0	0	0
Eiendeler klassifisert som holdt for salg (lån)	0	0	0	0
Rentekostnader	77	107	0	2
Valutahandel	0	0	0	0
Provisjonsinntekt	0	20	0	0
Utstedte garantier og kausjonsansvar	663	1 509	0	0

Leiekostnader fakturert fra datterselskapene Nekor Gårdsselskap AS og Kongensgate 21 Moss AS til øvrige konsernselskaper i 2017 utgjorde kr 6 380 TNOK. Tilsvarende tall for 2016 var kr 10 088 TNOK

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR

Eierandelskapital

Bankens eierandelskapital utgjør 1 238 856 000 kroner fordelt på 12 388 560 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i eierandels-kapital	Total eierandels-kapital	Antall egenkapital-bevis
2007			147 260	1 472 600
2008			147 260	1 472 600
2009			147 260	1 472 600
2010			147 260	1 472 600
2011	Fondsemisjon og tingsinnskudd	781 580	928 840	9 288 399
2012			928 840	9 288 399
2013			928 840	9 288 399
2014			928 840	9 288 399
2015	Rettet emisjon og reprasjonsemisjon, ansatteremisjon	197 905	1 126 745	11 267 449
2016			1 126 745	11 267 449
2017	Rettet emisjon	112 111	1 238 856	12 388 560

Egenkapitalbevisbrøk

(tall i hele tusen)

	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
Egenkapitalbevis	1 238 856	1 126 745	1 126 745	928 840	928 840	928 840
Overkursfond	246 531	152 487	152 487	147 575	147 575	147 575
Utjevningsfond	931 297	724 553	386 050	267 553	164 956	93 279
Andel fond for urealiserte gevinster	20 984	18 111	37 097	30 809	54 573	9 882
Andel annen egenkapital			11 862	14 627	14 627	128
A. Sum egenkapitalbeviser	2 437 669	2 021 896	1 714 241	1 389 404	1 310 571	1 179 704
			11 862	14 627	14 627	128
Grunnfondskapital	165 094	150 970	125 466	115 302	106 502	100 382
Andel fond for urealiserte gevinster	1 434	1 365	2 795	3 728	4 681	851
Andel annen egenkapital			894	1 255	1 255	11
B. Sum sparebankens fond	166 527	152 335	129 155	120 285	112 437	101 244
Egenkapital ekskl. avsatt utbytte og gaver	2 604 196	2 174 230	1 843 396	1 508 603	1 423 008	1 280 949
Egenkapitalbevisbrøk (A/(A+B))	93,6 %	93,0 %	93,0 %	92,1 %	92,1 %	92,1 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Egenkapitalbevisiere

Det var 1 023 eiere av egenkapitalbevis pr. 31.12.2017. De 20 største var:

	Antall	% av totalt antall grunnfonds-bevis
1 SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus	5 038 436	40,7 %
2 SpareBank 1 Stiftelsen Halden	3 126 414	25,2 %
3 Pareto As	1 101 560	8,9 %
4 Vpf Eika Egenkapitalbevis	224 478	1,8 %
5 Landkreditt Utbytte	200 000	1,6 %
6 Pareto Aksje Norge	187 167	1,5 %
7 Merrill Lynch Prof. Clearing Corp.	155 073	1,3 %
8 Wenaasgruppen As	118 267	1,0 %
9 Apollo Asset Limited	100 000	0,8 %
10 Verdipapirfondet Sr-Utbytte	81 401	0,7 %
11 Salt Value As	79 984	0,6 %
12 Catilina Invest As	68 467	0,6 %
13 Haugaland Kraft Pensjonskasse	67 503	0,5 %
14 Espedal & Co As	67 402	0,5 %
15 Sanden A/S	62 960	0,5 %
16 Melesio Capital As	62 959	0,5 %
17 Arctic Funds Plc	52 989	0,4 %
18 Dnb Nor Bank Asa	50 000	0,4 %
19 Horten Gunnar	50 000	0,4 %
20 Mp Pensjon Pk	45 292	0,4 %
Sum 20 største	10 940 352	88,3 %
Øvrige egenkapitalbevisiere	1 448 208	11,7 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr. 100)	12 388 560	100,0 %

Spredning av egenkapitalbevis pr. 31.12.2017

Intervall	Antall eiere	%	Antall Ek-bevis	%
10001-	46	4,50 %	11 475 557	92,6 %
5001-10000	39	3,81 %	266 948	2,2 %
1001-5000	178	17,40 %	398 904	3,2 %
201-1000	385	37,63 %	204 446	1,7 %
0-200	375	36,66 %	42 705	0,3 %
	1 023	100,00 %	12 388 560	100,0 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Egenkapitalbevisiere

Det var 942 egenkapitalsbevisiere pr. 31.12.2016. De største var:

	Antall	% av totalt antall grunnfonds-bevis
1 SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus	4 982 479	44,2 %
2 SpareBank 1 Stiftelsen Halden	3 126 414	27,7 %
3 Pareto As	800 200	7,1 %
4 Apollo Asset Limited	300 000	2,7 %
5 Eika Utbytte Vpf	156 970	1,4 %
6 Merrill Lynch Professional Clearin	155 073	1,4 %
7 Landkreditt Utbytte	85 000	0,8 %
8 Verdipapirfondet Sr-Utbytte	80 000	0,7 %
9 Espedal & Co As	60 878	0,5 %
10 Horten Gunnar	50 000	0,4 %
11 Mp Pensjon Pk	45 292	0,4 %
12 Sole Invest As	43 767	0,4 %
13 Wikborg Tord Geir	36 001	0,3 %
14 Meteva As	35 100	0,3 %
15 Haugaland Kraft Pensjonskasse	34 297	0,3 %
16 Forsvarets Personellservice	32 217	0,3 %
17 Verdipapirfondet Sr-Kombinasjon	26 700	0,2 %
18 Mays Holding li As	26 667	0,2 %
19 Sølvis Holding li As	26 667	0,2 %
20 Hustadlitt A/S	25 500	0,2 %
Sum 20 største	10 129 222	89,9 %
Øvrige egenkapitalbevisiere	1 138 227	10,1 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr. 100)	11 267 449	100,0 %

Egenkapitalbevisiere fordelt på kommuner pr. 31.12.2017

Kommune	Antall eiere	%	Antall Ek-bevis	%
Fredrikstad	52	5,08 %	36 671	0,3 %
Moss	105	10,26 %	5 163 054	41,7 %
Rygge	97	9,48 %	80 242	0,6 %
Råde	30	2,93 %	16 779	0,1 %
Vestby	31	3,03 %	22 664	0,2 %
Våler	48	4,69 %	45 434	0,4 %
Halden	26	2,54 %	3 140 424	25,3 %
Sarpsborg	22	2,15 %	9 650	0,1 %
Sum	411	40,18 %	8 514 918	68,7 %
Oslo	153	14,96 %	2 286 417	18,5 %
Øvrige	459	44,87 %	1 587 225	12,8 %
Totalt	1 023	100,00 %	12 388 560	100,0 %

NOTE 40 EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR (forts.)

Nøkkeltall Egenkapitalbevis morbank

Nøkkeltall (i hele tusen kroner)	2017	2016	2015	2014	2013
Børskurs per egenkapitalbevis	192,00	166,00	123,50	117,00	89,00
Antall utstedte EKB (i hele tall)	12 388 560	11 267 449	11 267 449	9 288 399	9 288 399
Egenkapitalbeviskapital	1 238 856	1 126 745	1 126 745	928 840	928 840
Børsverdi	2 378 604	2 152 083	1 391 530	1 086 743	826 668
Utjevningsfond	931 297	724 553	541 974	386 050	267 553
Overkursfond	246 531	152 487	152 487	147 575	147 575
Utbytte per egenkapitalbevis	9,30	7,40	3,90	4,40	3,30
Direkte avkastning ¹⁾	4,8 %	4,5 %	3,2 %	3,8 %	3,7 %
Effektiv avkastning ²⁾	21,3 %	40,4 %	8,9 %	36,4 %	34,7 %
Bokført verdi per egenkapitalbevis ³⁾	196,77	177,84	161,63	157,45	144,69
Resultat per egenkapitalbevis ⁴⁾	24,24	27,40	19,56	21,80	17,01
P/E (børskurs/resultat per bevis)	7,92	6,06	6,31	5,37	5,23
P/B etter utdeling (børskurs/bokført EK per bevis)	0,98	0,93	0,76	0,74	0,62
Utdelingsforhold ⁵⁾	35,0 %	30,1 %	25,3 %	25,0 %	25,0 %
Egenkapitalbevisprosent ⁶⁾	93,6 %	93,0 %	93,0 %	92,1 %	92,1 %

1) Utbytte i prosent av børskurs ved årets slutt.

2) Kursstigning gjennom året pluss utbetalt utbytte i prosent av børskurs ved årets begynnelse.

3) Egenkapitalbeviskapitalen, utjevningsfondet og overkursfondet dividert på antall utestående egenkapitalbevis.

4) Egenkapitalbevisenes andel av konsernets resultat etter skatt

5) Utbytte per bevis i prosent av fortjeneste per bevis (til og med 2013 er det korrigert for endringer i fond for urealiserte gevinster).

6) Bokført EK til egenkapitalbeviserne i prosent av morbankens EK ved utgangen av året.

Resultat pr egenkapitalbevis:

Morbank:	Morbank		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis	11 547 727	11 267 449	11 547 727	11 267 449
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis, utvannet	11 547 727	11 267 449	11 547 727	11 267 449
Årsresultat	351 067	297 539	320 854	332 040
Årsresultat fra videreført virksomhet	351 067	297 539	320 854	328 443
Totalresultat	350 598	267 890	321 884	304 916
Egenkapitaleiernes andel av årsresultat	328 618	276 693	300 337	308 776
Egenkapitaleiernes andel av årsresultat fra videreført virksomhet	328 618	276 693	300 337	305 431
Egenkapitaleiernes andel av totalresultat	328 178	249 120	301 301	283 552
Pr egenkapitalbevis, årsresultat/utvannet årsresultat ⁷⁾	28,50	24,56	25,86	27,40
Pr egenkapitalbevis, årsresultat/utvannet årsresultat fra videreført virksomhet ⁷⁾	28,50	24,56	25,86	27,11
Pr egenkapitalbevis, totalresultat/utvannet totalresultat ⁷⁾	28,46	22,11	25,92	25,17

7) Resultat delt på gjennomsnittlig egenkapitalbevis, kvartalsvis beregning

NOTE 41 UTBYTTE/KONSERNBIDRAG FRA DATTERSELSKAPER

Utbytte/konsernbidrag (i hele tusen kroner)	2017	2016
<i>Mottatt konsernbidrag fra:</i>		
Eiendomsmegler 1 Østfold Akershus AS (100 %)	5 600	0
Nekor Gårdselskap AS (100 %)	2 499	0
Fasett Eiendom AS	5 830	0
Kongensgate 21 Moss AS	4 000	0
Sum utbytte/konsernbidrag	17 929	0

NOTE 42 EIENDELER KLASSIFISERT SOM HOLDT FOR SALG OG VIRKSOMHET UNDER AVHENDELSE

Resultat fra virksomhet under avhendelse og virkningen av ny måling av eiendeler klassifisert som holdt for salg	Resultat 2017	Resultat 2016
Sum driftsinntekter	0	2 880
Sum driftskostnader	0	5 691
Driftsresultat	0	- 2 811
Resultat av finansposter	0	7 738
Resultat før skattekostnad	0	4 927
Skattekostnad	0	- 1 330
Ordinært resultat	0	3 597

	Balanse pr 31.12.17	Balanse pr 31.12.16
Anleggsmidler	37 695	34 262
Omløpsmidler	595	4 908
Sum Eiendeler	38 290	39 170
Langsiktig gjeld	0	0
Utsatt skatt	0	3 514
Kortsiktig gjeld	1 169	427
Sum gjeld	1 169	3 941
Virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	37 121	35 229

Kontantstrøm	2017	2016
Kontantstrøm fra drift	0	- 2 557
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	0	6 527
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	- 4 481	0
Netto kontantstrøm virksomhet og anleggsmidler holdt for salg	- 4 481	3 970
Likvider 31.12	0	4 481

NOTE 43

Styret eller bankens ledelse er ikke kjent med hendelser etter 31. desember 2017 som er egnet til å påvirke det fremlagte årsregnskapet.

Til generalforsamlingen i Sparebank 1 Østfold Akershus

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebank 1 Østfold Akershus' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Sparebank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Sparebank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning for årsregnskapet 2017. I lys av dette har fokusområdene i revisjonen vært de samme i 2017 som i fjoråret, med unntak for avvikling av bankens ytelsespensjonsordning som var en engangshendelse i 2016.

Sentrale forhold ved revisjonen
Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen
Verdien av utlån til kunder

Vi har fokusert på verdien av utlån til kunder fordi ledelsen i stor grad benytter skjønn i vurderingen av nedskrivningsbehov. I tillegg utgjør utlån en betydelig andel av verdien av eiendeler i balansen.

Bankens rutiner og systemer for oppfølging av utlån og identifisering av utlån med nedskrivningsbehov samt vurderingen av disse utlånene er sentrale. Bruken av skjønn kan påvirke årets regnskapsmessige resultat og ha betydning for overholdelse av kapitaldekningsregelverket som følge av risikoklassifisering av utlån.

Etter regnskapsreglene skal banken på slutten av hver rapporteringsperiode vurdere om det finnes objektive indikasjoner på at et utlån har falt i verdi. Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall på utlån har inntruffet, skal nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av fremtidige kontantstrømmer. Begge vurderingene involverer stor grad av skjønn.

Vi har i revisjonen særlig fokusert på:

- Ledelsens prosess for identifikasjon av utlån med objektive indikasjoner på verdifall.
- De forutsetninger ledelsen legger til grunn ved beregning av nedskrivningsbeløp for utlån som har objektive indikasjoner på verdifall.

Se notene 3, 8, 9, 10, 11, 12, og 13 til regnskapet for en beskrivelse av bankens kredittrisiko og nedskrivning av utlån til kunder. Se note 4 for beskrivelse av forventede effekter av implementeringen av IFRS 9.

Vi har gjennomgått og testet kontroller knyttet til nedskrivning av utlån til kunder. Dette var kontroller som var rettet mot identifisering av utlån til kunder som har objektive bevis på verdifall og kontroller for hvordan nedskrivningsbeløpet ble beregnet. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

For utlån der nedskrivningsbeløp var individuelt beregnet testet vi et utvalg ved å vurdere nåverdien som ledelsen hadde lagt til grunn. Nåverdien ble beregnet ved bruk av interne vurderinger. Vi har intervjuet kredittmedarbeidere og ledelsen og utfordret relevansen og rimeligheten av viktige forutsetninger og metoden som var benyttet i beregningen av nedskrivningsbeløpet. Resultatet av denne testingen av individuelle nedskrivninger viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Vi har også gjennomgått et utvalg av utlån hvor banken ikke har gjennomført individuelle nedskrivninger, men hvor det foreligger mislighold. For disse lånene har vi undersøkt om banken har vurdert verdien av sikkerheten på engasjementet og om det er gjennomført relevante tiltak for å inndrive lånene. Resultatet av denne testingen viste at ledelsens vurdering om ikke å gjennomføre individuell nedskrivning var rimelig.

Der nedskrivningsbeløp var beregnet for grupper av utlån, ble beregningen gjennomført av en ekspert engasjert av ledelsen. Vi har vurdert ekspertens kompetanse, dyktighet og objektivitet og vi forsto hvordan arbeidet var utført. Ved å se på beregningen tok vi stilling til relevansen og rimeligheten av viktige forutsetninger og metoden som var benyttet i beregningen. Nivået på de gruppevise nedskrivningene ble vurdert mot andre sammenlignbare banker. Resultatet av denne testingen viste at forutsetninger benyttet ved beregning av disse nedskrivningsbeløpene var rimelige.

Banken har siden 2017 jobbet med modellverk og tilpasninger til det nye regelverket IFRS 9. Arbeidet, som vil bli ferdigstilt i 2018, har foreløpig ledet til en konklusjon om at det ikke forventes vesentlige effekter knyttet til overgangen til IFRS 9. Vi har gjennomført vurderinger av informasjonen som gis om implementeringen. De foreløpige konklusjonene ledelsen har trukket virker rimelige.

IT-systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse systemer. Det er en risiko for at automatiserte prosesser og tilhørende IT-avhengige manuelle kontroller ikke er utformet hensiktsmessig eller fungerer effektivt, noe som kan medføre usikkerhet knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil i finansiell rapportering.

Vi har brukt revisor hos de relevante serviceorganisasjonene til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlings systemene som er relevante for finansiell rapportering. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet. Vi har lest gjennom og forstått rammeverket for styring av serviceorganisasjonenes IT-organisasjon. Tilsvarende for de etablerte kontroller over programutvikling og endring, tilgang til programmer og data og IT-drift, herunder kompensierende kontroller der det var nødvendig. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller og arbeidsdeling der det var hensiktsmessig for vår revisjon.

Basert på de vurderinger vi har gjennomført, kom vi til at vi kunne bygge på at de av serviceorganisasjonenes IT- og betalingsformidlingssystemer som er relevante for finansiell rapportering, driftes på en pålitelig måte.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av Administrerende direktørs kommentar, Hovedtall og nøkkeltall siste 5 år, årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, SpareBank 1-alliansen, Lokalt engasjement og Tillitsvalgte i SpareBank 1 Østfold Akershus, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 5. mars 2018

PricewaterhouseCoopers AS

Erik Andersen

Statsautorisert revisor

Erklæring fra styret og administrerende direktør

Styret og administrerende direktør har i dag behandlet og fastsatt årsregnskapet og årsberetningen for SpareBank 1 Østfold Akershus og konsernet SpareBank 1 Østfold Akershus per 31. desember 2017 inklusive sammendratte sammenligningstall pr 31. desember 2016.

Etter styrets og administrerende direktørs beste overbevisning er årsregnskapet for 2017 utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet pr. 31. desember 2017 og 31. desember 2016.

Årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet. Beskrivelsen av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode, samt beskrivelsen av nærstående vesentlige transaksjoner, gir en rettviseende oversikt.

Moss, 5. mars 2018

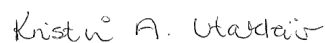
I styret for SpareBank 1 Østfold Akershus

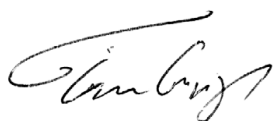
Øyvind Karlsen
Styreleder

Tormod Johan Melnæs

Kristin Utakleiv

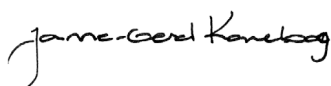
Tom Grip

Elin Cathrine Hagen

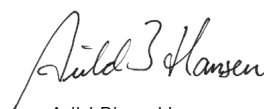
Vidar Løfshus

Janne-Gerd Kanebog
Ansattes repr.

Øystein U. Larsen
Ansattes repr.

Arild Bjørn Hansen
Adm. direktør

Ledelse og miljø

Illustrasjon av nytt hovedkontor som skal stå ferdig høsten 2018.

Eierstyring, selskapsledelse og samfunnsansvar

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE OG SELSKAPETS VIRKSOMHET

(anbefalingens pkt. 1 og 2)

SpareBank 1 Østfold Akershus har som formål å forvalte på en trygg måte de midler som den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Banken kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med gjeldende lovgivning. Bankens strategi bygger på visjonen om å være det trygge og anbefalte finanshuset i sitt markedsområde fordi vi bryr oss som er basert på et godt forankret verdigrunnlag – Bedre sammen, tett på – for kundene.

Det er utarbeidet etiske regler basert på konsernets verdigrunnlag som ble revidert i 2017. Alle ansatte i konsernet er godt kjent med disse, og organisasjonen er preget av høy etisk standard. For å øke bevisstheten rundt etiske problemstillinger ytterligere, er det blitt igangsatt nanolæringskurs. Profesjonalitet og ansvarlighet skal prege vårt arbeid så vel med kunder som internt. Medarbeidere skal være gode representanter for konsernet, og etterlevelse av etiske regler er en del av organisasjonskulturen.

Styret har vedtatt at Norsk Anbefaling for eierstyring og selskapsledelse skal følges – så langt den passer for en sparebank med egenkapitalbevis.

REDEGJØRELSE FOR SAMFUNNSANSVAR

Menneskerettigheter

Konsernet opererer kun i Norge, følger norsk lov og ivaretar menneskerettighetene gjennom generelt fokus på etikk og overholdelse av lovkrav.

Arbeidstakerrettigheter & sosiale forhold

Arbeidstakers rettigheter er regulert gjennom tariffavtaler, interne retningslinjer og samarbeid gjennom faste møter med tillitsvalgte og verneombud. Det er etablert elektronisk personalhåndbok, HMS-håndbok og lederhåndbok som til enhver tid er oppdatert på gjeldende lover og retningslinjer. Det vises til ytterligere omtale i styrets årsberetning.

Bidrag til samfunnet gjennom gaver

Som sparebank har vi alltid satt av deler av overskuddet og bidratt med pengegaver til allmennnyttige formål der vi er til stede.

Vi har som mål å bidra til lokal verdiskapning og tilrettelegge for at Østfold og Akershus Syd er et attraktivt om-

råde å bo i og drive næringsvirksomhet. Dette gjør vi blant annet ved å støtte ulike formål som bidrar til et tryggere, gladere og bedre lokalsamfunn for menneskene som bor der. I 2017 delte vi ut 4,4 millioner kroner til gode formål i vårt område, og vil fortsette dette arbeidet i årene som kommer.

For å sikre rettferdig og åpen prosess rundt tildeling, har vi lagt søknadene synlig for alle på www.vierderduer.no. Det er også her man går inn for å søke om gavemidler og engasjere andre i din sak.

Da SpareBank 1 Stiftelsene Halden og Østfold Akershus ble opprettet 1. november 2011, tok de over det meste av eierskapet i banken og deler nå oppdraget om å forvalte verdien som er bygget opp gjennom generasjoner, samt gi tilbake til samfunnet.

Bidrag til samfunnet gjennom kompetanseoverføring

Vi har 8 kontorer som dekker hele Østfold og søndre del av Akershus. Vi har et nært forhold til lokalsamfunnet og deler av vår kompetanse på forespørsel gjennom bl.a. undervisning om privatøkonomi og engasjement i Ungt

Entreprenørskap. Her er vi engasjert både som bankforbindelse, rådgiver, mentorer og dommere.

Vi skal hjelpe folk med gode råd, produkter og tjenester som bidrar til at det blir enda enklere å holde orden på økonomien, og få mest mulig ut av pengene. Det er en del av vårt samfunnsoppdrag som bank. Som eiendomsmegler tilbyr vi hjelp til en trygg og god bolighandel. Vi er åpne når media henvender seg og strekker oss langt for å by på vår kompetanse.

Miljø

SpareBank 1 Østfold Akershus er en miljøbevisst bedrift. Vår virksomhet påvirker miljøet i liten grad utover strøm, oppvarming, trykksaker og transport av ansatte. Vi har av denne grunn ingen generelle retningslinjer eller krav til bruk av energi, men prioriterer i miljøvennlige løsninger.

Konsernet eier og drifter 3 eiendommer (4 pr. 31.12.2016). Eiendommen Kongensgate 21 i Moss er tilknyttet fjernvarme og fjernkjøling, levert av Statkraft AS. For øvrig benyttes elektrisitet for oppvarming. Konsernets større eiendommer er alle forskriftsmessig energimerket.

Konsernet har rutiner for kredittvurdering som krever at eventuell risiko knyttet til forurensing av det ytre miljø skal vurderes. Miljørelatert risiko skal vurderes på lik linje med andre risikoforhold. Sentralt i denne vurderingen er kundens holdning og økonomiske evne til å kunne etterleve miljøkrav som er og vil bli pålagt. Banken skal ikke finansiere prosjekter som ikke har nødvendig godkjennelse fra offentlige miljøvernmyndigheter.

Korrupsjon

Konsernets etikkregler skal bidra til bevisstgjøring og etterlevelse av den etiske standard som kreves.

Våre etiske regler for ansatte og tillitsvalgte inneholder korrupsjonsbekjempelse gjennom fokus på gaver, andre fordeler eller koblinger til seg selv eller nærstående i forhold til ansettelsesforhold eller verv.

Korrupsjon og økonomisk kriminalitet har fokus i risikoanalyser for å forebygge interne misligheter og gjennom antihvitvaskingsarbeidet. Konsernretningslinjer for mislighold og uregelmessigheter er implementert.

Etikk, bekjempelse av korrupsjon og økonomisk kriminalitet er tema på samlinger for ledere og ansatte. Etiske dilemmaer blir også forankret gjennom AFR-sertifiseringen av våre rådgivere. Registrerte tilfeller av forsøk på korrupsjon skal rapporteres i egen hendelsesdatabase og benyttes som anonymiserte case i forbindelse med opplæring og kunnskapsdeling.

Det er etablert egen varslingsplakat med rapporteringslinjer i tillegg til omtale av varslings i våre etiske retningslinjer. Det er ikke registrert brudd på retningslinjene knyttet til korrupsjon.

Hvitvasking

Det er etablert retningslinjer og rutiner for å hindre økonomisk kriminalitet, hvitvasking og terrorfinansiering. Kampen mot økonomisk kriminalitet og hvitvasking er en kontinuerlig prosess der forankring, forståelse og etterlevelse er nøkkelen for å lykkes. Det jobbes systematisk med opplæring i form av temamøter på alle nivåer i organisasjonen. Samtlige ansatte skal gjennomføre e-læringsmodul i antihvitvaskingsarbeid. Det er årlig revisjon av risikoanalyse knyttet til antihvitvasking.

FORHOLDET TIL EGENKAPITALBEVISEIERE

(anbefalingens pkt. 3, 4 og 5)

Nåværende egenkapitalbeviskapital i banken utgjør NOK 1 238 856 000 fordelt på 12 388 560 egenkapitalbevis hvert pålydende NOK 100. Egenkapitalbevisene er registrert i VPS og notert ved Oslo Børs.

Styret vurderer til enhver tid konsernets behov for tilstrekkelig egenkapital relatert til konsernets mål, strategi og risikoprofil. Styret har utarbeidet føringer for bankens utbyttepolitikk. Bankens Representantskap fastsetter det årlige utbyttet basert på forslag fra styret.

Banken forholder seg til finansieringsvirksomhetslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Nærmere informasjon om bankens egenkapitalbevis fremkommer i note 40. Utbyttepolitikk fremgår av styrets beretning.

LOVPÅLAGTE STYRINGSORGANER – SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

(anbefalingens pkt. 6, 7, 8 og 9)

Styringsprosesser

Styring og kontroll foregår gjennom forskjellige prosesser, hvor de forskjellige organene i banken enten alene eller sammen med andre er involvert. Representantskapets styring og kontroll av virksomheten skjer gjennom ordinære og ekstraordinære møter og sentrale beslutningsprosesser knyttet til behandling av årsregnskapet og disponeringer som følge av dette, valg av medlemmer til styret, og valgkomité, samt eventuelle endringer av bankens vedtekter. Styret i banken gir forslag til årsregnskap og forslag til utbytte overfor Representantskapet.

Styring og kontroll på de operative planer skjer gjennom administrerende direktør og de ansvarlige innenfor bankens definerte forretningsområder.

Den finansielle rapportering til egenkapitalbeviserne og andre interessenter skjer ved at disse mottar finansiell in-

formasjon gjennom bankens kvartalsrapporter. Informasjon gjøres tilgjengelig for alle som er interessert, blant annet på bankens hjemmesider.

Bankens styrings- og kontrollorganer har hver sine oppgaver og formål, der de ulike organenes roller og ansvar på øverste nivå er definert gjennom lovgivning, forskrifter og vedtekter.

Representantskapet

Representantskapet er bankens øverste organ og skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og Representantskapets vedtak. Representantskapet fastsetter regnskapet samt velger medlemmene til styret og valgkomité. Videre vedtar Representantskapet godtgjørelse til bankens tillitsvalgte og valgte revisor.

Representantskapet i SpareBank 1 Østfold Akershus har 25 medlemmer. 10 representanter for egenkapitalbeviserne, 10 representanter for innskytere og 5 representanter valgt av ansatte.

Hvert annet år avholdes valg møte for egenkapitalbevisere hvor representanter til Representantskapet velges.

Dette møtet benyttes også til å oppdatere egenkapitalbeviserne på konsernets finansielle stilling og fremtidsutsikter.

Innkalling skjer ved brev til eierne av registrerte egenkapitalbevis senest 14 dager før møtet. Hvert egenkapitalbevis gir rett til en stemme. Alle egenkapitalbevisiere kan delta på møtet og det er anledning til å stemme med fullmakt. Det er innført stemmerettsbegrensning på 30 % av bankens totale antall utstedte egenkapitalbevis.

Valgkomitéer

Representantskapet velger valgkomité blant Representantskapets medlemmer bestående av 6 medlemmer og 6 personlige varamedlemmer. Valgkomiteen skal ha representanter fra alle grupper i Representantskapet. Ingen styremedlemmer eller representanter fra ledelsen er

medlem av valgkomiteen. Valgkomiteen skal forberede valg til leder og nestleder i Representantskapet og valgkomiteen og øvrige medlemmer til valgkomiteen, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til styret. I tillegg skal valgkomiteen foreslå godtgjørelse til Representantskapet, styret og valgkomiteen.

Styret

Styret i banken velges av Representantskapet og består av 6-8 medlemmer og inntil 4 varamedlemmer, inkludert ansattes representanter. Administrerende direktør er ikke medlem av styret, men har møte- og talerett.

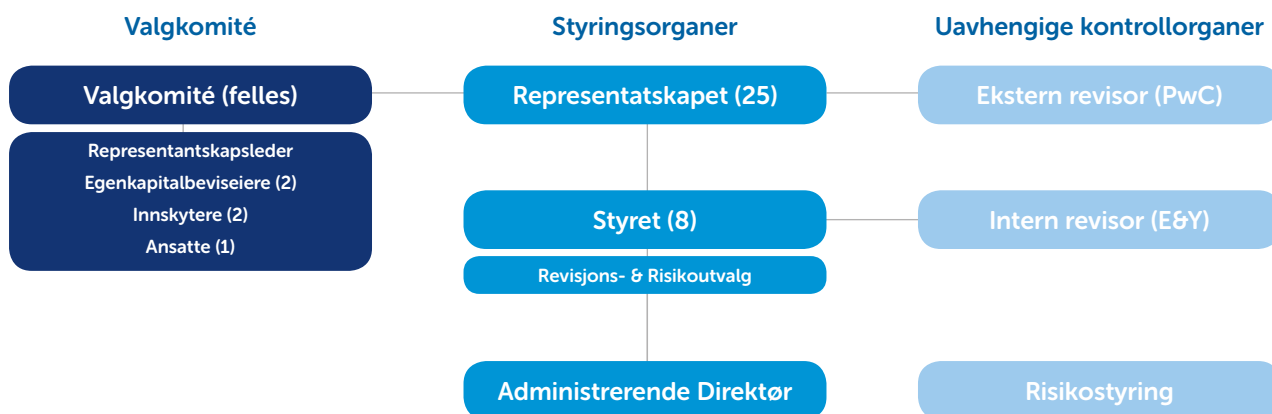
Ingen av styremedlemmene valgt av Representantskapet har noen ansettelsesforhold eller oppdragstakerforhold til konsernet utover sine verv som tillitsvalgte. Oversikt over medlemmer av styret finnes under avsnittet «Tillitsvalgte» i tillegg til på bankens hjemmeside.

Styret i SpareBank 1 Østfold Akershus tilfredsstiller kravene til uavhengighet som følger av Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse.

Styrets arbeid

I 2017 ble det holdt 11 ordinære styremøter og 4 ekstraordinære styremøter. Styret fastsetter årlig møte- og arbeidsplaner for sitt arbeid. Agendaen for det enkelte styremøte fastsettes av styrets leder i samarbeid med administrerende direktør. Det legges vekt på at styremøtene skal være godt forberedt og at alle medlemmene skal kunne delta i beslutningsprosessen.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltning og organisering av banken i tråd med lover, vedtekter og forskrifter. I tillegg skal styret fastsette instruks for den daglige ledelse, strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Styret er ansvarlig for at de midler banken rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Av dette følger at styret også har plikt til å påse at bokføring

og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styremedlemmer skal utøve forsvarlig skjønn ved utøvelse av sitt ansvar og oppgaver.

Ekstern revisor

Ekstern revisors hovedoppgave er å vurdere hvorvidt bankens årsregnskap er gitt i samsvar med lov og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Ekstern revisor velges av Representantskapet. Bankens revisor er PricewaterhouseCoopers AS.

Revisjons- og risikoutvalg

I tråd med Norsk Anbefalings pkt 9 er det etablert revisjonsutvalg i SpareBank 1 Østfold Akershus. Utvalget velges av og blant styrets medlemmer og vil samlet ha den kompetanse som er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

(anbefalingens pkt. 10 og 15)

Risikostyring i SpareBank 1 Østfold Akershus støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Bankens overordnede mål og strategiske veivalg gjøres gjennom regelmessige strategiprosesser, hvor bankens styre er involvert. Banken har engasjert Ernst & Young AS som intern revisor.

Utfyllende informasjon om risikostyring og intern kontroll i SpareBank 1 Østfold Akershus fremkommer i styrets beretning og i note 7.

Godtgjørelse til styret og ledende ansatte

(anbefalingens pkt. 11 og 12)

Medlemmer av styret og mottar en årlig godtgjørelse som fastsettes av bankens Representantskap, etter innstilling fra Valgkomiteen. Styremedlemmers honorar er ikke knyttet til bankens resultat eller lignende. Ingen av styrets medlemmer valgt av Representantskapet har oppgaver for konsernet utover styrevervet.

Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør foretas av styret. Det er etablert eget Godtgjørelsesutvalg som underutvalg til styret. Nærmere informasjon om kompensasjon og lønn for ledende ansatte fremgår av note 21.

Informasjon og kommunikasjon

(anbefalingens pkt. 13)

Korrekt, tidsriktig og effektiv kommunikasjon om konsernets utvikling og resultater skaper tillit og troverdighet overfor investormarkedet og øvrige interessegrupper som ønsker å følge bankens utvikling. All rapportering er basert på åpenhet og likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet. Bankens finanskalender er tilgjengelig på bankens hjemmesider. Her vil i tillegg all informasjon vedrørende resultater og børsmeldinger være tilgjengelig til enhver tid.

Selskapsovertagelse

(anbefalingens pkt. 14)

Eierstrukturen i en Sparebank er lovregulert. Ved erverv av egenkapitalbevis som medfører eierskap utover 10 % av egenkapitalbeviskapital må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. En oversikt over de 20 største egenkapitalbevis-eierne i SpareBank 1 Østfold Akershus finnes i note 40.

Foto: Visit Østfold/Østfold fylkeskommune

Vi deler gjerne med engasjerte ildsjeler!

I motsetning til forretningsbankene som gir alt utbytte til aksjonærene, gir vi som sparebank deler av vårt overskudd tilbake til lokalsamfunnet. I mer enn 175 år har vi bidratt til allmenntilgittende formål i vår region. I 2017 delte banken ut 4,4 millioner kroner i rene gavemidler (ikke inkludert sponsoravtaler). Dette var i tillegg til pengene som våre to eierstiftelser delte ut basert på utbytte fra oss. SpareBank1 Stiftelsen Halden delte i 2017 ut ca 18 millioner kroner og SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus som delte ut ca 9,5 millioner kroner.

Foto: Sofie Alexandra Kitterød

Foto: Lars Aune

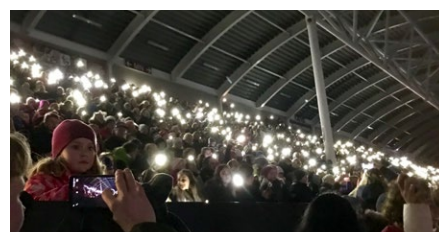

Foto: Silje Waters

Vi støtter tiltak innenfor disse områdene:

Idrett og friluftsliv

En aktiv oppvekst er en viktig byggestein for et langt og sunt liv. Vi støtter lokale lag og foreninger som åpner for positive aktiviteter og friluftstilbud, spesielt for barn og unge.

Kunst og kultur

Kunst setter farge på lokalsamfunnet, og er med på å skape glede og engasjement. Vi vil tilrettelegge for at mange skal være med på å formidle, og nyte kultur i nærmiljøet.

Utdanning og forskning

Forskning og utdanning driver samfunnet videre, og bidrar til verdiskaping og næringsutvikling. Vi ønsker å bygge opp under kunnskapsformidling og læring for kommende generasjoner.

By- og stedsutvikling

En felles historie gir oss identitet og danner en plattform for videre utvikling. Når vi vet hvor vi kommer fra, er det lettere å se hvor vi vil. Vi støtter tiltak som formidler lokalhistorie, og som bidrar til et bærekraftig lokalsamfunn i årene som kommer. Vi støtter formål som bidrar til et tryggere, gladere, og bedre lokalsamfunn for mange, i våre nabolag. Du kan søke om støtte til noe du brenner for på våre nettsider.

Idealister skaper gode overskuddsamfunn

Idealister skaper gode overskuddssamfunn SpareBank 1 støtter de som bruker tid og krefter på å skape et levende og trivelig lokalsamfunn. At folk trives der de bor gjør det både lettere og mer meningsfylt for oss å være tilstede som bank. Sammen får vi bra ting til å skje.

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS

REPRESENTANTSKAPET

INNSKYTERVALGTE:

Åge Grønneberg
Inger-Lise Skartlien
Pål Scott Hagen
Inger Line Schi

Peer Olsen
Peter T. Hansen
Monica Carmen Gåsvatn

Thor Sanderød
Hilde Porsmyr
Jarle Huseby

Varamedlem:

*Lars Erik Nygård
Gunn Mona Ekornes*

*Arild Ruver Andersen
Elisabeth Torskenæs Krusinski*

Christian Fredrik Rybom

EGENKAPITALBEVISEIERVALGTE:

Per Stubstad Wiik
Ragnhild Sofie Lundebj Grimstad
Just Erik Næss
Carine Engen

Tollef Myrvang Jensen
Bjørn Elvestad
Hans Olav Bjerketvedt

Liv Monica Lundberg
Kjell Hagen
Erling H. Nord-Varhaug

Varamedlemmer:

*Kjell Kåsin
Arne Martinsen*

*Tore Carlsen
Margareth Gjersøe*

Johnny Trandem

VALGT AV DE ANSATTE:

Mona S. Magnussen
Jan Egil Ellingsen
Elisabeth Snerlebakken
Erik Pedersen
Trine Hansen

Varamedlemmer:

*Per Ivar Snarberg
Jim Gangsøy*

TILLITSVALGTE I SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS (forts.)

STYRET:

Øyvind Karlsen, leder (ny 20.04.2017)
Per A. Lilleng, leder (ut 20.04.2017)
Tormod Melnæs, nestleder
Vidar Løfshus
Kristin Utakleiv (ny 20.04.2017)
Thorleif Hersleth (ut 20.04.2017)
Tom Ragnar Grip
Elin Cathrine Hagen
Janne-Gerd Kanebog, ansattes representant
Øystein Ulrich Larsen, ansattes representant

Varamedlemmer:

Ellen Vanem Bjerregaard
Bente Tandberg
Trond Staff, ansattes vararepresentant
Lene Zimmermann Gjermundsen, ansattes vararepresentant

REVISJONS- OG RISIKOUTVALGET:

Tormod Melnæs, leder
Elin Cathrine Hagen
Thorleif Hersleth (ut 20.04.2017)
Øystein Ulrich Larsen (inn 14.06.2017)

GODTGJØRELSESUTVALGET:

Per A. Lilleng, leder (ut 20.04.2017)
Øyvind Karlsen, leder (inn 20.04.2017)
Tom Ragnar Pettersen Grip
Vidar Løfshus
Janne-Gerd Kanebog, ansattes representant i Styret (inn 07.03.2017)

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen er et bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankene i Norge samarbeider gjennom SpareBank 1 Gruppen, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, deres datterselskap og andre felleseide selskap.

SpareBank 1-alliansen er Norges nest største finansgruppering. Alliansen består av 14 selvstendige banker som er fullverdige leverandører av finansielle produkter og tjenester til privatpersoner, bedrifter og organisasjoner. Alliansen har etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter samt forbund tilknyttet LO. Både bankene og produktområdene hevder seg godt i konkurransebildet, og resultatutviklingen er god.

Disse 16 selvstendige bankene er sammen om SpareBank 1-alliansen:

SpareBank 1
BV

SpareBank 1
Ringerike Hadeland

SpareBank 1
SMN

SpareBank 1
Lom og Sjøk

SpareBank 1
Modum

SpareBank 1
SR-Bank ASA

SpareBank 1
Søre Sunnmøre

SpareBank 1
Østlandet

SpareBank 1
Gudbrandsdal

SpareBank 1
Hallingdal Valdres

SpareBank 1
Nord-Norge

SpareBank 1
Telemark

SpareBank 1
Østfold Akershus

SpareBank 1
Nordvest

SpareBank 1-alliansen (forts.)

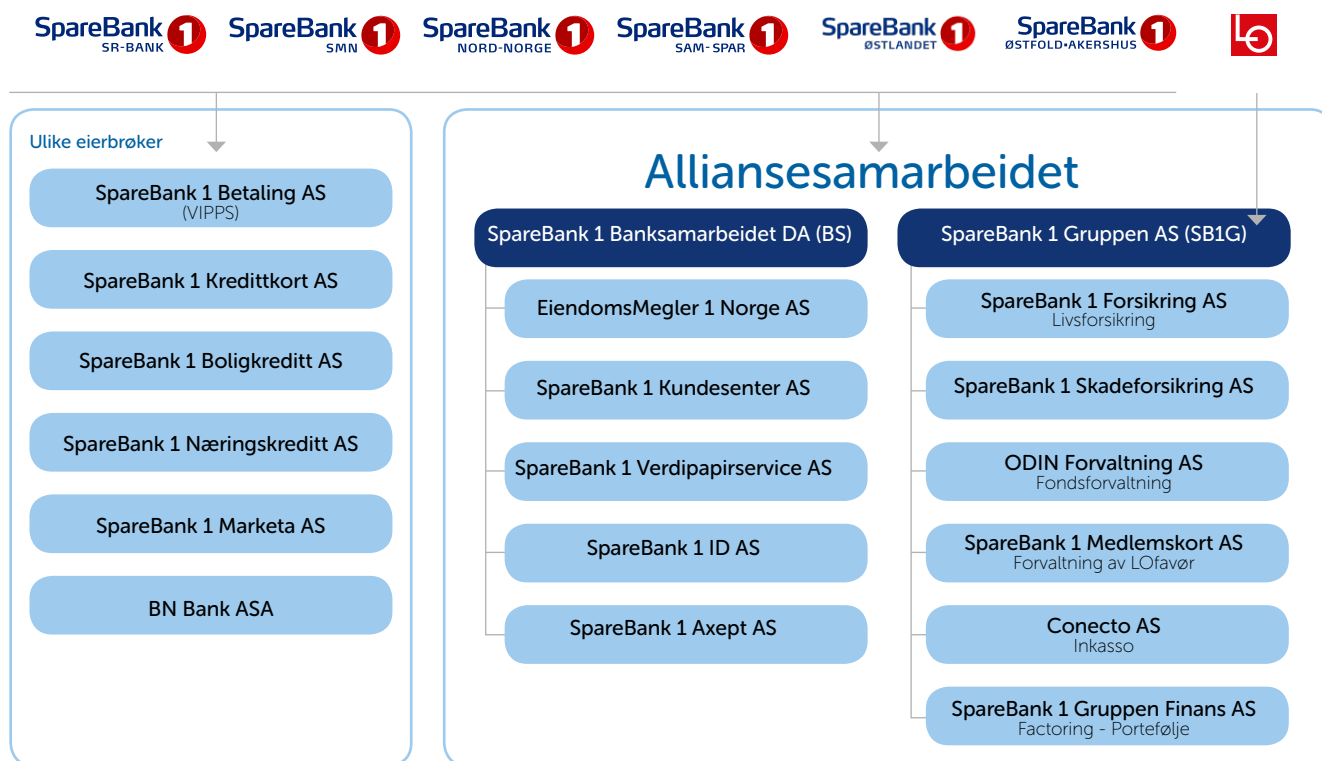
Kundene skal oppleve at SpareBank 1-alliansen er den beste på nærhet, lokal forankring og kompetanse. Totalt har alliansen ca. 7000 medarbeidere, hvorav ca. 1200 er tilknyttet SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet med datterselskaper.

SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Banksamarbeidet utgjør Alliansesamarbeidet. Hensikten med Alliansesamarbeidet er å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet, slik at de forblir sterke og selvstendige. Alliansesamarbeidets visjon er: Attraktiv for kundene og bankene.

SpareBank 1 Banksamarbeidet leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene som kunder, og bidrar til at felles utvikling og felles aktiviteter gir bankene stordrifts- og kompetansefordeler. Selskapet eier og forvalter også alliansens immaterielle rettigheter under det felles merkevarenavnet SpareBank 1.

SpareBank 1 Banksamarbeidet utvikler og leverer felles IT/mobilløsninger, merkevare- og markedsføringskonsepter, forretningskonsepter, kompetanse, analyser, prosesser, beste-praksis-løsninger og innkjøp.

Alliansepartnere/eiere:

SpareBank Østfold · Akershus

Postboks 130, 1501 Moss
Kongensgate 21, 1530 Moss
Telefon: 05700
Telefaks: 69245710
Email: epost@sparebank1.no
www.sparebank1.no/ostfold-akershus